

עיר וקדיש מזו שמיא נחית

ט"ל תשבת מפי זרעו

ספר
ערכת נר למשיחי

בזוהר דא יפקון מן גלותא ברחמי

והמשכילים יזהרו כזוהר הרקיע

חוברת מספר 86

תמוז תשע"ד - עיה"ק בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזנות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

מכתבי הסכמה מגדולי ישראל, כבר באו בדפוס בשאר
הספרים שהוצאנו לאור - וזכרון אחד עולה לכאן ולכאן

"מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

בט"ד

עימוד ועיצוב ספרים מקצועי

'מקראי אור'

052-7615936

yoel32@neto.net.il

ספר ערכתי נר למשיחי

והוא סדר הדלקת הנרות דיניו ומנהגיו

ליקוטים יקרים ונעימים דיבורים קדושים ונפלאים התעוררות להדלקת הנרות, דיניו ומנהגיו, לשבת בשבתו ומידי חודש בחדשו ובשאר חגים וזמנים, והדלקת הנרות לנשמות, ביום היארצייט, ולנשמות הצדיקים - סודותיה, וסגולותיה.

בו יבואר כי ע"י שמירת מצות הדלקת הנרות זוכה לתורה אור ולבנים תלמידי חכמים, והוא סגולה לשלום בית, סותם פי המסטיין, ואין שטן ואין פגע רע, ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ברכות טובות והצלחות, ומסוגל מאוד לאריכת ימים ושנים טובים. ומכבה נרות של הסט"א, השכינה אומרת זו היא דירתי, ונהנה מזיו השכינה, ילך לאורו של הקב"ה, מקשר נשמת ישראל לאביהם שבשמים, ונרות בית המקדש קיימים לעולם, ונוכה בקרוב לנרות של ציון, ד'נרות בגימטריא זהו משיח בן דוד ובן יוסף.

כל זה לקטתי בעזר צורי וגואלי מדברי חז"ל מש"ס בבלי וירושלמי, מדרשים, זוה"ק ותיקונים, וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי הראשונים והאחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים בלהבת אש, מלהיבים נפש האדם להתעורר על גודל הענין של הדלקת הנרות שע"ז יתגלה לנו נרו של משיח צדקינו, כמבואר בס' דבק מאח וז"ל: עיני ראתה בס' ליקוטי הרמ"ע, שרמזו שע"י הדלקת נרות שבת ויו"ט [ו]חנוכה ויו"ה"כ, זוכה למעלה גדולה, כאשר יעיין הקורא בדברי קדשו באורך. ורמזו הרב שם פ"ז: ערכתי נר למשיח"י ר"ת לרבים מילה שבתות יו"ט חנוכה ויה"כ. ואפ"ל כי ע"י זכות זה יבוא בן ישי. וז"א אימתי אצמיח קרן לדוד בזמן שערכתי"י נ"ר למשיח"י כדבר האמור, ודו"ק.

תקותי כי דבריהם הקדושים יעשו רושם בלבבות בני ישראל, וזה יהיה חלקי מכל עמלי לעורך בני ישראל בכל מקום שהם להזהר בעניני שמירת הדלקת הנרות.

הוצאתי לאור עולם בחמלת ה' עלי
בזכות אבותי ורבותי הקדושים
הק' שלום יהודה גראס
אבדק"ק האלמין
ברוקלין נוא יארק שנת תשנ"ו לפ"ק

ועתה יצא לאור מחדש עם הוספות חדשות כסלו תשע"ג ע"י מפעל הזוהר העולמי בת ים

מפעל
הזוהר
העולמי

רבי שלום יהודה גראס שליט"א
האדמו"ר מהאלמין
חיבר למעלה מאלף ספרים
על כל מקצועות התורה

סניף בת ים
רחוב בר יהודה 50
בת ים יצ"ו ארץ ישראל
טל: 0527651911

בשורה טובה ומשמחת לכל עם ישראל

כל מי שעושה אירוע, סעודת אירוסין, תנאים, חתונה, בר מצוה, ברית יצחק, ברית, פדיון הבן, חנוכת הבית, בת מצווה, קידוש, סיום מסכת, סעודת הודעה, חתונת כסף וזהב, יום השנה, ובכל מיני שמחות, ולכל לומדי דף היומי, יכול לקבל חוברות זוהר בחינם, טל: **054-7112492**
0527651911

מחפשים תורמים להדפיס מאות אלפים עד 15 מיליון של תיקוני זוהר "תיקון מג" לחלקם ל-15 מיליון יהודים בחינם. התורמים משלמים ישר לדפוס! ובתוך כמה ימים מקבלים הסחורה בע"ה. האם יש מחשב שיוכל לחשבן את הזכות הגדולה שיכולים לזכות בכסף קטן?

לפרטים: 052-7651911

תוכן הענינים

- א ..... הקדמה ♦
- ז ..... **הדלקת נרות שבת - מקורה** ♦
- ז ..... הדלקת נרות שבת על ידי שרה אמנו ♦
- ח ..... קבלה היתה לישראל מימי משה רבינו; הדלקת נרות שבת ע"י בני במדבר ♦
- ט ..... הדלקת נרות שבת מצוה מדברי סופרים; נמנית בז' מצוות דרבנן ♦
- יא ..... משום כבוד שבת ♦
- יג ..... משום שלום בית (שלא יכשל בעץ או באבן) ♦
- טו ..... משום עונג שבת ♦
- טז ..... **מי ומי המדליקין** ♦
- טז ..... אחד האנשים ואחד הנשים ♦
- יח ..... הנשים מוזהרות בו יותר, מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית ♦
- יח ..... האשה כבתה נרו של עולם לכך נתנו לה מצות הדלקת נר שבת, לתקן מה שקלקלה ♦
- כג ..... אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו ולברך, אין בידו לדחות את אשתו ממצוה זו ♦
- כה ..... עצה שגם הבעל יקיים מצות ההדלקה בעצמו ♦
- כו ..... האשה היא שלוחו של הבעל בהדלקת נר שבת ♦
- כז ..... צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה ... הדליקו את הנר ♦
- לב ..... ויברך אלקים את יום השביעי (ויקדש אותו) - ברכו (וקדשו) בנר ♦
- לד ..... נר דלוק, שולחן ערוך ומטה מוצעת ♦
- לח ..... אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ומדליק את הנר ♦
- לט ..... נר ביתו ונר חנוכה; נר ביתו וקידוש היום - נר ביתו עדיף ♦
- מא ..... על שלש עבירות (נדה, חלה והדלקת הנר) נשים מתות בשעתן לידתן (וילדותן) ♦
- מד ..... הרגיל בנר הויין ליה בנינים (וחתנים) תלמידי חכמים ♦
- נב ..... על ידי הדלקת נרות שבת האשה מרבה שלום בעולם, ונותנת לבעלה אריכות ימים ♦
- נד ..... ברוך אתה בעיר ♦
- נה ..... אם שמרתם נרות של שבת, אני מראה לכם נרות של ציון ♦
- נז ..... פתילות מדברים שאין האור נאחז בהם; שמנים שאינם נמשכים אחר הפתילה ♦
- נח ..... מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית ♦
- סא ..... **מספר הנרות שמדליקין לכבוד שבת** ♦
- סא ..... נר אחד ♦
- סב ..... שתי נרות (או פתילות) ♦
- סז ..... שלש או ארבע נרות ♦
- סח ..... שבעה נרות ♦
- ע ..... עשרה נרות ♦
- ע ..... ל"ו נרות ♦
- עא ..... מ"ט נרות; ק"ס נרות או נרות כמספר שב"ת ♦

- ◆ ירבה בנרות ככל יכלתו ..... **עא**
- ◆ נרות כפי מספר נפשות ביתו ..... **עב**
- ◆ אין האשה רשאית לפחות ממספר הנרות שהיא רגילה בהם ..... **עג**
- ◆ שכחה פעם אחת להדליק מדלקת כל ימיה נר אחד יותר על מה שהיתה רגילה להדליק עד עתה ..... **עד**
- ◆ נאנסה ולא הדליקה - אין צריכה להוסיף ..... **פ**

תיקון והבהוב הנרות והפתילות

- ◆ תיקון הנרות והפתילות ע"י הבעל ..... **פב**
- ◆ הבהוב הנרות והפתילות קודם הדלקתן ..... **פד**
- ◆ לבישת בגדי שבת ונתינת צדקה לפני הדלקת הנרות ..... **פו**
- ◆ להתרחץ ולהתלבש בבגדי שבת לפני הדלקת הנרות ..... **פז**
- ◆ לבישת צעיף להדלקת הנרות ..... **פז**
- ◆ נתינת צדקה לפני הדלקת הנרות ..... **פז**

תפילת האשה בעת הדלקת הנרות

- ◆ ליקוטי הלכות ..... **צב**
- ◆ ליקוטי הלכות ומנהגים בקיצור ומבוארים באריכות בע"ה בחלק ב ..... **צג**
- ◆ פירות הנושרים להלכה, שנכללו בפרקים של ספר זה, בקיצור ..... **צז**

הקדמה

י ראיך יראוני וישמחו כי לדברך יחלתי.
 ה בינני ואצרה תורתך ואשמרנה בכל לב.
 ו אשמרה תורתך תמיד לעולם ועד.
 ה נה תאבתי לפקודיך בצדקתך חייני.

אשירה לה' בחיי אזמרה לאלוקי בעודי, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, ואודה ה' מאד בפי ובתוך רבים אהללנו, ואספר שבחו וחסדו אשר הפליא לעשות אתי, ויהי עמדי בדרך אשר זכני להוציא לאור עולם הספר הקדוש הזה, לאחר שהרהרתי רבות בדבר האפשרות להפיץ ולהשריש ענין אמירת תהלים אצל כל אחד מישראל כמבואר בספרי הנ"ל שענין אמירת תהלים בשופי מקרב ביאת משיח בן דוד.

מאז שגלה כבוד מישראל, עת חרב בית מקדשינו, לא נותרה לנו אלא התפילה, בבחינת "ונשלמה פרים שפתינו", ועדיין אין כוחינו אלא בפה - להשמיע ממעמקים את ה"קול קול יעקב", בציפי' ובתקווה לקיומה של ההבטחה: "והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפילתי".

והיות שזיכני השי"ת לראות ספרי זה להיות נדפס פעם השלישית, וב"ה שנתקבל מאוד אצל ההמון העם, והרבה רבנים וגדולי ישראל אמרו לי אשר אחר שראו ספרי הנ"ל, התחילו לומר תהלים ממש בשופי וג"כ עוררו את הרבים על אמירת תהלים בשופי, ובכל עת שמבקשים מהם להתפלל על איזה צרה ח"ו, יש להם תיכף ומיד הסגולה הבדוקה ע"י התהלים הקדוש, ששמש מגן ומחסה אצל כל הצדיקים זי"ע, וכמבואר שע"י אמירת תהלים נזכה בקרוב ממש לביאת ינון, כמבואר בספרי הנ"ל, עיי"ש.

על כן אמרתי בלבי לסדר ספר על עניני הדלקת הנרות, שענינו גדול, שע"י הנרות זוכים להקביל נרו של מלך המשיח, כמבואר במדרש רבתי פרשת אמור, אמר רבי אלעזר בן שמוע, בזכות "יערוך את הנרות", תנצלו מן "ערוך מאתמול תפתה" (ישעיהו ל'). [בספר "וימהר אברהם" מביא, מי שהוא בצרה ר"ל, סגולה לזה, שידליק שמן לעילוי נשמת רמבעה"נ, וינצל ממנה. כי שמן ר"ת שומר מצרות נפשו]. וכמבואר בספר תורת העולה לרבינו משה איסרליש הרמ"א ז"ל, אמר רבי חנן בזכות להעלות נר תמיד, אתם זוכים להקביל נרו של מלך המשיח, כמש"נ [תהלים קל"ב], ערכתי נר למשיחי, וגו', הנה ודאי דרשות אלו רומזים על מה שנתבאר, כי כלל התורה מצלת מדינה של גיהנם ומקרבת מלך המשיח וכו', עכ"ל. הרמב"ן ר"פ בהעלותך (בשם המדרש): הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרת לעולם אל מול פני המנורה כו'.

וכ"כ מעין זה, בשו"ת חת"ס בהשמטות חו"מ סי' קצ"ו, וז"ל: מ"ע של אכילת מצה משומרות דליל פסח היא יחידה נשארת לנו מכל מצות אכילה שבכל התורה, אין לנו פסח ולא קדשים רק מצוה אחת משנה לשנה. מצאתי לנכון להביא כאן דברי אחד מגדולי הראשונים בענין ששבת הוא אות ועדות, כמבוא לנרות שבת ויום טוב.

כתב הסמ"ג בעשין מצוה ד' וז"ל: משש מאות ושלוש עשרה מצות שנצטוו לישראל אין לך שום מצוה שתהא אות ועדות כי אם ג' מצות והם מילה ושבת ותפילין שנכתב בשלשתן אות והם שלשתן אות ועדות לישראל שהם עבדים להקב"ה וע"פ שנים עדים יקום דבר כל אחד מישראל אינו יהודי שלם אלא א"כ יש לו שני עדים שהוא יהודי הלכך בשבת ויו"ט שנקראת שבת ושבת נקרא אות פטור אדם מלהניח תפילין כי די שיש לו שני עדים שהוא יהודי עדות שבת ועדות מילה אבל בחול חייב כל אדם להניח תפילין כדי שיהי' לו שני עדים אות תפילין עם אות המילה וכל מי שאינו מניח תפילין אין לו כ"א ע"א שהוא יהודי ולכך חשבו כמנודה לשמים. וא"ת מאחר שתפילין אות ועדות כמו מילה ושבת, מדוע היתה רפוי' ביד ישראל, כבר פירשו רבותינו (שבת ד: ק"ל). דבר זה, כל דבר מצוה שלא מסרו עצמן עלי' בעת צרה, עדיין היא רפוי' בידם כגון תפילין. ולפי ששלשתן אות ועדות נשקלו כל אחד כנגד התורה כולה, שהרי במילה נכרתו שלש עשרה בריתות ובתורה שלש בריתות ותורה ותפילין ושבת הושוו יחד בכמה מקומות ואחד מהם ותתן להם תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם ותפילין למען תהי' תורת ה' בפיק, עכ"ל. וראה בס' קב הישר (פרק צ"ו) שמאריך בגודל קדושת הנרות של מצוה וכו' וז"ל: ק: הרה"ג מהרש"ל ז"ל כתב בהקדמת ספר הנקרא **ים של שלמה** וז"ל, פעם אחת בא לידי ע"י נר של מצוה כאילו הראו לי מן השמים ונתנו לי הרמנא ואמיץ כח מרקייע ופתחו לי שערי אורה ע"כ. ושמעתי מפי מורי ע"פ קבלה שהענין הוא כך, כשהיה הרב ר' שלמה לוריא ז"ל מחבר ספרו ים של שלמה, אירע לו שהיה רק נר קטן דלוק לפניו והיה זמן קרוב להכבות, והיה דלוק כמה שעות יותר משלש וארבע נרות שלמים, וזה העיד עליו תלמידו ונכדו ז"ל, בעל הנר הכיר בנרו כי ה' עמו ע"כ, וזה אירע להגאון הנ"ל נס ממש כנר של שמן הקודש שבבית המקדש, זכותו יעמוד לנו אשרי לו ואשרי יולדתו, עכ"ל. ועיי"ש יותר באריכות.

ובספר זרע קודש (דף צ"ו) כתב: וע"י שאנו זוכרין **נס חנוכה ומדליקין נרות, אנו ממשיכין גאולה העתידה**, וכמ"ש מודים אנחנו לך וכו' הטוב כי לא כלו רחמיך, ולכן ע"י נר חנוכה אנו ממשיכין תקון כל העולם שהוא ע"י אור האמת כנ"ל... ומשיח ר"ת מ'דליקין ש'מונת י'מי ח'נוכה, רומז שמצוה זו תקרב ביאתו במהרה בימינו.

ומכיון שאנו עוסקים בהדלקת נרות שבת ויו"ט ונרות נשמה, נביא כאן דברי הקב הישר (פרק פ"ו, בשם המהר"ל) שכתב וז"ל: שמעתי טעם הגון למה

מזכירין נשמות במדינות פולין באחרון של יו"ט, דע כי אחת מעשרה נסים שהיו במקדש הוא שכל ישראל היו נכנסים לבית המקדש ג' פעמים בשנה בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות והיו עומדים צופים ומשתחווים רווחים, וזה הי' נגד הטבע, והענין כך, כי כל רגל ורגל היו באים נשמת אברהם יצחק ויעקב לבית המקדש של מעלה עם כל נשמות הצדיקים והמקדש של מטה הי' מסתלק, והי' בהיות המקדש של מעלה יורדת למטה ומקדש של מעלה הוא רוחני, לכן הי' יכול לקבל כל כלל ישראל, ולכן עכשיו שחרב בעונינו צריכין אנו להזכיר נשמות אבותינו הקדושים בכל רגל ורגל, כדי שיהי' זכותם עומדת לנו ולזרעינו עד עולם אמן, עכ"ל. ראה בפנים הספר בענין נר-נשמה באריכות.

ובספר שארית ישראל (דף ט') כתב: "וקבלתי ממורי הרב מטשערנאביל ז"ל, [הרה"ק בעמח"ס מאור עינים] כי חנוכה הוא בסוד אורו של משיח נמאמר ערכת נר למשיחי, שע"י מצות הנרות בחנוכה נמשך עלינו אור משיח צדקינו אור צדיקים אור צדיק יסוד עולם הכולל בתוכו אור שבעה רועים בחי' אור זרוע לצדיק, שע"י אור של חנוכה נמשך אורו של משיח" וכו'.

הנה ודאי דרשות אלו רומזים על מה שנתבאר, כי כלל התורה מצלת מדינה של גיהנם ומקרבת מלך המשיח וכו'. עכל"ק

כתוב בספרים הק' שראוי לכל אדם לזכות את הרבים ואם יזכה שיועילו דבריו לאחד מני אלף די לו אם לא בא לעולם אלא לדבר הזה. ואני תפלה להשי"ת שזכות הרבים תעמוד לי שלא אכשל בדבר הלכה ח"ו וישמחו (כדי שישמחו, רש"י) בי חברי, שלא אומר על טמא טהור ולא על טהור טמא, לא על מותר אסור ולא על אסור מותר.

והנה למותר לתאר ולפאר שבח דא שורתא - שבח המגיע לכתבים עצמם, דיבורים קדושים השוים לכל נפש מתוקים מדבש ונופת צופים רשפי אש שלהבת קה אהבת השי"ת ויראתו מלאים, אשר כל דיבור ודיבור בכחו לעורר ישנים ולהלהיב הלבבות בקדושת הזמנים ובמצות שבהם תלויים, והן שבחא דאתיא ממילא ע"י קיבוץ דברי חז"ל מש"ס בבלי ויושלמי, מדרשים, זוה"ק ותיקונים, וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי הראשונים והאחרונים, וממאות ספרים קדושים המצויים ויקרי המציאות, הן שנכתבו במקומם והן שנכתבו שלא במקומם בתוך שאר דברים, ולחלקם לפרטיים ולפרטי פרטים ולסדר כל ענין וענין לעצמו יחד כשלחן הערוך ומוכן לאכול אותו ענין שלבו חפץ כעת - כי כל בר דעת יבין גודל התועלת, שדבריהם הקדושים מלהיבים נפש האדם להתעורר על גודל הענין של הדלקת הנרות, שע"י יתגלה לנו נרו של משיח צדקינו.

הרבינו ירוחם (בהקדמת ספרו) כתב, דאף על פי שאין שום חידוש בספרו, מכל מקום הסדר הנכון הוא יהי' לתועלת, עיי"ש. וכידוע שאפילו דברים

שכבר נאמרו ונשנו בספרים, מכל מקום הנפש מתפעלת ומתעוררת בקריאת ספר חדש ובסידור הדברים ביחד.

והנה ידעתי שיש אנשים אשר הם חכמים בעיניהם בראותם אחד הדפיס ספר חדש, אז שיחה בפיהם, יותר טוב הי' לו השתיקה, והי' מקבל שכר על הפרישה, כי לא כל הרוצה ליטול את השם יבא ויטול, ומסתמא לא כיוון לשם שמים אלא לכבוד עצמו, כדי להתגאה ולהתפאר שהוא חובר חיבור, ונמצא חוטא הוא בזה, אמנם כבר כתב הפרמ"ג ז"ל בהקדמתו, על אותן המליזין ומדברים על מחברי ספרים, כי הבל יפצו פיהם ודבריהם בטילים, ויותר הועילו מחברי ספרים בזמנינו מהמלעיגים ומליזים, כי מי שמדפיס ספר כו', ימצא בו איזה דבר טוב ומזכה רבים, אין להלעיג עליו ושלא יהי' ח"ו בכלל אלו דכתיב ואם בחקותי תמאסו, ולמה להבדיל במעש"ה בו"ך קורין בכ"י כו', ותוה"ק בכל ספר יש בו חכמה ורפואת הנפש כו', לפעמים ימצא בקטן מה שלא נמצא בראשונים וכו', עכ"ל"ק בקיצור נמרץ, עי"ש.

ונסיים בתפלה להשי"ת שאל יאמר פינו דבר שלא כרצונו, ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל, זכות כל הצדיקים, גאונים וקדושים, שהבאנו דבריהם הטהורים (וכתב הגאון הגדול מוהרש"ם מבערזאן ז"ל שקבלה מצדיקים שהמלקט דברי חכמים יחד הרי זה גורם יחוד לעילא, ובכן יה"ר שיתקיים בנו דברי הספר חסידים סי' רכ"ד שכ' כל האומר דבר שמועה מפי הקדושים אשר בארץ המה, מתפללין עליו, וממליצים עליו).

זכות צדקתם תצהיר כאור שבעת הימים, ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו עוסקים בתורה ובמצוות מתוך נחת והרחבת הדעת, ללכת בעקבותיהם, ויהיו עבורינו מליצים ישרים, והי' אלוקי ישראל אהבת תמים, יעזור שנושע תשועת עולמים. ויהא רעוא קמיה, דתשרי על עמיה, דיתענג לשמיה, במתיקין ודובשין.

בטוחני כי ספר זה יהיה לעזר לכל, ליושבי על מדין ולבעלי בתים, ולהמונ עם, דברים שיגעתי בהם רבות, הם ימצאום מוכנים ומסודרים, "שהכל צריכין למרי חיטיא" (ברכות, ס"ד ע"א) "למי שקיבץ תבואות למכור, כלומר למי שקיבץ שמועות" (רש"י שם).

ליקוט על דבר מעלת וסגולת הדלקת הנרות בערבי שבתות וימים טובים, ושמחות ועוד.

גם סדרתי תוכן הספר לפי הפרקים והמאמרים.

ואני תפילה להשם יתברך שיהיו מעשה ידינו בזה רצוים לפניו יותר מהשגתינו בזה וכמ"ש הזוה"ק פ' יתרו (צ"ג ע"ב) על הפסוק ויהי נועם וגו' ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

ועל ידי זהירות בהדלקת הנרות אשר באורם נראה אור, יאיר לנו ותרום קרן כנסת ישראל שבעתים, נזכה לראות בנחמת ציון וירושלים במהרה בימינו אמן.

יהי רצון שחיבורי זה יהיה לעילוי נשמתו של אדמו"ר זללה"ה ותהי מנוחתו כבוד במחיצתם של צדיקים, ויעלה בתפילה על בניו ונכדיו וניניו למען ישכילו כל אשר יעשו בתורה ובמצות ובמעשים טובים, בגשמיות וברוחניות, לאורך ימים ושנות חיים בבריאות איתנה ובנהורא מעליא אמן.

ומברכותיך אל עליון תאציל ותשפיע לברך את ביתי רעיתי היקרה הצוה"ח שתחי', אשר לרוב מסירתה והשגחתה בכל הבנים והנכדים אשר חנן ה' אותנו הגענו עד הלום יכולתי לשבת במנוחת הנפש באוהלה של תורה, יהי רצון שנזכה יחדיו לראות שכל בניו לימודי ה' עוסקים בתורה ומזכים את הרבים, ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ולא תמוש התורה מפינו ומפי זרענו ומפי זרע זרענו עד עולם. ונזכה לבריאות איתנה ונהורא מעליא לאורך ימים ושנות חיים וכל טוב.

ויהי רצון שאזכה לסיים בקרוב את החלק השני של החיבור הנוכחי **ערכת נר למשיחי**, ולהוציאו לאור עולם לזכות את הרבים, וכן להוציא לאור את כל חיבורי אשר חנני ה' להגדיל תורה ולהאדירה אמן.

ובצאתי אפרוש כפי בתפלה לבורא כל עולמים שיהיו אמרינו ומעשינו לרצון לפני אדון כל, ויתן בלבי בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד וכו' ושלא אכשל בדבר הלכה, וספרינו זה, ספר "**ערכת נר למשיחי**" שע"י הדלקת נרות שבת, ונרות לנשמות צדיקים ועוד, יהיה לנו תרופה לעמוד איתן כחומות ברזל מול הנסיונות הקשים והמרים, ועל ידי זכות הנרות נינצל מכל גזירות קשות ורעות (כמבואר בפנים הספר שבכל עת צרה נדליק נר לעילוי נשמתו של רבי מאיר בעל הנס), ונצליח בכל מעשינו ונמצא חן בעיני אלקים ואדם, ונזכה להתדבק באור צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום ויראו עינינו וישמח לבנו בישועתו באמת בישועת עולמים בביאת אליהו הנביא זל"ט ומלך המשיח במהרה בימינו אכ"ר.

המעתיק והמסדר

הכו"ח חודש תמוז שנת ה'תשנ"ו

הרב שלום יהודה גראס

בעמח"ס: אור הזוהר, ליקוטי זוהר תהילות דוד, בענין סדר אמירת התלים - ששה חלקים, דיניו ומנהגיו

שִׁכָּר וְעוֹנֵשׁ ה' הַלְקִים

מפעל הזוהר העולמי יוצא במבצע חסר תקדים, רכישת הספרים במחיר מסובסד, לארגונים לקרב רחוקים, כגון הידברות, ערכים, יד לאחים, שובו בנים ועוד, וכן למזכי הרבים המתנדבים לקרב ולרבות הלומדים.

המעוניין יתקשר לטלפון:

0527-651911

קחו עמכם דברים ושובו אל ה'!

לא ידח ממנו נדח

ערכת נר למשיחי

- פרק א' -

הדלקת נרות שבת - מקורה

הדלקת נרות שבת על ידי שרה אמנו

כל ימים שהיתה שרה קיימת היה נר דולק מלילי שבת ועד לילי שבת

(א) ז"ל המדרש רבה פרשת חיי שרה (פ"ט, טו): ויביאה יצחק האהלה שרה אמו (חיי שרה כד, טו). **כל ימים שהיתה שרה קיימת הי' נר דולק מלילי שבת ועד לילי שבת**^(א), וכיון שמתה פסק אותו הנר. וכיון שבאת רבקה חזר. וכיון שראה אותה שהיא עושה כמעשה אמו מיד ויביאה יצחק האהלה, עכ"ל.

(ב) וכן איתא ברש"י עה"פ, וז"ל: ויביאה האהלה והרי היא שרה אמו, כלומר ונעשית דוגמת שרה אמו, **שכל זמן ששרה קיימת הי' נר דולק מערב שבת לערב שבת** ומשמתה פסקו, וכשבאת רבקה חזרו, עכ"ל.

(ג) ובתרגום יונתן בן עוזיאל עה"פ כתב, וז"ל: ואעלה יצחק [לרבקה] למשכנא דשרה אמיה, ומן יד נהרת בוצינא דטפת בזמן דמיתת שרה, עכ"ל.

כל זמן ששרה היתה קיימת בעולם, לא נסתלקה שכינה ממנה ונר היה דולק מערב שבת לערב שבת

(ד) וז"ל הזוהר (פ' חיי שרה דף קל"ג ע"א): **דכל זמנא דשרה קיימא בעלמא, שכינתא לא אעדי מינה ושרגא הוי דליקת מערב שבת לערב שבת, והוה נהיר כל אינון יומי שבתא**. בתר דמיתת, כבתה ההיא שרגא. כיון דאתת רבקה אהדרת שכינתא ושרגא אדליקת וכו', עכ"ל.

היה הולך ודולק כל היום כולו, עד שהביאו ממנו אור להבדלה

ולהעיר מש"ס תענית (דף כ"ה ע"א), וז"ל: חד בי שמשי (ערב שבת, רש"י) חזייה [ר' חנינא בן דוסא] לברתיה דהוות עציבא, אמר לה, בתי, למאי עציבת, אמרה ליה, כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן והדלקתי ממנו אור לשבת^(א). אמר לה, בתי מאי

ורמאי בשרגא. וכפה"ג שכן היתה הגירסא לפני רש"י - עיין רש"י ד"ה במנא דחלא, ומפרש: בכלי שיש בו החומץ, ושמתי החומץ בנר ויכבה הנר, עכ"ל.

א. ועיין ג"כ להלן פ"ה סעיף א' אות א' עד אות ז'.
ב. ובעיני יעקב כאן: דאיחלף לי מנא דמשחא במנא דחלא [כלי של שמן בכלי של חומץ],

איכפת לך, מי שאמר לשמן וידליק הוא יאמר לחומץ וידלוק. **תנא היה דולק והולך כל היום כולו, עד שהביאו ממנו אור להבדלה, עכ"ל.**

[ובחדא"ג מהרש"א כאן כתב, וז"ל: לא ה' צריך לה לדלוק אלא בליל שבת משום שלום בית, אבל ה' דולק כל היום לפרסם הנס לרבים ביום. גם שבאו להדליק ממנו נר למצות הבדלה, עכ"ל].

הדלקת הנר היא מצות שהנשים מוחזקות בה מהאמהות ז"ל הק' והלאה (ה) ועיין אשל אברהם (סימן רס"ג ס"ח), וז"ל: שייך בזה אשר קדשנו במצוותיו וציונו, כיון שהוא מצוה דנשים מוחזקת מהאמהות ז"ל הק' והלאה, עכ"ל.

בת כמה היתה רבקה כשנשאה ליצחק והדליקה נרות שבת?

(ו) בענין הדלקת הנרות ע"י רבקה אמנו יש להעיר: לדעת הספרי (הובא גם בתוד"ה וכן - יבמות דף ס"א ע"ב) היתה רבקה אז בת י"ד שנים^(ג). אבל לדעת רש"י (תולדות כה, כ"ד) היתה רבקה אז רק בת ג' שנים.

והנה ממשמעות סדר הענינים בכתובים כאן משמע, דנישואי יצחק לרבקה היו רק לאחר שראה יצחק ע"י הדלקת הנר של רבקה שהיא כמו "שרה אמו".

ומזה מוכח שרבקה אמנו הדליקה נרות: א) גם קודם נישואיה (גם להדיעה שהיתה אז בת י"ד שנים, ב) **גם קודם גיל חיובה במצוות** (להדיעה שהיתה אז רק בת ג' שנים). וכפי שהאריך ושקו"ט בזה כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע (בלקוטי שיחות חלק ט"ו ע' 168 ואילך, ובהערות שם).

ואכן מצינו בדורות הקודמים שה' מנהג פשוט אצל כמה וכמה שגם הבנות הדליקו נרות שבת^(ה), וכמ"ש בערוך השולחן (סימן רס"ג ס"ז), וז"ל: **ובנות ישראל נוהגות לברך כל אחת בעצמה אף כשהן אצל אמן ... מ"מ הבנות מפני שהן נצטוות יותר כמ"ש"נ, מברכת כאו"א, עכ"ל.**

קבלה היתה לישראל מימי משה רבינו; הדלקת נרות שבת ע"י בניו במדבר:

קבלה היתה לישראל מימי משה רבינו להדליק את הנרות לשבת

(א) ובמדרש לקוח טוב (פס"ז) עה"פ (ויקהל לה, ג) "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" כתב, וז"ל: **קבלה היתה לישראל מימי משה רבינו להדליק הנר** (בערב שבת על מנת שיאיר בשבת), עכ"ל.

פס"ז ופ"ב.
ד. וכ"ה גם בסדר עולם פ"א [עיין תוד"ה וכן (יבמות דף ס"א ע"ב) שכי: ואי אפשר להג"י בס"ע]. מסכת סופרים בסופה. פס"ז חיי שרה כד, מד. ועוד.
ה. עדות מכונ"כ "חצרות" חסידיות שבנותיהן היו נוהגות להדליק בעצמן נרות שבת - עיין "קונטרס נש"ק" (ברוקלין, תשל"ה) פרק ה'.

ובר"ח כאן: חד [בני] שימשא איחלף לברתיה ורמייא חלא [חומץ] לשרגא דשבתא, והוות עציבא, א"ל אבוה, אל תעצבי, מי שאמר לשמן וידלוק [יאמר לחומץ וידלוק]. תנא [הי' דולק] כל השבת עד דשקיל מיני' אור להבדלה, עכ"ל.

ג. וכ"כ ג"כ בחזקוני ובדעת זקנים מבעה"ת עה"פ תולדות כה, כ. ועיין רד"ל לפרקי דר"א

[מתוכן העניין במדרש שם מבוואר, שאינו בא ללמדנו מצות הדלקת הנר בערב שבת (היינו שבימי משה רבינו ע"ה הדליקו את הנר בע"ש לכבוד שבת), כ"א ללמדנו שמותר להדליק את הנר בערב שבת, על מנת שיאיר בשבת (ודלא כשיטת הקראים בזה⁽¹⁾)].

הדלקת נרות שבת בהיות בני ישראל במדבר

(ב) וז"ל ילקוט שמעוני על הפסוק (בשלה יג, כב) "לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם (רמז ר"ל): לא ימיש עמוד הענן, מגיד הכתוב שעדיין עמוד הענן קיים, היה עמוד האש צומח. דבר אחר, בא הכתוב ללמדך דרך ארץ מן התורה על ערבי שבתות, עד שעמוד הענן קיים יהי עמוד האש צומח, עכ"ל. ופירש בעל זית רענן שם (אות כ"ד), וז"ל: יהי עמוד האש צומח, פירוש שידליקו נרות (לכבוד שבת), עכ"ל.

הדלקת נרות שבת מצוה מדברי סופרים; נמנית בז' מצוות דרבנן

הדלקת נר שבת מן התורה

(א) ז"ל מדרש תנחומא (ריש פ' נח): על שלשה דברים נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה בחלה ובהדלקת הנר. ושלשתן מן התורה וכו', עכ"ל⁽²⁾.

עד דלא אתא ישע'י גמרא גמירי ליה, ואסמכוה אקרא

(ב) וז"ל ספר יראים (סימן תכ"ט): נר שבת ונר חנוכה, נר חנוכה אעפ"י שהיא מצוה מדרבנן, ומצוות דרבנן שאין לה אבות לא באנו למצוה (למנות), כללנוה עם נר שבת אגב שיטפא. ויען אמרו הנביאים (ישע'י נח, יג) וכבדתו מעשות דרכיך, אמרו חכמים וציוו להדליק נר בשבת לכבוד שבת, ואסמכוה אקרא (איוב ה, כד) וידעת כי שלום אהליך ופקדת נויך ולא תחטא. ובשבת (דף ל"ד ע"א⁽³⁾) מפרש ליה בנר שבת וכו'. ועד דלא אתא ישע'י גמרא גמירי ליה, ואסמכוה אקרא, כדאמרינן בזבחים (דף י"ח ע"ב) אמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו, מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו וכו', עכ"ל.

מצינו לשון "מן התורה" אף על מצוות מדברי סופרים

(ג) והנה בס' מעין חיים (ח"ב סימן כ"ד) רצה לדייק מדברי המדרש תנחומא הנ"ל, שמצוות הדלקת נרות שבת היא מן התורה, אבל כבר העירו בזה, שמצינו בכ"מ לשון "של תורה", אעפ"י שהוא מדברי סופרים, כיון שיש לו אסמכתא מה"ת, וכן דברי קבלה דאסמכוה אקרא, פעמים קרי להו "מן התורה". וכמ"ש הרמב"ן בספר המצוות (שורש א'), דמצינו לשון "אמרה תורה" אף על דרבנן, עיי"ש. וכן כתב בשו"ת באר יצחק (סימן י"ג אות א'), עיי"ש. ועיין עוד בזה בס' ילקוט יוסף (סימן רס"ג ס"א הע' א' - ע' קל"ג).

ולהעיר, שבפירוש תועפות רא"ם לס' יראים שם (סוף אות ב') הביא את דברי המדרש תנחומא הנ"ל כראי' לספר היראים הנ"ל. ועד"ז כתב החתם סופר בחידושו על הש"ס (שבת דף כ"ה ע"ב) בשם ס' יראים, שהיא הלכה למשה מסיני.

ובאליהו רבא (הל' חנוכה סימן תרע"א ס"ק ב') משמע דהדלקת נר שבת היא דאורייתא, עיין שם.

(1). ילקוט שמעוני ס"פ מצורע (רמז תקע"א).

(2). נעתק להלן פ"ב סעיף ב' אות ז'.

ו. ראה להלן פ"ה סעיף א' הערה ככו.

ז. וכן הוא גם במדרש תנחומא פ' מצורע (אות

סמיכות פרשת נרות המנורה למועדים, ללמדך שהדלקת נר בשבת מצוה

ד וז"ל מדרש לקח טוב (פס"ז) בביאור הפסוק (אמור כד, ד) על המנורה הטהורה יערוך את הנרות: אבל צריכים אנו לידע, למה נסמכה פרשת הנרות למועדים, ללמדך דברי רבותינו שאמרו הדלקת נר בשבת מצוה וכו', עכ"ל.

רמז להדלקת נרות שבת ע"י הנשים בפרשת תצוה

ה ז"ל בעל הטורים (תצוה כז, כ): תצוה בגימטריא נשים צוה, רמז להדלקת הנר לנשים חובה בשבת, עכ"ל^(ט). ושם (פסוק כ"א): נר תמיד בגימטריא בשבת. ולהלן פ' תשא (לא, ז): אות היא לעולם כי ר"ת אהלך, ע"ש וידעת כי שלום אהלך, ודרשינן מיניה^(י) הדלקת נר בליל שבת, עכ"ל.

הדלקת נר בשבת חובה

ו ז"ל הש"ס (שבת דף כ"ה ע"ב): הדלקת נר בשבת חובה.

ז וז"ל הרמב"ם (הל' שבת פ' ה' הל' א'): הדלקת נר בשבת אינה רשות, אם רצה מדליק ואם רצה אינו מדליק, ולא מצוה שאינו חייב לרדוף אחריה עד שיעשנה ... אלא זה חובה כו', עכ"ל.

הדלקת הנר היא מצוה דרבנן שעיקר ציוויה מפי הנביאים

ח הסמ"ק (מצות רע"ט) מונה מצוה זו בין "המצוות דרבנן התלויות בממוץ". ובסמ"ג (עשין ל') כתב: ועיקר ציוויה מפי הנביאים שציוו לכבד את השבת^(א), והדלקת נר נאה היא עיקר כבוד.

הדלקת נרות שבת היא מצוה מדברי סופרים

ט ז"ל הרמב"ם (הל' שבת פ"ה הל' א'): חייב לברך קודם הדלקה ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של שבת, כדרך שמברך על כל הדברים שהוא חייב בהם מדברי סופרים, עכ"ל.

י ובשו"ע הרב (סימן רס"ג ס"ח) כתב, וז"ל: המדליק נר של שבת ויו"ט ... חייבים לברך ... להדליק נר של שבת או של יו"ט כדרך שמברכים על שאר כל מצות מד"ס כו', עכ"ל. ומציין מקורו לבי"ב כאן (ד"ה ומ"ש רבינו).

מצות הדלקת הנרות נמנית בין ז' מצוות דרבנן

יא הדלקת נרות שבת נמנית בין ז' מצוות דרבנן - עיין ס' מגלה עמוקות אופן ע"ה (הובא בילקוט חדש ערך מצות ס"ק ע"ה); ס' החינוך בסוף המפתחות^(ב).

חכמים וציוו להדליק נר בשבת לכבוד שבת, עכ"ל. ובמהרש"ל מצא רמז להדלקת נר שבת בפסוק (ישע"י כד, טו) "על כן באורים כבדו את ה'". ועיין ג"כ ראשית חכמה (שער היראה פט"ו אות ס"ד).
יב. ולהעיר, דאף שהרמב"ם מנאה בין הדברים

ט. הובא ג"כ בספר יפה ללב (סימן רס"ג ס"ה).
י. במסכת שבת (דף ל"ד ע"א), נעתק להלן פ"ב סעיף ב' אות ז'.
יא. עיין ספר יראים (סימן תכ"ט - נעתק לעיל פרק זה סעיף ג' אות ב'), וז"ל: ויען אמרו הנביאים (ישע"י נח, יג) וכבודו מעשות דרכיך, אמרו

מאד יש להזהר אפילו במצוות דרבנן

(ב) ולסיום כדאי לציין כאן מ"ש בשלטי הגבורים למרדכי מס' שבת פ' במה מדליקין סימן רס"ה (אות ה). וז"ל שם: ומאד יש להזהר אפי' במצוות דרבנן ... וכן בהדלקת נר בשבת וכו', עכ"ל.

- פרק ב' -

הדלקת נרות שבת - טעמיה

כמה טעמים נאמרו במצות הדלקת נרות שבת: (א) משום כבוד שבת, (ב) משום שלום בית, (ג) משום עונג שבת.

משום כבוד שבת:

כבוד השבת - נרותיה הן כבודה

(א) ז"ל הילקוט שמעוני (ריש פ' בהעלותך): נרות של בשר ודם של חרס או של נחושת, הכל לפי כבודו של אדם, וכבוד השבת - נרותיה הן כבודה. עכ"ל^(א).

(ב) ועיין מדרש רבה פ' ויצא (פע"ב, ד) ובפ"י מתנות כהונה שם בשם הירושלמי^(ד), וז"ל: ומדליק נר משום כבוד שבת כו', עכ"ל.

אין סעודה חשובה אלא במקום אור

(ג) וז"ל רש"י במסכת שבת (דף כ"ה ע"ב) בפירוש דברי הגמרא "הדלקת נר בשבת חובה": כבוד שבת הוא, שאין סעודה חשובה אלא במקום אור כעין ימא, בפרק בתרא דיומא (דף ע"ה ע"ב), עכ"ל.

(ד) ורמז לטעם הדלקת נרות שבת מפני כבוד שבת בש"ס פסחים (דף נ"ג בע"ב), וז"ל: ר"ש בן אלעזר אומר, יום הכפורים שחל להיות בשבת, אף במקום שאמרו שלא להדליק [את הנר בלילי יוהכ"פ שחל בחול], מדליקין מפני כבוד השבת, עכ"ל.

הדלקת נר נאה הוא עיקר כבוד השבת

(ה) ובסמ"ג (עשין ל') כתב, וז"ל: ועיקר ציוויה מפי הנביאים שציוו לכבד את השבת, והדלקת נר נאה היא עיקר כבוד, עכ"ל.

בלילי שבת, בקש הקב"ה לגנוז את האורה, וחלק הקב"ה כבוד לשבת באורה, הה"ד (בראשית ב, ג) ויברך אלקים את יום השביעי, עכ"ל. ועד"ז הוא בב"ר פי"א, ב. יד. עיין בזה בארוכה להלן פי"ג סעיף א' אות יא, ובהע' מז שם.

"שהוא חייב בהם מדברי סופרים", אבל בהקדמה ל"מנין המצות על סדר הלכות הרמב"ם לא מנה מצוה זו בין המצוות דרבנן. יג. וז"ל ילקוט שמעוני לתהלים (סוף רמז תשנ"ח): אע"פ שנתקלקלו מאורות מערב שבת, לא לקו עד מוצאי שבת ... כיון ששקעה חמה

הדלקת נר שבת משום כבוד שבת

ו) וז"ל הרמב"ם (הל' שבת פ' ל' הל' ה'): וצריך לתקן ביתו מבעוד יום מפני כבוד השבת. ויהי' נר דלוק ושולחן ערוך לאכול ומטה מוצעת(טו), שכל אלו לכבוד שבת הן(טז). עכ"ל.

ז) ובטור סימן רס"ג כתב, וז"ל: ולא ימהר להדליקו בעוד היום גדול, שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת. וכן הוא בשו"ע שם (ס"ד). ועד"ז בשו"ע הרב שם (ס"ו): לא יקדים למהר להדליקו בעוד היום גדול, לפי שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת ... שתהיה ההדלקה עצמה ניכרת שהיא לכבוד השבת, עכ"ל.

עיקר נרות שבת הן אותן שמדליקין על השולחן, כי הם באים לכבוד ח) ובדרכי משה (לטור סימן רס"ג אות ד') כתב בשם האור זרוע, וז"ל: ונראה שעיקר הנר של שבת הן אותן שמדליקין על השולחן, כי הם באים לכבוד כו', עכ"ל. ובאור זרוע הלכות ערב שבת (אות י"א(י"ז)) נוסח הברכה היא: להדליק נר לכבוד שבת(יח). ט) וכן משמע מלשון ספר יראים (סימן תכ"ט) שכתב, וז"ל: ויען אמרו הנביאים (ישעיה נח, יג) וכבדתו מעשות דרכיך, אמרו חכמים וציוו להדליק נר בשבת לכבוד שבת וכו'(ט), עכ"ל.

ועיין ג"כ מהרי"א בשם א"ח (הובא בב"י סוף סימן רס"ג קרוב לסופו). מהרי"ו סקצ"ג. לבוש סימן רס"ג ס"י. שו"ע הרב שם סי"ד.

על ידי הנרות אנו יודעים ומכירין כבוד שבת

י) ובספר קרבן שבת (פ"י) כתב (בשם תולעת יעקב(כ)), שהנרות המאירים בשבת הם סימן לנשמות יתירות שניתוספו בשבת כו'(כא), ועי"כ אנו יודעים ומכירין כבוד שבת שהוא מכובד ומקודש יותר משאר הימים.

וירא אלקים את האור כי טוב, עכ"ל. ואולי יש לומר, דרך הנרות "שמדליקין על השולחן" הם משום כבוד שבת, אבל שאר הנרות שמדליקין בשאר המקומות הם מטעם שלום בית. יט. אבל ממשיך שם, וז"ל: ואסמכה אקרא וידעת כי שלום אהליך ופקדת נויך ולא תחטא. ובשבת (דף ל"ד ע"א) מפרש ליה בנר שבת וכו', עכ"ל. כ. וז"ל השייך לענינינו (נעתק בשלי"ה מסי' שבת פ' תורה אור - דף קל"ט ע"א): ועל דרך האמת סוד סוכות שלום הנשמות שהם נרות העולם ממנה באות ושורות על הראויים אליהם, וליל מלכות שבת מחלקם [אולי צריך לומר: מחלקת] להם נשמה יתירה, והם נרותיה כו', עכ"ל. כא. עיין להלן פ"ט סעיף ב' אות כב.

טו. עיין שבת (דף קי"ט ע"ב), נעתק להלן פ"ה סעיף ב' אות א'. טז. אבל בפ' ה' הל' א') כתב: "ומדליק את הנר שזה בכלל עונג שבת". ועיין ספר שמירת שבת כהלכתה ח"ב פמ"ג ס"א הע' ו'. יז. מירושלמי. וכ"ה בהגהות מיימוניות לרמב"ם הל' שבת פ"ה ה"א (אות א'), וז"ל: ובפרק הרואה ירושלמי גרסינן להדליק נר לכבוד יו"ט, ודכוותיה בשבת אומר לכבוד שבת, עכ"ל. ירושלמי זה לא נמצא אצלנו. ועיין בהשמטות מירושלמי (ירושלמי דפוס ג.י. תשי"ט ועוד) לברכות פ"ט. וש"נ. יח. ולהעיר, שהאו"ז העתיק שם את דברי רבינו חננאל במס' שבת (דף ל"ד ע"א), וז"ל: מנא לן דצריך הדלקת נר בשבת, שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו', ואין שלום אלא באור שנא'

משום שלום בית (שלא יכשל בעץ או באבן)

במקום שאין נר אין שלום, שהולך ונכשל באפילה, ובני ביתו מצטערין לישב בחושך

א ז"ל הגמ' במסכת שבת (דף כ"ה ע"ב): מאי ותזנח משלום נפשי (איכה ג, יז), אמר ר' אבהו, זו הדלקת נר בשבת (שלא הי' לו ממה להדליק, ובמקום שאין נר אין שלום, שהולך ונכשל והולך (כב) באפילה, רש"י).

ב ובגמ' שם לפנ"ז (דף כ"ג ע"ב): נר ביתו וקידוש היום (נר בשבת, והוא עני ואין לו כדי לקנות שמן לשתי נרות, רש"י), נר ביתו עדיף משום שלום ביתו (והכי אמרינן לקמן (דף כ"ה ע"ב), ותזנח משלום נפשי זו הדלקת נר בשבת, שבני ביתו מצטערין לישב בחושך, רש"י(כד)).

נר ביתו קודם משום שלום ביתו, שהרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו

ג הלכה זו הובאה גם ברמב"ם, אלא שהובאה שלא במקומה (כה), בהלכות שבת, כי אם בסוף הל' חנוכה. וז"ל שם: הי' לפניו נר ביתו ונר חנוכה, או נר ביתו וקידוש היום, נר ביתו קודם, משום שלום ביתו, שהרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו. גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם, שנאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, עכ"ל.

ויעיין לשון הטור והשו"ע (הל' שבת והל' חנוכה) ושו"ע הרב (הל' שבת) שנעתקו להלן פ"ה סעיף ג', עיי"ש].

ד ובספר בן יהוידע על מסכת שבת שם (דף כ"ה ע"ב) מבאר כוונת הדלקת הנר על פי הסוד, ואח"כ כתב שם, וז"ל:

והנה אותיות הנ"ר במילואם, כזה ה"י נו"ן רי"ש, עולה המילוי(כו) מספר שלו"ם בדקדוק. ולכן דריש כאן ותזנח משלום זו הדלקת נר בשבת. גם נ"ל בס"ד, מספר נ"ר ומספר אפילה עולה מספר שלו"ם. רמז, אם יש נר באפילה יש שלום, ואם יחסר הנר ישאר אפילה, שאם יחסר מספר נ"ר מן שלו"ם ישאר מספר אפילה, עכ"ל.

ובהדלקת הנר, לכן אם לא תדליק אתיא לאנצויי עמו, עכ"ל.

כד. ובראשית חכמה (אור גדול, פ"כ ס"ג): פירוש, האור נקרא שלום, לפיכך מקדימין הנר שהוא אור ושלום לייך.

כה. ומדייק מזה כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע (בלקוטי שיחות חלק ט"ו ע' 528), דשיטת הרמב"ם היא, שעצם חיוב הדלקת הנרות אינו משום שלום בית, אלא משום כבוד ועונג, עיי"ש.

כו. היינו אותו המילוי בלבד (כזה: ה"י נו"ן רי"ש).

כב. ובהגהות הב"ח על גליון הש"ס שם (אות ג'): סעיף א' ואוכל. וכן הוא בחכמת שלמה למהרש"ל כאן. ועיין שמירת שבת כהלכתה פרק מ"ג סעיף א' הערה ו' קרוב לסופה.

כג. עיין רש"ש לשבת כאן, וז"ל: לכאורה מאי איריא בני ביתו; אף הוא בעצמו נמי יצטער. ואולי יכוון רבא במלת ביתו על אשתו, וכדלקמן (ק"ח, ב [מימי לא קריתי לאשתי אשתי ... אלא לאשתי ביתי]), ור"ל משום דאיתא לקמן [דף ל"א סע"א. ועיין בארוכה בהנעתק להלן פ"ו סעיף א'] על ג' עבירות נשים מתות כו'

ה) וז"ל זוה"ק פ' בראשית (דף מ"ח ע"ב(כז)): **נר של שבת לנשי עמא קדישא אתייהבת לאדלקא ... רזא(כח) דמלה, האי סוכת שלום מטרוניתא דעלמא היא, ונשמתינ דאינון בוצינא עילאה בה שריין. ועל דא מטרוניתא בעיא לאדלקא, דהא בדוכתהא אתאחדת ועבדת עובדא, עכ"ל.**

[נר של שבת ניתן לנשי עם קדוש להדליק ... סוד הדבר הוא, כי סוכת שלום זו (המאירה בשבת) היא אַם העולם "מטרוניתא" היא אַם], והנשמות, שהם נרות העליונים, שורים בה. וע"כ אמא [כלומר אשה] צריכה להדליק הנרות, כי עומדת במקומה [במקום אם הבנים העליונה, שהיא סוכת שלום] ועושה המעשה. [ובמעשה זו גורמת שאם הבנים למעלה תשפיע נשמות קדושות לבניה, שהוא סוד נרות הרוחניים העליונים, כמ"ש לפנינו]. פירוש ה"סולם" כאן].

ו) ובמדרש לקח טוב (פס"ז) עה"פ (ויקהל לה, ג) "לא תבערו אש" כתב, וז"ל: **וחכמים אומרים מצוה להדליק מפני שלום ביתו וכו', עכ"ל. ועיין ג"כ שם פ' בשלח טז, ח.**

הדלקת נרות בשבת על שם הכתוב "וידעת כי שלום אהלך" גו', ואין שלום אלא באור

ז) וז"ל המשנה מס' שבת (דף ל"ד ע"א(כט)): **ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה: עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר. ובגמ' שם: מנא הני מילי(ל), א"ר יהושע בן לוי אמר קרא (איוב ה, כד) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא, עכ"ל.**

וברבינו חננאל שם(לא): מנא לן דצריך הדלקת נר בשבת, שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו', ואין שלום אלא באור שנא' וירא אלקים את האור כי טוב, עכ"ל.

הברכה שבירך הקב"ה את השבת היא האורה (נרות שבת), שהיא שלום הבית
ח) וז"ל ספר חסידים (סימן תתשמ"ז): **הברכה שבירך הקב"ה השבת היא אורה, שהיא שלום הבית, עכ"ל.**

משום שלום בית, שלא יכשל בעץ או באבן

ט) וז"ל המרדכי מסכת שבת פ' ב' (סימן רצ"ד): **הדלקת נר בשבת חובה משום שלום בית, שלא יכשל בעץ או באבן(לב) ... נר שבת אינו אלא משום שלא יכשל בעץ או באבן(לג), עכ"ל (הובא במג"א או"ח סימן רס"ג ס"ק י"ג).**

ל. עיין חדא"ג מהרש"א כאן, ד"מנא הני מילי כו"י קאי על "הדליקו את הנר", עיי"ש (נעתק בארוכה להלן שם אות ג').
לא. הובא באור זרוע הלכות ערב שבת (אות י"א).

לב. דיוק לשון בעץ או באבן - עיין בארוכה לקוטי שיחות מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, חלק י"ז ע' 145.

לג. ועיין ג"כ רש"י שבת (דף כ"ה ע"ב - נעתק לעיל סעיף זה אות ב): **במקום שאין נר אין שלום,**

כו. הובא ג"כ בס' עונג שבת (עונג ליל שבת - דף ט' ריש ע"ב).

כח. אף שטעם זה נקרא בוזהר כאן בשם "רזא" - כיון ש"בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה" (ס' תניא קדישא, אגרת הקודש סימן כ"ו, בשם האריז"ל), הרי בדורות אלו נמשכים הרזין בגילוי. - הערת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, בלקוטי שיחות חלק י"א ע' 283 הערה 11.

כט. ועיין בארוכה בהנעתק להלן פ"ד סעיף ו'.

(י) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"א): תיקנו חכמים שיהי' לכל אדם נר דולק בשבת ...
משום שלום בית, שלא יכשל בעץ או באבן.
[ולהעיר, דלטעם שלא יכשל בעץ או באבן צריך להדליק אף במקום שאינו אוכל -
מג"א או"ח סימן רס"ג ס"ק י"ד. שו"ע הרב שם. וכן משמעות המרדכי שם].
ועיין ג"כ סידור רב עמרם גאון. תשובות הגאונים, שערי תשובה (סימן צ"ב), מתנא דבי
אליהו זוטא (פ' ט"ו).

משום עונג שבת

חובה היא לסעוד במקום הנר משום עונג - אור הנר הוא ראש לכל עונג
(א) ז"ל הש"ס במסכת שבת (דף כ"ה ע"ב): הדלקת נר בשבת חובה. ובתוס' שם (ד"ה הדלקת
נר בשבת חובה) כתב, וז"ל: פירוש, במקום סעודה, דחובה היא שיסעוד במקום הנר משום
עונג, עכ"ל.
(ב) וברא"ש מסכת שבת דף כ"ה ע"ב (סימן י"ח) כתב, וז"ל: הדלקת נר בשבת שייך ביה
ברכה, דאית בה מצות עונג שבת.
(ג) ובמאירי לשבת שם, שהוא ראש לכל עונג.

וקראת לשבת עונג זו הדלקת הנר בשבת. - לישיב בחושך אינו עונג, שהרי
יורדי גיהנום נידונין בחושך

(ד) וז"ל מדרש תנחומא (ריש פ' נח): הדלקת הנר דכתיב (ישעי' נח, יג) וקראת לשבת עונג
זו הדלקת הנר בשבת. וא"ת לישיב בחושך, אין זה עונג, שאין יורדי גיהנום נידונין אלא
בחושך, שנאמר (איוב י, כב) ארץ עִפְתָּה (לד) כמו אופל, עכ"ל.
(ה) וכעין זה הוא במדרש תנחומא פ' מצורע (אות ט), וז"ל: הדלקת הנר דתנו רבנן,
מניין שחייב אדם להיות זהיר וזריז בהדלקת הנר בשבת, שנאמר וקראת לשבת עונג,
זו הדלקת הנר בשבת, עכ"ל.

הדלקת הנר הוא בכלל עונג שבת

(ו) וז"ל הרמב"ם הל' שבת (פרק ה' הלכה א' (לה)): הדלקת נר בשבת אינה רשות ... אלא
זה חובה ... אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר,
שזה בכלל עונג שבת, עכ"ל.
(ז) וז"ל השו"ע (סימן רס"ג ס"ב): אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ולוקח שמן
ומדליק את הנר, שזה בכלל עונג שבת הוא, עכ"ל (לו).
(ח) ובשו"ע הרב שם (ס"א): וחייב כל אדם כשאוכל סעודת הלילה לאכלה אצל אור הנר,
שזה בכלל עונג שבת הוא, עכ"ל.

חשכת אפלה כו'. ובמצודת ציון כאן: חשכה,
 וכן (לקמן יא, יז) תעופה כבוקר תהיה.
לה. העתיקו בארחות חיים (בדין הדלקת נר),
ומשם - בכלבו (סימן ל"א).
לו. ובסימן רע"ג ס"ז: שהנרות לעונג נצטוו
כו'. הובא גם בשו"ע הרב שם (סעיף י"ב).

שהולך ונכשל והולך [ובהגהות הבי"ח: ס"א
ואוכל] באפילה. עכ"ל.
לד. וברש"י כאן: שם דבר, חשיכה, כמו שחר
ועפה [עמוס ד, יג: עושה שחר עיפה גר].
ובראב"ע כאן: חושך, וכמוהו עושה שחר עיפה.
ובמצודת דוד כאן: החושך שלה היא כמו

- פרק ג' -

מי ומי המדליקין

אחד האנשים ואחד הנשים

אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בבתיהם נר דלוק בשבת

(א) ז"ל הרמב"ם (הל' שבת פ"ה ה"א): אחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בבתיהן נר דלוק בשבת, עכ"ל.

(ב) ז"ל הטור (סימן רס"ג): וכשידליק יברך ... אחד האיש ואחד האשה בכ"מ שידליקו בו, עכ"ל.

(ג) ז"ל השו"ע (סימן רס"ג ס"ב): אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בבתיהם נר דלוק בשבת^(ז), עכ"ל.

(ד) וכן הוא בשו"ע הרב (סימן רס"ג ס"ה), ז"ל: אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בבתיהם נר דלוק בשבת, עכ"ל.

(ה) והנה בכל הנ"ל הפירוש הוא, שאחד האנשים ואחד הנשים מוטלת עליהם החובה "להיות בבתיהן נר דלוק בשבת", ואין נפק"מ מיהו המדליק, ובודאי שאין חובה על שניהם, הבעל והאשה, להדליק נר שבת^(ח).

אבל מהנעתק להלן בסמוך יבואר, ששניהם, הן הבעל והן האשה, מדליקין נר שבת, ואדרבה עיקר המצוה מוטלת על הבעל.

הבעל והאשה ירגילו בנר שבת

(ו) דהנה על מ"ש בגמ' (שבת דף כ"ג ע"ב^(ט)): רב הונא הוה רגיל דהוה חליף ותני אפתחא דרבי אבין נגרא, חזא דהוה רגיל בשרגי טובא, אמר, תרי גברי רברבי נפקי מהכא, כתבו התוס' שם, וז"ל: ה"ג חזא דהוה רגילי בשרגא, פי', הבעל והאשה, עכ"ל.

(ז) וכן הוא בפסקי תוספות שם (אות ק"ב), וז"ל: הבעל והאשה ירגילו בנר שבת, עכ"ל.

ההדלקה, ואם הם מדליקים בעצמם (באותו חדר עכ"פ) - אינם מברכים על הדלקה זו (עיי' ג"כ להלן פ"ד סעיף ד' אות ב' משו"ת שם ארי', ובהערות פד-פה שם). וכן לאידך, אם הקדים האיש ובירך על הדלקתו, אין האשה חייבת להדליק (באותו חדר עכ"פ) ולברך.
לט. נעתק להלן פ"ז סעיף א' אות א'.

לז. ובבאר הגולה כאן (אות ג') כתב, וז"ל: לשון הרמב"ם בפ"ה מהלכות שבת מהא דרב ששת כ"ה, עכ"ל. וכנראה צ"ל: מהא דרב, שבת כ"ה. וכוונתו לדברי רב במס' שבת (דף כ"ה ע"ב): הדלקת נר בשבת חובה.
לח. ואדרבה, אם האשה כבר בירכה, היא מוציאה את בעלה וכל בני ביתם מחובת

רב הונא מדליק שרגי

ח וז"ל מסכת שבת (דף קי"ט ע"א): **רב הונא מדליק שרגי**. וכתב על זה בחדא"ג מהרש"א כאן, וז"ל: **דהוא [רב הונא]** מרא דשמעתין בפ' ב"מ (שבת דף כ"ג ע"ב^מ) דאמר הרגיל בנר כו', דמשמע **דהאיש נמי חייב בנר**, וכמ"ש התוס' (שם ד"ה ה"ג חזא דהו רגילי בשרגא) **דהו רגילי בנר הבעל והאשה**, ע"ש, עכ"ל.

ר' אלעזר הדליק את הנר

ט וז"ל המדרש רבה פ' בראשית (פ"א, ב^{מא}): **ר' אלעזר** אומר . . בי ה' המעשה, **פעם אחת** (מב) **הדלקתי את הנר בלילי שבת**, ובאתי ומצאתי אותו במוצאי שבת דלוק ולא חסר כלום, עכ"ל.

עיקר הטלת שלום בבית מוטלת על הבעל

י וז"ל הרב ב"קונטרס אחרון" לשו"ע סימן רס"ג ס"א (אות ב'): **דעיקר הטלת שלום בבית** (מג) **עלי דידי רמיא**, שהוא הבעה^ב (מד), ועוד שהיא בכלל בני ביתו^{מה}, עכ"ל.

האיש מדליק את הנרות בערב שבת

יא וכן משמע ג"כ שהאיש מדליק את הנרות בערב שבת - ממדרש רבה פ' ויצא (פע"ב, ד). וז"ל שם: **ר' אמי בשם ריש לקיש אמר**, הטריחו על בעל הבית^{מז}, שאם היתה ערב שבת תהא הכנסה משלו (שצריך לוותר לפועל למהר ביאתו מפני כבוד השבת, מתנות כהונה כאו). עד היכן, עד שיהא כל אחד ואחד ממלא לו חבית של מים וצולה לו דג מבעוד יום משום כבוד שבת **ומדליק נר כו'**, עכ"ל. [ובמתנות כהונה כאן: ה"ג, מבעוד יום **ומדליק נר משום כבוד שבת** שנאמר, ה"ג בירושלמי^{מז}]. והרי מדובר כאן בפועלים, שע"פ רוב הם אנשים (ולא נשים).

מו. קאי על מ"ש שם לפניו: תמן (בי"מ ריש פ"ז) תנינן, השוכר את הפועלים ופסק עמהם להשכים ולהעריב, מקום שנהגו שלא להשכים ולהעריב אינו יכול לכופן. א"ר מונא, מקום שאין מנהג, תנאי בית דין הגדול הוא שתהא הוצאה משל בעל הבית והכנסה משל פועל (יציאתו למלאכתו על בעל הבית לוותר עם הפועל ולא יצא אלא אחר זריחת השמש, ובהכנסתו לבית, הפועל יוותר עם בעל בית ולא יכנס אלא אחר שחשכה, מת"כ כאן).

מז. ז"ל הירושלמי (בי"מ פ"ז סוף הלכה א', הובא בהגהות אשר"י לרא"ש בי"מ רפ"ז): ערבית, בין השכמה בין הערבה משל בעל הבית. עד איכן [היכן], עד כדי למלאות לו חבית מים ולצלות לו דגה **ולהדליק לו נר**, עכ"ל. אבל בפני משה שם על תיבת "ערבית" מתקן שצ"ל: **ערבי**

מ. נעתק להלן פ"ז סעיף א' אות א'.
מא. נעתק להלן פ"ה סעיף א' אות א'. ועיין בהנסמן בהערות שם.

מב. פשוט שאין לפרש שרק "פעם אחת" הדליק ר"א את הנר בליל שבת, כ"א שבאחת מן הפעמים שהדליק קרה לו הנס ש"באתי ומצאתי כו".

מג. שענין זה (שלום בית) הוא אחד מטעמי הדלקת נר שבת, כדלעיל פ"ב סעיף ב', עיי"ש בארוכה.

מד. ואף לאחר שנתנה מצוה זו להאשה, "ודאי האשה אינה אלא שלוחו של הבעל" - קונטרס אחרון שם. ועיין בזה להלן פרק זה סעיף ה' אות א'.

מה. ומצייין: "עמ"ש לקמן". וכוונתו למ"ש לקמן בקו"א לסעיף ט"ו שם (אות ה').

(ב) ועיין ג"כ סידור "צלותא דאברהם", ח"א ס"ע רכ"ח ואילך.

- פרק ד' -

הדלקת נרות שבת על ידי הנשים

אע"פ שאחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בבתיהם נר דלוק בשבת^(מח), אעפ"כ הנשים מוזהרות על מצוה זו יותר מן האנשים^(מט). וכמה טעמים נאמרו בדבר: (א) מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית^(ג). (ב) מפני שהאשה כבתה נרו של עולם (פירוש, גרמה מיתה לאדם הראשון), לכך נתנו לה מצות הדלקת נר שבת שתתקן מה שקלקלה^(נא). וכדלהלן.

הנשים מוזהרות בו יותר, מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית:

נשים מצוות על דבר זה יותר מן האנשים, לפי שהן מצויות בבית

ועוסקות בצרכי הבית

(א) ז"ל הרמב"ם (הל' שבת פ"ה ה"ג): **ונשים מצוות על דבר זה יותר מן האנשים, לפי שהן מצויות בביתם והן העוסקות במלאכת הבית, עכ"ל.**

(ב) וז"ל הטור (סימן רס"ג): **והנשים מוזהרות בו יותר ... והרמב"ם ז"ל נתן טעם לדבר מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית, עכ"ל.**

(ג) וז"ל השו"ע (סימן רס"ג ס"ג): **הנשים מוזהרות בו יותר, מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית, עכ"ל. וכן הוא בשו"ע הרב כאן (סעיף ה).**

האשה כבתה נרו של עולם, לכך נתנו לה מצות הדלקת נר שבת, לתקן מה שקלקלה:

אדם הראשון נרו של עולם היה, וגרמה לו חוה מיתה, לפיכך מסרו מצות

הנר לאשה

(א) ז"ל הירושלמי מס' שבת (פ"ב ה"ו קרוב לסופה^(נב)): **אדם הראשון נרו של עולם הי', שנא'**

שבתות (וכן העתיק את דברי הירושלמי בהגהות אשר"י שם. ועד"ז בחידושי הריטב"א לב"מ שם (הובא ב"עמודי ירושלים" לירושלמי כאן). ועד"ז כתב בטור (ח"מ סימן של"א) בשם הירושלמי, בד"א בחול, אבל בערב שבת כו). ועל התיבות "משל בעל הבית" כתב בפני משה: **מפני שצריכים להקדים לכבוד שבת, כדמסיק. וכפה"נ שגם לפניו היתה גירסא כעין זו שהובאה במת"כ כאן.**

מח. רמב"ם הל' שבת פ"ה ה"א. טושו"ע סימן רס"ג ס"ב. שו"ע הרב שם ס"ה. ועיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ג סעיף א'.

מט. רמב"ם שם ה"ג. טושו"ע שם ס"ג. שו"ע

הרב שם.

נ. שם.

נא. טור שם. מג"א שם ס"ק ז'. שו"ע הרב שם. **נב.** בביאור המשנה (נעתקה להלן פ"ו סעיף א' אות א): על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובדלקת הנר.

ועיין באלי" רבה סימן רס"ג ס"ק ו' (ועד"ז בפרמ"ג (אשל אברהם) שם ס"ק ז') בשם הרד"א (אבודרהם) בסדר מעריב של שבת פ' במה מדליקין ופירושו משנה ו', וז"ל: חוה' נוטריקון חלה, וסת, הדלקה, עכ"ל.

(משלי כ, כז) נר אלקים^(ג) נשמת אדם, וגרמה לו חוה מיתה, לפיכך מסרו מצות הנר לאשה, עכ"ל.

(ב) וז"ל המדרש בראשית רבה (ס"פ י"ז): שאלו את רבי יהושע ... מפני מה ניתן לה מצות נר שבת, אמר להן, על ידי שכבתה נשמתו של אדם הראשון, לפיכך ניתן לה מצות נר שבת, עכ"ל.

(ג) ובפרש"י שבת (דף ל"ב ריש ע"א) ד"ה הריני נוטל נשמתכם: נשים נצטוו על כך [על עסקי נר], כדאמרינן בבראשית רבה [שבאות שלפנ"ז], היא איבדה חלתו של עולם, שעל ידה נטרד אדה"ר שנתרם כחלה, וכבתה נרו של עולם ושפכה דמו, עכ"ל.

היא כבתה נרו של אדם, לפיכך תשמור הדלקת הנר

(ד) וז"ל מדרש תנחומא (ריש פ' נח): הדלקת הנר מנין, היא כבתה נרו של אדם דכתיב (משלי כ, כז) נר אלקים^(ג) נשמת אדם, לפיכך תשמור הדלקת הנר, עכ"ל.

(ה) ובקיצור יותר הוא במדרש תנחומא פ' מצורע (אות ט'), וז"ל: הדלקת הנר, דתנו רבנן, מניין שחייב אדם להיות זהיר וזריז בהדלקת הנר בשבת, שנאמר וקראת לשבת עונג, זו הדלקת הנר בשבת. ולמה נמסרו לאשה, אמר הקב"ה היא כיבתה נרו של עולם כו'^(ה), עכ"ל.

(ו) ועד"ז הוא בילקוט שמעוני ס"פ מצורע (רמז תקע"א), וז"ל: הדלקת הנר, דתנו רבנן מנין שחייב אדם להיות זהיר וזריז בהדלקת הנר, שנאמר וקראת לשבת עונג, זה הדלקת הנר. ולמה נמסרו לאשה, אמר הקב"ה היא כבתה נרו של עולם, שנאמר נר אלקים^(ג) נשמת אדם, לפיכך תשמור מצות נר, עכ"ל.

היא כבתה נרו, לכן צריכה להדליק אותו בשבת בהתעוררות של שלהבות אש האהבה אל בעלה

(ז) וז"ל התיקוני זוהר (תיקון ט"ז - דף ל"א ע"א): איהי [חוה] אטפת^(ג) שרגא דיליה [של אדם], דאיתמר ביה נר ה' נשמת אדם, צריכה לאוקדא ליה בליל שבת באתערו דשלהובין דאשא דרחימו לפני בעלה.

[היא כבתה נרו, שנאמר בו נר ה' נשמת אדם, צריכה להדליק אותו בליל שבת בהתעוררות של שלהבות אש האהבה אל בעלה (פירוש ה"סולם" כאן)].

ד"היא כיבתה נרו של עולם" על כל ג' המצוות, כדיוק לשונו (ועד"ז ביל"ש דלהלן) "ולמה נמסרו", לשון רבים, היינו נדה, חלה והדלקת הנר דלעיל מיני'. ומוסיף בתנחומא כאן בחצע"ג שהמשך הענין הוא "לעיל בריש סדר נח".
נו. כ"ה גם בירושלמי שנעתק לעיל סעיף זה אות א א'. ועיין בהערה נג שם.
נז. נ"א: דעכה.

נג. כ"ה גם במדרש תנחומא ר"פ נח, יל"ש פ' מצורע ומחצית השקל שנעתקו להלן, ובסי' המנהיג שנעתק להלן פ"ו סעיף א' אות יב. וכ"ה ג"כ במטה משה דלהלן פ"ט סעיף ב' אות יד. ובכתוב: נר הוי'.
נד. כ"ה גם בירושלמי שנעתק לעיל סעיף זה אות א'. ועיין בהערה נג שם.
נה. אלא שבמדרש תנחומא כאן הובא הטעם

ח) ובזוהר פרשת בראשית (דף מ"ח ע"ב) כתב, וז"ל: נר של שבת לנשי עמא קדישא אתייהיבת לאדלקא. וחברייא הא אמרו, איהי כבתה בוצינא דעלמא ואחשיכת ליה כו' ושפיר, עכ"ל.

על ידי נר שבת האשה מכפרת על זה שכבתה נרו של עולם

ט) ובאור זרוע (הלכות ערב שבת אות י"א) הביא בשם התנחומא, וז"ל: ומצות הנר למה ... באת חוה וכבתה אותו, אמר הקב"ה, ינתן לה מצות הנר שיתכפר לה על אותו הנר שכבתה. לכך נצטוו הנשים על הדלקת נר בשבת, עכ"ל.

י) וז"ל הטור (סימן רס"ג): והנשים מוזהרות בו יותר, כדאיתא במדרש מפני שכבתה נרו של עולם, פירוש גרמה מיתה לאדם הראשון, עכ"ל.

יא) ובמג"א שם ס"ק ז' (על מ"ש בשו"ע שם: הנשים מוזהרות בו יותר מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית) כתב, וז"ל: ועוד מפני שהאשה כבתה נרו של עולם, עכ"ל.

האשה החטיאה את אדה"ר והחשיכה נשמתו הקרוי' נרו של עולם, כי כל הנשמות היו תלויות באדה"ר

יב) ובמחצית השקל שם (ס"ק ז') כתב, וז"ל: שהאשה כבתה נרו של עולם, שהחטיאה את אדה"ר והחשיכה נשמתו הקרוי' נר, כמ"ש נר אלקים^(נח) נשמת אדם, ונשמתו היתה נרו ש"ע, כי כל הנשמות היו תלויות באיפתו של אדה"ר (שמור"ר פ"מ, ג), עכ"ל.

האשה כבתה נרו של עולם, לכך נתנו לה מצות הדלקת נר שבת שתתקן מה שקלקלה

יג) וז"ל שו"ע הרב שם (ס"ה): הנשים מוזהרות בו יותר ... מפני שהיא כבתה נרו של עולם, לכך נתנו לה מצות הדלקת נר שבת שתתקן מה שקלקלה, עכ"ל.

על ידי הדלקת נרות שבת (שנלמד מגז"ש, שכנגד מדת רחום) מעוררים מדת רחום, ששייב לנו במהרה האור הגנוז

יד) וז"ל ספר בני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ו', נר שבת אות ב'): תיקנו למצוה נר שבת, ותיקנו לברך אשר קדשנו במצותיו וצונו, (שבת דף כ"ג ע"א) והיכן צונו (האזינו לב, ז) שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך (שנמסר הדבר בגזירה שוה מן התורה כנ"ל^(ט)).

טו) והנה נמסר הדבר בגזירה שוה, שהוא במדות התורה שבעל פה מדה שני', נגד מדה שני' שבי"ג מדות של רחמים, שהוא מדת רחום ... וכת"ב (תהלים עח, לח) והוא רחום יכפר עון, ממדת רחום בא כפרת עון. ואמרו רז"ל שהדלקת הנר שבת מצוה על ידי האשה כי היא כבתה נרו של עולם (שנגזר האור הראשון על ידי העון), לפיכך תדליק הנר. ועל כן נלמד בגזירה שוה. ועל ידי מדת גזירה שוה מעוררים מדת רחום, והוא רחום יכפר עון וישיב לנו במהרה האור הגנוז, עכ"ל.

נח. כ"ה גם בירושלמי שנצטק לעיל סעיף זה | נט. לעיל שם לפני"ז (נצטק להלן פ"ה סעיף א' אות אות א'. ועיין בהערה נג שם | ה).

על ידי עשיותינו המצוות דיום טוב נפתחים שערי האורות והחסדים למעלה

טז) וז"ל ספר קדושת לוי (קדושה שניה, דף שפ"א טור א' ואילך): נתבאר דע"י דבורינו ועשיותינו אנו ממשיכין החסדים והאורות למטה על כנסת ישראל. והנה כך הוא הסדר, שביו"ט מעצמו ע"י קדושת היו"ט נפתחו שערי האורות והחסדים למעלה, רק שכל אחד ע"י עשיותינו המצוות הנאמרים ביו"ט הוא ממשיך החסדים והאורות למטה כו'.

האורות הנפתחין בשבת ויו"ט הוא ע"י נרות שבת ויו"ט. - פתיחת האורות למעלה הוא מעצמו, ולכן די בנשים

ואפשר שהאורות [הנפתחין בשבת ויו"ט הוא ע"י נרות של שבת ויום טוב, כי הנר של שבת הוא המצוה ראשונה בכניסת שבת קודם התפילה של ערבית וקידוש אחרי כך, וע"י הנרות נפתחין האורות למעלה. ועבור כי פתיחת האורות למעלה הוא מעצמו, לכן די בנשים. וכבר ידוע (ס) שכל הפתיחת שערים הוא בזאת, כמ"ש (תהלים קי"ח) פתחו לי שערי צדק (סא), ובזאת יבוא אהרן אל הקודש (אחרי טז, ג), לכן מצותה בנשים, כי זאת יקרא אשה כו'.

נר שבת ויו"ט ה' מפי הקב"ה, תושב"כ, לכן די בנשים

נר שבת ויו"ט שה' מפי הקב"ה, תורה שבכתב, ומעצמו נפתחין שהוא תורה שבכתב, לכן די בנשים, ואין צריך כל אחד ואחד להדליק נרות של שבת, כי די באור א' שבבית שיפתחו האורות למעלה. עכ"ל ספר קדושת לוי.

זז) לסיום סעיף זה מצאנו לנכון להעתיק מ"ש בספר יפה ללב (או"ח סימן רס"ג ס"ו), בטעם הדלקת נרות שבת ע"י האשה מפני שהיא כבתה נרו של עולם. וז"ל שם:

טעם שהשמיט המחבר בשו"ע את הטעם (שבטור) ד"כבתה נרו של עולם" וכן הא ד"הרגיל בנר כו' הויין לי' בנים תלמידי חכמים"

כתב רבינו הטור: והנשים מזהרות בו יותר, כדאיתא במדרש מפני שכבתה נרו של עולם, פ' גרמה מיתה לאדה"ר. והרמב"ם ז"ל (בהל' שבת פ"ה ה"ג) נתן טעם לדבר מפני שמצויות בבית וכו', ע"ע. ומרן (סימן רס"ג ס"ג) הביא דוקא טעם הרמב"ם, כדרכו דרך הקודש שבשו"ע נקט כהרמב"ם. ועוד השמיט מרן כאן בשו"ע מ"ש הטור בתחילת הסימן (סב) דהרגיל בנר שבת וכו' הויין ליה בנים ת"ח, כיעו"ש.

יבואו בו. ועיין זוהר פרשת לך (דף צ"ג סע"ב):
זה וזאת בחד דרגא אינון ולא מתפרשן. ובעוד מקומות שנשמנו ב"שערי זוהר" שם.
סב. נעתק להלן פ"ז סעיף א' אות ב'.

ס. עיין בארוכה בהגסמן ב"שערי זוהר" לבמדבר רבה פרק י"ג, ד (דף קנ"א סע"א ואילך).
סא. וממשיך שם (קית, כ) זה השער לה' צדיקים

הדלקת נרות הוא על שכבתה נרו של אדה"ר, ודי בהדלקה זו לכפר על שפיכות דמים של אדה"ר

נראה שנשמר מקושיית הרב ווי העמודים אשר בס' של"ה, שהקשה בתחילת הס' (דף ג' ע"ד) על הטור שמביא המדרש הטעם מה שהאשה מחוייבת בנרות משום שכבתה נרו ש"ע, ואיך כתב הוא הרגיל בנר הויין לו בנים ת"ח ולומד ממעשה דר"ה^(ט) שזכות אשה בהדלקת נרות יוצא ממנה בן ת"ח, ותימה הוא, כי מצינו במדרש ש"ט [שוחר טוב] מזמור ע"ו, שאלו תלמידיו לר"ט ביבנה, מפני מה זכה יאודה למלכות, אמר להו, מפני שהודה במעשה תמר. אמרו ליה, דיו להודאה שמכפר על הביאה. אמר להו, מפני שאמר מה בצע כי נהרוג וגו'. אמרו ליה, דיו להצלה שמכפר על המכירה. אמר להו, ע"י שאמר ישב נא עבדך תחת הנער וגו'. וא"כ הרי לך לפניך איזה **פעולה שפועל האדם לכפרת חטאו, אין מהראוי שפעולה זו יגרום לו טובה וזכות, כי די לו שמכפרת על חטאו.** וא"כ תימה גדולה על הטור, שמביא המדרש אשה שמדלקת נרות זכתה להוליד בן ת"ח, **הלא הדלקת נרות הוא על שכבתה נרו של אדה"ר, ודי בהדלקה זו לכפר על ש"ד של אדה"ר.** ויעויין שם מה שנדחק לתרץ.

והנה רואה אני בילקוט ס' בשלח רמז רל"ד (דף קכ"ג ע"ב) מחולפת השיטה מלשון המדרש ש"ט שהביא הרב הנז', איברא, דבש"ט עצמו שם במקומו הוא כלשון שהביא הרב ממש כדמותו כצלמו, ברם בילקוט הנז' איתא להיפך, וז"ל: אמרו לו (תלמידיו לר"ט), רבינו, באיזה זכות זכה יאודה למלכות, אמר להם, אמרו אתם. אמרו לו, בזכות שאמר מה בצע כי נהרוג את אחינו וגו'. אמר להו, דיה להצלה שתכפר על המכירה. אמרו ליה, א"כ בזכות שאמר צדקה ממני. אמר להו, דיה שתכפר על הביאה. א"ל [אמרו ליה], א"כ בזכות שאמר ישב נא עבדך תחת הנער. א"ל [אמר להו], מצינו וכו', אמרו לו, רבי, למדנו באיזה זכות. אמר להו, כשעמדו ישראל על הים וכו', ע"ש. הרי דלא כשיטת שהביא הש"ט. ועיין במכילתא הובא בילקוט שם פ' בשלח רמז רכ"ו (דף ק"ד ע"ב) ד"ה אין שילוח, שנראה כס' [כסברת] ר"ט לפי שיטת הש"ט וכס' תלמידיו לפי גירסת הילקוט. ועמ"ש עט"ר מרן אב"א גדו"ל בדרוש לש' הגדול בס' ראה חיים ח"א פרשת בא (דף צ"ג ע"ג ואילך).

תיקון הנר והכנתו ע"י האשה בא לכפר על זה שכבתה נרו כו', וההדלקה באה לזכות אותה בבנים תלמידי חכמים

ועיין בספר חמ"י [חמדת ימים] (דף ל"ו ע"ב ודף ל"ז ע"א). ומ"ש שם בשם מוהרח"ו ז"ל, כי האיש יזהר בתיקון הנר של שבת והאשה תדליק, וכמ"ש הבאה"ט שם בסק"ו בשם כתבים^(טד), הוא היפך ממ"ש הח"י עצמו שם (בדף ל"ז ע"ב) בשם התיקונים^(סה), דקאמר בזה"ל: וצריך איתתא לתקנא שרגא בליל שבת וכו', דש"מ **דגם ההכנה לתקן אותה צריך שתהי' ע"י האשה,** וכן המנהג. ובזה יתיישב קושיית הרב ווי העמודים הנז',

סג. ממעשה דרב הונא במס' שבת (דף כ"ג ע"ב), **סד.** וראה בארוכה בהנעתק להלן פ"י סעיף א'. **סה.** נעתק להלן פ"ה סעיף ב' אות ד'.

שהקשה על הטור, דכיון דעושה שתיהן, התיקון בא לכפר וההדלקה לזכות לבן ת"ח. והתיקון של האיש כו' (סו), עכ"ל.

ועיין בשו"ת שרגא המאיר (ח"ה סוף סימן ס"ב), בביאור הנפק"מ בין טעם הרמב"ם ודעימלי (מפני שמצויות ועוסקות בצרכי הבית), לבין טעם הירושלמי ודעימלי (מפני שהאשה כבתה נרו של עולם כו').

אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו ולברך, אין בידו לדחות את אשתו ממצוה זו

אפילו האיש רוצה להדליק בעצמו, אין בידו לדחות את אשתו ממצוה זו

א ז"ל הב"ח סימן רס"ג (על מ"ש בטור שם: והנשים מוזהרות בו יותר וכו'): נראה דה"ק, דאם האיש אינו רוצה להניח לאשתו להדליק ולברך, אלא רוצה להדליק בעצמו ולברך משום דמצוה בו יותר מבשלוחו כדאמר בריש פרק האיש מקדש, שאין ביד האיש לדחות את אשתו ממצוה זו, אלא כיון דהנשים מוזהרות בו יותר תדליק היא ותברך ולא הוא, עכ"ל (סז).

אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו, האשה קודמת

ב דברי הב"ח הנ"ל הובאו ג"כ במגן אברהם (סימן רס"ג ס"ק ו'), וז"ל: ולפיכך אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו, האשה קודמת, עכ"ל. וכן הובאו דברי הב"ח גם בבאר היטב כאן (ס"ק ה'), ובשולחן ערוך הרב כאן (ס"ה).

אם קדם האיש והדליק - האם חייב לשלם כחוטף מצוה, או שאין לאשתו עליו אלא תרעומת

ג ז"ל היעב"ץ בסידורו עמודי שמיים (מוסך השבת דף של"ה ע"ב (סח)): כתבתי בחבורי, שאם קדם הבעל והדליק, צריך לשלם לה שכר מצוה וברכה עשרה זהובים, עכ"ל.

ד אבל החיד"א במחזיק ברכה לשו"ע סימן רס"ג (ס"ק ג' - דף נ"ד ע"ד (טט)) כתב, וז"ל: אם קדם האיש והדליק, אין לאשתו עליו אלא תרעומת, אבל פשיטא שאינו חייב לשלם

(ס"ע ק"פ ואילך).

סו. בהמשך למ"ש שם לפני"ז (ס"ק ב'), על מה שכתב בשו"ע "הנשים מוזהרות בו יותר וכו'", וז"ל: לפי זה, אף אם ירצה הבעל להדליק, האשה קודמת, שזהו תיקון לה שכבתה נרו של עולם, וכמשו"ל, עכ"ל. - חלקו הובא ג"כ בכף החיים סימן רס"ג ס"ק כ"ב.

סו. המשך לשונו נעתק להלן פ"י סעיף א' אות יא.

סז. ועיין ס' דרכי הלכה לשו"ע או"ח סימן רס"ג ס"ג (ע"ק פ').

סח. ובסידור "בית יעקב" הוא במוסך השבת, דיני ערב שבת סכ"ט (דף קל"ז ע"ד). ועיין גם כן ספר דרכי הלכה לשולחן ערוך סימן רס"ג ס"ג

לה, כדין חוטף מצוה דמשלם עשרה זהובים^(ט). דכיון דהמצוה מוטלת עליו נמי^(עא), והבית והנר שלו, מהיכא תיתי לשלם.

והוצרכתי לזה, מפני שראיתי בספר משנה לחם לה' יעב"ץ^(עב) מסכת חלה^(עג), שכתב, שאם קדם הבעל והפריש חלה, מחוייב לתת לאשתו שכר מצוה וברכה עשרה זהובים כדין חוטף מצוה מחברו, עיין שם^(עד). ואין דבריו מחוורין, כי יען שהאשה מצויה בבית לכן היא על הרוב מפרשת, כי אין האיש בביתו, ולכן נתייחדה לה המצוה, וגם שהוא תיקון לה שפגמה בחלתו של עולם, וכן בנר שבת^(עה). אבל מהיכא תיתי שהבעל, שהכל שלו, אם קדם והפריש חלה או הדליק נר שחייב לשלם לאשתו שכר מצוה. ותו, דמדמה דין זה לדין חבל באשתו באבן העזר סימן פ"ג, דמשלם לה הכל. ומלבד דהתם במחלוקת היא שנויה, כמבואר שם, הכא אף למאן דאמר התם דחבל בה משלם לה הכל, יש לחלק ביניהם, ודו"ק, עכ"ל.

ה) ועיין גם כן בהנעתק בספר דרכי הלכה לשולחן ערוך אורח חיים סימן רס"ג ס"ג (ע' ק"פ-קפ"א). ועיין גם כן שם (מספר פתח הדביר) בענין אם איש אחר חטף והדליק נר שבת דחבירו, דלכולי עלמא חייב ליתן י' זהובים, אולם נסתפק למי יתן המעות, לבעל או לאשה כו', עיין שם.

לשלם לה עשרה זהובים, אלא אפילו בעלה גופי, דעיסה דידי' היא, נמי מיחייב אי קדים ועביד, דמצוה לאשה היא, דזכי לה רחמנא ועלה דידה רמיא. וכמו שסובלת העונש בגללה, כך בדין הוא שתהא נוטלת השכר לעצמה. הכי חזי לי בס"ד. עכ"ל.

עד. ובקיצור יותר בסידורו ח"ב, שערי שמים, שער המפקד, לערב פסח אחר חצות, דלת ו' אות 13 (דף י"ח ע"א), וז"ל: **המצוה [דהפרשת חלה] היא של האשה, ואם קדם הבעל ועשה, נ"ל שמשלם לה י"ז [י' זהובים].** (ומציין) עלח"ש [ע' לחם שמים] במהדורא, עכ"ל. ובסידור "בית יעקב" הוא בשער המפקד, דיני ערב פסח, מבוא ג' דלת ו' (לאפיית מצה - דף רכ"ז ע"ב).

עה. עיין בארוכה בהנעתק לעיל פרק זה סעיף א' (דהנשים מצוות ומוזהרות על הדלקת נר שבת יותר מן האנשים, מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית); שם סעיף ב' (דהן מצוות ומוזהרות בזה מפני שהאשה כבתה נרו של עולם).

ע. עיין חולין (דף פ"ז ע"א). אנציקלופדי תלמודית, כרך ד', ערך ברכות, ע' שי"ד. וש"נ. **עא.** עיין לעיל פרק זה סעיף א', ובהנסמן שם הע' מח.

עב. הוא מהדור"ב לספרו "לחם שמים".

עג. בביאור המשנה (חלה פ"ב משנה ג') "האשה יושבת וקוצה חלתה כו". וז"ל שם: התחיל בדין האשה, לפי שעלי' הדבר מוטל, שהיא חייבת במלאכת אפיית הפת, כדתנן מ"ה פ"ה דכתובות, ולכן היא נענשת על עון חלה, כמ"ש ספ"ב דשבת [נעתק בארוכה להלן פ"ה סעיף א'].

ונ"ל, שהמצוה שלה היא, שהנשים נצטוו עלי ביחוד (מלבד טעם הנ"ל, שעוסקת בתיקון הלחם, לתת טרף לביתו, כבר אמרו רז"ל [עיין לעיל פרק זה סעיף ב'. להלן שם] שנצטוותה האשה במצות חלה לפי שאיבדה חלתו של עולם). למאי נפקא מינה, **לעשרה זהובים דשכר מצוה וברכה.**

ולא מיבעיא אַחַר שקדם ונטל חלה מעיסתה, ברשות בעלה, שאע"פ שחלתו חלה ודאי, חייב

עצה שגם הבעל יקיים מצות ההדלקה בעצמו

כדי שגם האיש יקיים מצות הדלקה בעצמו, נוהגין לעשות עוד נר, ומדליקו האיש בבית הכנסת

(א) ז"ל הב"ח סימן רס"ג(עו) (על מ"ש בטור שם(עז): והנשים מוזהרות בו יותר וכו'): ואפשר דכדי שגם האיש יקיים מצות הדלקה בעצמו, נוהגין לעשות עוד נר כרוך מב' פתילות ביחד, ומדליקו האיש בב"ה, יזכר לזכור ושמור בדבור אחד נאמרו(עח), עכ"ל.

הבעל יתעסק בתיקון הפתילות והנרות, וגם ידליק בשאר החדרים שאין אשתו מדלקת שם

(ב) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"ה)(עט): ומכל מקום טוב שהוא יתעסק בתיקון הפתילות והנרות(פ), וגם ידליק בשאר חדרים שאין אשה מדלקת שם(פא), עכ"ל(פב).

הבעל רשאי לברך על הדלקת הנרות בשאר החדרים שאין אשתו מדלקת שם

[ולענין האם רשאי הבעל לברך על הדלקת הנרות בשאר החדרים שאין אשתו מדלקת שם - עיין בשו"ת שם אריה(פג) (אורח חיים סימן ט"ו), שנשאל אודות איש אחד שהיה נוהג להדליק נרות ולברך בחדר אחר, ואשתו היתה מברכת בביתו שאוכלים בו על נרות של שבת, אם יאות למעבד הכי, ואם אין בזה ברכה לבטלה על מה שמברך מקודם. ומסיק שם, וזה לשונו: אם האשה מברכת בחדר אחד והבעל בחר השני ... יכול לברך ... וכיון שהאיש הזה שבא לשאול נהג כן כמה שנים, לדעתי הוי מנהג של מצוה, ויכול להתנהג כן גם עתה, כי מנהגו תורה. בפרט שגם האשה יודעת מזה, אם כן היא גם כן אינה מכוונת בברכתה רק על חדר זה, וגם הוא אינו מכוון לצאת,

והגון שתניח האשה לאיש שני פיות (נרות) בפמוט שידליק הוא אבל לא יברך [אבל עיין להלן הע' פד משו"ת שם ארי']. ועיין גם קצוה"ש סימן ע"ד בבדי השולחן ס"ק י"א, דהמנהג שגם באותו החדר מדליק הבעל שאר הנרות, והאשה מדלקת רק הנרות שעל או אצל השולחן שמברכת עליהם, עיי"ש.

פב. ודברי הב"ח דלעיל סעיף זה (אות א') מובאים בשו"ע הרב לא בסעיף ה' שלפנינו (בתור "תיקון" לאם ירצה הבעל להדליק בעצמו), כ"א לפני זה - בסעיף א'. וז"ל שם: ונוהגין להדליק בבהכ"נ ב' נרות של שעה כרוכי', לזכור שזכור ושמור בדבור אחד נאמרו כו', עכ"ל.

פג. למוה"ר ארי' ליבוש באלחובר, בעמח"ס ערוגת הבושם על יו"ד, ווילנא תרל"ג.

עו. בהמשך למ"ש לפנ"ז (נעתק לעיל פרק זה סעיף ג' אות א') ד"אין ביד האיש לדחות את אשתו ממצוה זו".

עז. נעתק לעיל פרק זה סעיף א' אות ב'.

עח. עיין בארוכה בהנעתק להלן פ"ט סעיף ב'. עט. בהמשך למ"ש שם לפנ"ז, ד"אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו, האשה קודמת", כדלעיל פרק זה סעיף ג' אות ב'.

פ. עיין בזה בארוכה בהנעתק להלן פ"י סעיף א'. ועיין ג"כ אשל אברהם שנעתק להלן פרק זה סעיף ה' סוף אות ג'.

פא. עיין שמירת שבת כהלכתה פמ"ג ס"ו, ובהנסמן שם הע' מ"ד.

ועיין ג"כ שם הע' מ"ג, ממקור חיים (לבעל החוות יאיר) בקיצור הלכות סימן רס"ג ס"א, דראוי

לכן יחזיק במנהגו^(פד), עכ"ל. ועיין גם כן אשל אברהם (בוטשאטש) סימן רס"ג ס"ק ו' (פה).

האשה היא שלוחו של הבעל בהדלקת נר שבת

האשה אינה אלא שלוחו של הבעל

א ז"ל הרב ב"קונטרס אחרון" לשו"ע סימן רס"ג סי"א (אות ב'): **האשה אינה אלא שלוחו של הבעל**, כמ"ש הע"ש בס"ג^(פו). וכן בדין דעיקר הטלת שלום בבית^(פז) עליו דידי' רמיא, שהוא הבעה"ב, ועוד שהיא בכלל בני ביתו, עמ"ש לקמן^(פח), עכ"ל.

אף על פי שבכל המצוות אמרינן מצוה בו יותר מבשלוחו, נרות שבת שאני

ב ז"ל ספר עולת שבת (סימן רס"ג ס"ק א', ד"ה ומ"ש הנשים מוזהרות בו יותר וכו'): הטעם מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל^(פט), וכן איתא במדרש^(צ) מפני שהיא כבתה נרו של עולם, פירוש שגרמה מיתה לאדם הראשון. וכן משמע מדברי מתניתן^(צא) מדקתני הדליקו את הנרות וכו', משמע דאשה מדליקה נרות. **אף על גב דאמרינן בכל המצוות מצוה בו יותר מבשלוחו, נרות של שבת שאני**, עכ"ל. ועיין ב"ח שנעתק לעיל פרק זה סעיף ג' אות א'.

ומשמע שלא ישמע ברכתה ומדליק קודם לה. ואולי אין קפידא אם מברך, רק שאין צריך, וכמו במהדרין דחנוכה נר לכל אחד ואחד ומברך בפני עצמו כשרוצה. ואולי יש לחלק, כי שם כן הוא משום פרסומי ניסא, משא"כ בזה גם בחדר בפני עצמו י"ל שתיקנו חז"ל שרק היא תברך. ואולי אין זה רק כשמקדמת ברכתה והיא כשלוחו, לזה אין לו לברך ... משא"כ כשמקדים את עצמו להדליק י"ל שעכ"פ הברייה בידו לברך. ואולי לא פלוג חז"ל, עכ"ל, עיי"ש.

פו. עולת שבת [למוהר"ר שמואל במוהר"ר יוסף זצ"ל, מבי"ד דק"ק קראקא, אמסטרדם תמ"א] סימן רס"ג ס"ק ג'. ועיין מה שהעיר בזה בס' דברי חיים ושאלו בן הלוי סימן ח' ובהשמטות לסימן רס"ג, נעתק בס' "הערות בשו"ע אדמו"ר הזקן", ח"ב (ירושלים, ה'תשמ"ט) ע' 131.

פז. עיין לעיל פ"ג סעיף א' אות י' הע' מג.

פח. בקו"א לסעיף ט"ו שם (אות ה').

פט. נעתק לעיל פרק זה סעיף ב' אות א'.

צ. עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ד סעיף ב'.

צא. עיין בארוכה בהנעתק להלן פרק זה סעיף ו'.

פד. וממשיך שם, וז"ל: **ואפי' אם ירצה האיש לברך בחדר א' עם האשה ואינו רוצה לצאת במה שאשתו מדלקת עליו, גי"כ רשאי**, דהא הוא מחוייב כמותה ... ועכ"פ בחדר אחר בודאי יכול להדליק ולברך משום שלום בית להאיר לעשות כל צרכיו ושלא יתנגפו רגליו, ואע"ג שאינו אוכל שם, עכ"ל. ועיין ג"כ שו"ת תורה לשמה סימן ע"ח. רב פעלים ח"ב סימן נ'. לב חיים ח"ב סימן מ"ט. ששכ"ה פמ"ג הע' מ"ד.

פה. על מ"ש בשו"ע שם, ד"מי שהוא אצל אשתו, א"צ להדליק בחדרו ולברך עליו, לפי שאשתו מברכת בשבילו". וז"ל שם: הייתי נהוג זמן מה לברך על נרות של שבת"ק שהדלקתי בחדר שלא הי' בו נר אחר, וזוגתי ברכה על נרות שהדליקה בחדר שישנה שם ומכניגים שם המאכל אל הכלים המובאים לשולחן שבחדר שהדלקתי ומתפללת שם לאור הנר, והי' אצלי פשוט לברך כיון שהדלקתי קודם לה ולא שמעתי ברכה שלה. והיום ראיתי בספר הק' שולחן עצי שטים ז"ל, מביא בשם הע"צ ז"ל, שאין להאיש לברך גם בחדר בפני עצמו, כל שאשתו בעירו ומברכת.

**כדי שתהיה ההדלקה בשליחותו, צריך הוא לומר בע"ש "הדליקו את הנר",
דכל שעושה שום הכנה בעצמו, לא שייך עוד מצוה בו יותר מבשלוחו**

ג) ועיין באשל אברהם (מבוטשאטש) לסימן ר"ס סעיף ב' שכתב, וז"ל: אולי טעם מצוה לומר הדליקו הנר(צב) לקבלת שבת ק' כדי שיהי' בשליחותו למצוה מכל צד ובכל הפרטים היטב. וכמ"ש במק"א(צג) שכל שעושה שום הכנה בעצמו לא שייך עוד מצוה בו יותר מבשלוחו. ומכל מקום הדלקת הנר שקודם לקידוש והוא עיקר הכנת הסעודה, נכון שבכל עש"ק יאמר כן, לגלות השליחות דעבדה אדעתא דידי'. ולזה גם כשבטוח שבלי אמירתו תדליק בזמן הראוי, מכל מקום מצוה קעביד באמירתו, עכ"ל.

מטעם "מצוה בו יותר מבשלוחו" נהגו שהבעל עושה הכנה קצת דההדלקה וממשיך באשל אברהם שם: ואולי לזה כ' בספה"ק(צד) לעשות הכנה קצת דהדלקה, כגון להעמיד המנורה בעצמו, וי"ל שהוא מצד שהדלקה חשובה יותר מהסעודה, ועל ידי זה לא יצטרך לומר הדליקו את הנר כפי סגנון לנהוג כמו זר נחשב בעיני הנשים להזכירם כן בכל עש"ק, ועל ידי ההכנה יוצא ידי חובתו היטב, עכ"ל.

חיוב האשה בהדלקת הנר הוא לא רק מצד שליחות, כי יש בזה גם כן ענין סור מרע, ובמצוות לא תעשה גם הנשים מצוות

ד) ועיין אשל אברהם (מהדו"ת לסימן רס"ג ס"ג), וז"ל: י"ל, שלכך נר שבת קודש מצוה בנשים, גם שכל ההכנות שנעשות לשבת קודש על ידיהם הוא רק מצד שליחות דהבעל, מ"מ ההדלקה שיש בה ג"כ סור מרע, שלא תאחר עי"ז בחינת שמור וזכור, שלום בית, ובמצוות לא תעשה מצוות נשים [ג"כ], עי"ז י"ל, שהמצוה בגופה יותר מן חלה. ותדליק בעצמה קצת, ואח"כ רשאי[ת] לעשות שליח היטב, עכ"ל.

צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה ... הדליקו את הנר:

צריך האיש להזהיר את הנשים ולומר להן "הדליקו את הנר"

א) ז"ל הרמב"ם (הל' שבת פ"ה ה"א): [אעפ"י ש"נשים מצוות על דבר זה (הדלקת נר שבת) יותר מן האנשים"(צה)] אף על פי כן, צריך האיש להזהירן ולבדוק אותן על כך(צו), ולומר להן ולאנשי ביתו ערב שבת קודם שתחשך הדליקו את הנר, עכ"ל(צז).

צו. "היינו כשהולך לבית הכנסת מחדר אחר" - פרי מגדים (משבצות זהב) סימן רס"ג ס"ק ג'. ועיין בדבריו שם לפנ"ז, נעתקו להלן הע' קה. **צז.** והעיר עליו בחיי אדם (כלל ה', הלכות שבת סוף ס"ט), וז"ל: צ"ע, דהרמב"ם ... לא כתב רק שיוהיר הדליקו את הנר, ולא כתב כמתני' [דלהלן בסמוך] ג' דברים צריך לומר, עשרתם כו', וצ"ע, עכ"ל.

צב. עיין בארוכה בהנעתק להלן פרק זה סעיף ר'. **צג.** ועיין ג"כ "קונטרס אחרון" לשו"ע הרב סימן ר"ב ס"ד (אות ב). **צד.** עיין בארוכה בהנעתק להלן פרק י סעיף א'. **צה.** עיין בזה בארוכה בהנעתק לעיל פרק זה סעיף ב'.

ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה

(ב) ומקורו ממשנה מסכת שבת (דף ל"ד ע"א), וז"ל: **ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה** (שאם ימהר להזכירם מבעוד יום יפגעו ויאמרו עדיין יש שהות, רש"י (צ"ח) **עשרתם** (פירות האילן לסעודת שבת, רש"י), **ערבתם** (עירובי תחומין וחצירות, רש"י (צ"ט)), **הדליקו את הנר(ק), עכ"ל.**

(ג) ובגמ' שם: **מנא הני מילי, א"ר יהושע בן לוי אמר קרא (איוב ה, כד) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא, עכ"ל.**

"מנא הני מילי" קאי רק על "הדליקו את הנר"

[ובחדא"ג מהרש"א כאן כתב, וז"ל: מדברי הרא"ש ומפי' הר"ן דאָכל ג' דברים דמתני' קאמר מה"מ כו', אבל רש"י לא פי' כלום בזה. ונראה, דמשמע ליה דלא קאי אעשרתם וערבתם כלל, כיון דידוע דבעי עישור ובעי עירוב בשבת ידע שפיר דמשום זה צריך לומר כן בביתו, אבל הדליקו את הנר דצ"ל כן מה"מ דצריך כלל נר בשבת. ומייתי כולה מהאי קרא: וידעת כי שלום אהלך הינו נר של שבת, וקאמר ופקדת נוך דהיינו בני ביתך עד"ז, דהיינו לומר הדליקו את הנר, ואז לא תחטא. ולענין נר לא הוצרך רש"י לפרש, דסמך עצמו אדרשא דלעיל(קא) ותזנח משלום נפשי זו נר של שבת. עכ"ל.

וכן משמע מרבינו חננאל כאן שכתב, וז"ל: מנא לן דצריך הדלקת נר בשבת, שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו', ואין שלום אלא באור שנא' וירא אלקים את האור כי טוב, עכ"ל. וכן משמע ג"כ ממ"ש הר"ח לעיל (דף כ"ג ע"ב), וז"ל: אמר רבה נר ביתו עדיף מנר חנוכה ומקידוש היום משום שלום ביתו, שנאמר וידעת כי שלום אהלך, עכ"ל].

ועיין תוס' שבת כאן ד"ה לא קשיא, ותוס' גיטין שם ד"ה ערבתם.
ק. ועיין תפארת שמואל לרא"ש מס' שבת כאן (פ"ב סוף אות כ"א הע' כ'), וז"ל: ומזה נהגו לומר משנת במה מדליקין כו', עכ"ל, עיי"ש.
 ובספר המנהיג (הל' שבת סימן ט"ז) כתב, וז"ל: **במה מדליקין נהגו כל ישראל לאומרו להזהיר על דיני הדלקה, ולהודיע ברבים השמנים והפתילות שאסרו חכמים שלא יבוא להטות. וזה שלא נהגו לומר דיני הטמנה במה טומנין וכירה שהסיקה, משום טורח ציבור, או משום דנר שבת משום שלום בית הוא הוצרך להזהיר יותר (אבי"ן), עכ"ל.**
קא. דף כ"ה ע"ב, נעתק לעיל פ"ב סעיף ב' אות א'.

צח. הובא בבית יוסף סימן ר"ס (ד"ה וכשיהי' קרוב לחשיכה). ב"ח שם (סוף ד"ה הנ"ל). פרישה שם ס"ק ג'. ובהגהות אשר"י למסכת שבת כאן (פ"ב סוף אות כ"א, בשם מהר"ח): אבל בהשכמה לא מהני, דלבסוף ישכחו, עכ"ל. ובפירוש "עץ יוסף" לעין יעקב כאן: כשהוא סמוך לחשיכה, ויש עדיין שהות ביום לעשר ולערב. אבל קודם לחשיכה הרבה לא, דילמא פשעי ואמרי עדיין יש שהות ביום, עכ"ל. ובהגהות הלבושי שרד שעל גליון השו"ע (סימן ר"ס ס"ב): כשיהיה סמוך לחשיכה כו', רצונו לומר קודם בין השמשות, בעוד ודאי יום, עכ"ל. וכן כתב באליהו רבה כאן (אות י"א).

צט. ובפרש"י גיטין דלהלן: עירובי חצירות.

צריך למימרינהו בניחותא כי היכי דליקבלינהו מיניה

(ד) וממשיך בגמ' שם, וז"ל: אמר רבה בר רב הונא, אע"ג דאמור רבנן שלשה דברים צריך אדם לומר וכו', **צריך למימרינהו בניחותא**^(קב) כי היכי דליקבלינהו מיניה. אמר רב אשי, אנא לא שמיע לי הא דרבה בר רב הונא וקיימתי מסברא, עכ"ל.

(ה) וכעין זה הוא בש"ס גיטין (דף ו' סע"ב ואילך), וז"ל: אמר רבה בר בר חנה, הא דאמרי רבנן שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה ... צריך למימרינהו בניחותא כי היכי דליקבלו מיניה. אמר ר' אשי אנא לא שמיעא לי הא דרבה בר בר חנה וקיימתיה מסברא, עכ"ל.

אף על פי שבודאי יקבלו ממנו ולא יסרבו נגדו, מכל מקום צ"ל דיבורו של אדם בנחת עם הבריות

[ובחידושי אגדות מהרש"א לגיטין כאן כתב, וז"ל: קצת קשה, דודאי רבה בר בר חנה נמי מסברא קא"ל. ויש ליישב, דרבה בר בר חנה קאמר כי היכי דליקבלו מיניה ולא יבוא לידי קלקול בשבת, לפי שאלו דברים צריך הבעל הבית לעשות שליח תחתיו, כמ"ש לענין מעשר גם אתם לרבות שלוחכם, וכן עירוב צריך ליטול רשות מבעה"ב, וכן הדלקת הנר שהיא קבלת שבת^(קג), ולכן מתוך אימתו לא ירצו להיות שלוחו ויבוא לידי קלקול. אבל רב אשי קאמר, דגם שודאי יקבלו ממנו מתוך חשיבותו ולא יסרבו נגדו, מכל מקום מסברא שיהא דיבורו של אדם בנחת עם הבריות קיימתיה, וק"ל, עכ"ל^(קד)].

"קיימתיה" ("אנא לא שמיע לי ... וקיימתי מסברא"), לשון קיום, אינו שייך אלא בדבר מצוה

ובהגהות בעל ה"לבוש" למסכת שבת כאן (וכן בהגהות בעמח"ס "ברוך טעם", נדפסו בחידושים והגהות מאת גאוני ישראל אדירי התורה כו' הנדפסים בסוף המס') מציין לתוס' מס' ע"ז דף י"ט ע"א ד"ה אנא עבדתה. וז"ל התוספות שם: אנא עבדתה, בדל"ת, פירוש עשיתיה. ומה שלא אמר קיימתיה, שאין לשון קיום שייך אלא בדבר מצוה, כי ההיא דסוף במה מדליקין ... אנא לא שמענא וקיימתיה מסברא כו', עיין שם, עכ"ל].

שס"ז דבעי רשות. ואולם עי' יו"ד סי' של"א סעיף ל"א דגם מהני גילוי דעת בסוף. ועי' מהרש"א בח"א בגיטין על דף ז', דגם בהדליקו את הנר הוי משום דבעי רשות, עכ"ל.
קד. עיין בס' מחזיק ברכה להחיד"א לשו"ע סימן ר"ס ס"ק ח' (דף ג"ב ע"ג), שכתב ליישב מה שהקשה בס' תוספת שבת (סוף סימן ר"ס) על דברי המהרש"א שלפנינו, עיי"ש.

קב. עיין ג"כ זוהר פ' ואתחנן (דף רס"ט ע"א), וז"ל: לאנהגא גרמי בביתי באורח מישור ובאורח תקונא, דילפון מיני בני ביתי לאנהגא גרמי עמהון בנחת ובחידו, עכ"ל.
קג. וז"ל מוה"ר אליהו גוטמאכער מגרידץ בהגהותיו למס' שבת שם (נדפסו בחידושים והגהות מאת גאוני ישראל אדירי התורה כו' הנדפסים בסוף המס'): משנה עשרתם ערבתם. עי' או"ח סי'

ישאל לאנשי ביתו בנחת בלשון רכה

(ו) וז"ל הטור (סימן ר"ס): וכשיהי' קרוב לחשיכה ישאל(קה) לאנשי ביתו בנחת(קו) בלשון רכה(קז): עשרתם ערבתם עירובי חצרות(קח). ויאמר להם הדליקו את הנר(קט), עכ"ל.

אדם אימה יתירה בתוך ביתו, שהרי אדם גדול הטיל אימה יתירה בתוך ביתו והאכילוהו דבר גדול (אבר מן החי), עכ"ל. ועיין ג"כ פירוש "עץ יוסף" לעיין יעקב שבת שם.

קז. דאסור לאדם שיטיל אימה יתירה בתוך ביתו, שמתוך היראה הם מחללין שבת ומאכלין לו דבר האסור ובאין לידי כמה עבירות - מג"א כאן ס"ק ב'. ועיין ג"כ בהנעתק לעיל הערה קו. ובארוכה - מחצית השקל כאן.

קח. עיין ב"ח כאן, וז"ל: וא"ת אמאי לא כתב רבינו ג"כ ערובי תחומין, וכדאיתא להדיא בגמרא. וי"ל דבזמן הזה שאנו דרים בין א"י לא שכיח כלל שיערבו ערובי תחומין, לכך לא כתב אלא ע"ח דשכיח בכל ע"ש. מיהו עכשיו שאין נוהגים לערב ערובי חצרות כי אם בע"פ על כל השנה, א"צ לומר ערבתם. וכן עשרתם אין אנו נוהגים במעשר, אבל אומר הפרשתם חלה, כמו שעשה הר"מ [דלהלן בטור כאן: והר"מ מרוטנבורק לא היי אומר עשרתם, שאין מעשר האידנא, אלא היי אומר להם הפרשתם חלה. וגם ערבתם לא היי אומר להם, כי היי מערב הוא בעצמו], עכ"ל. ועיין ג"כ להלן הע' קיב-קיג משו"ע הרב.

ובכף החיים כאן (ס"ק כ"ג) מוסיף, וז"ל: מיהו הדר בא"י, שנוהגין במעשרות, צ"ל עשרתם. רק אם הוא רגיל לעשר בעצמו ואינו סומך על אחרים, אין צ"ל עשרתם, וכמ"ש [הטור] בשם הר"מ, עכ"ל.

וממשיך שם, וז"ל: והאר"י ז"ל היי נוהר לקיים מצות עירוב בכל ע"ש, והיי מערב שני עירובין, עירובי חצירות על לחם אחד ושיתופי מבואות על לחם שני. ובסעודת ליל שבת היי אומר המוציא בפת של שיתופי מבואות, ובסעודת שחרית על של עירובי חצירות, כמ"ש בשער הכוונות דף ס"ב ע"ד, יעו"ש, עכ"ל.

קט. עיין בארוכה לעיל הע' קה.

קה. עיין רש"י שבת שם (הביאו הפרישה כאן ס"ק ד'), וז"ל: והני תרי [עשרתם, ערבתם] שייכי למימרינהו בלשון שאלה, דשמא כבר עשו, אבל בנר לא שייך הדלקתם, דדבר הנראה לעיין הוא, עכ"ל.

ובט"ז (סימן ר"ס ס"ק ג') כתב, וז"ל: ויאמר להם הדליקו, פירוש, בפתח תחת הה"א, לשון ציווי. דאין שייך לון[מר] לשון שאלה אם הדליקו את הנר, כמו בעשרתם ערבתם, שכאן הוא רואה שלא הודלק, ומה שאלה יש בדבר. ונראה לי, דאם הוא בחדר מיוחד והולך משם לבית הכנסת, ואינו יודע אם הודלק בבית דירה, שפיר יאמר לי' הדליקו בחיר"ק, דהוא לשון שאלה, עכ"ל. ועיין להלן הערה קיד משולחן ערוך הרב.

[ובפרי מגדים (משבצות זהב) כאן ס"ק ג': ע' ט"ז: הדליקו בפתח, הי"א בפתח משמש גם לשאלה ולציווי ג"כ, מה שאין כן הדליקו בחירק משמש רק לשאלה. ויראה, היינו "הדלקתם" בחירק תחת הה"א, ע' פרש"י שבת ל"ד א' במשנה, עכ"ל].

קו. כדי דלקבלינהו מיניה, פ"י שאם לא עשה יעשה עוד. אבל אם אומר בלי אימה יתירה, דילמא מכח מורא יאמרו עשינו ולא עשו. גמרא . - פרישה כאן ס"ק ה'.

וכוונתו לש"ס גיטין שם, וז"ל: אמר רב יהודה אמר רב, כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו סוף הוא בא לידי שלש עבירות, גילוי עריות (כשמגיע זמן טבילתה בעת צינה, והיא יראה לומר לא טבלתי ומשמשתו נדה, רש"י), ושפיכות דמים (כי הכא [פילגש בגבעה דלעיל מיני], או פעמים שבורחת מפניו ונופלת באחת הפחתים או בגשר, רש"י), וחילול שבת (פעמים שמדלקת נר או מבשלת משחשיכה מפני אימתו, והוא אינו יודע, רש"י), עכ"ל. [ובהמשך לזה בא בגמ' שם: אמר רבב"ח, הא דאמרי רבנן שלשה דברים . . צריך למימרינהו בניחותא כו.]. ולהלן שם: א"ר אבהו, לעולם אל יטיל

ז) וז"ל השו"ע (סימן ר"ס ס"ב): **כשיהי' סמוך לחשיכה (ק')** ישאל לאנשי ביתו בלשון רכה: **עשרתם, ערבנתם, הפרשתם חלה. ויאמר להם הדליקו את הנר (קיא), עכ"ל.**

ח) וז"ל שו"ע הרב (סימן ר"ס ס"ה): סמוך לחשיכה, קודם ביה"ש, צריך אדם לשאול לאנשי ביתו אם עשרו הפירות הצריכים לשבת (קיב) ... וצריך לשאלם ג"כ אם ערבו עירובי חצירות (קיג) ... **וצריך להזהיר' קודם ביה"ש שידליקו את הנר** ויפסקו מלעשות מלאכה. **וכשהוא שואלם ומזהירם על דברים אלו, צריך שיאמר בלשון רכה, כדי שיקבלו ממנו (קיד), עכ"ל.**

טעם שצריך אדם לומר "הדליקו את הנר", כי כל שעושה שום הכנה בעצמו, לא שייך בזה עוד מצוה בו יותר מבשלוחו

ט) לכללות הענין מצאנו לנכון להעתיק מ"ש באשל אברהם (מבוטשאטש) לסימן ר"ס סעיף ב', וז"ל: **אולי טעם מצוה לומר הדליקו הנר לקבלת שבת ק' כדי שיהי' בשליחותו למצוה מכל צד ובכל הפרטים היטב. וכמ"ש במק"א (קטו) שכל שעושה שום הכנה בעצמו לא שייך עוד מצוה בו יותר מבשלוחו, ומכל מקום הדלקת הנר שקודם לקידוש והוא עיקר הכנת הסעודה נכון שבכל עש"ק יאמר כן, לגלות השליחות דעבדה אדעתא דיד'. ולזה גם כשבטוח שבלי אמירתו תדליק בזמן הראוי, מכל מקום מצוה קעביד באמירתו, עכ"ל.**

כדי שלא יצטרך אדם לומר בכל עש"ק "הדליקו את הנר", לכן נהגו שהבעל עושה קצת הכנה להדלקה

וממשיך שם, וז"ל: ואולי לזה כ' בספה"ק לעשות הכנה קצת דהדלקה, כגון להעמיד המנורה בעצמו (קטז), וי"ל שהוא מצד שהדלקה חשובה יותר מהסעודה, ועל ידי זה לא יצטרך לומר הדליקו את הנר כפי סגנון לנהוג כמו זר נחשב בעיני הנשים להזכירם **כן בכל עש"ק, ועל ידי ההכנה יוצא ידי חובתו היטב, עכ"ל.**

שהות [עיי' ג"כ לעיל סעיף זה אות ב', ובהע' צח שם]. **ואם אינו בביתו כשמגיע סמוך לחשכה אלא בבהכ"נ או במקום אחר, צריך לשלוח שליח לביתו להזכירם על דברים אלו].** עכ"ל. ועיי' פתה"ד כאן ס"ק י"א, דיצא כן מב"י סי' ע"ר, דמנהג הספרדים לקרוא במה מדליקין לפני ערבית כדי שיזכור ע"י הקריאה אלו ג' דברים הנזכרים כאן. דמזה מוכח דגם אחר שהלך לביהכ"נ מחוייב להזכירם. ועיי' לעיל הע' קה.

קטו. עיי' בהנסמן לעיל הע' צג.

קטז. עיי' בארוכה בהנעתק להלן פ"י סעיף א'.

קי. עיי' רש"י שנעתק לעיל סעיף זה אות ב', ובהנסמן שם הע' צח.

קיא. וה"ה שיוזהירם שיפסקו מלעשות מלאכה - מג"א כאן ס"ק ג'. שו"ע הרב כאן ס"ה.

קיב. ומוסיף, וז"ל: **ואף במדינות אלו שאין המעשרות נוהגים, טוב שישאל אם הפרישו חלה, עכ"ל.** ועיי' ג"כ לעיל הע' קח.

קיג. ומוסיף, וז"ל: **ועכשיו שנוהגים לערב בערב פסח לכל השנה, א"צ לזה, עכ"ל.** ועיי' ג"כ לעיל הע' קח.

קיד. ומוסיף, וז"ל: **ולא ימהר להזכירם בעוד היום גדול, שלא יפשעו ויאמרו עדיין יש**

עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר - בחינתם בספירות
 (י) ז"ל לקוטי מהרי"א על ילקוט שמעוני (ע"ה פ' שמואל-א א, יא), וז"ל: שמעתי בשם הרב הקדוש רבי יעקב יצחק זצ"ל מלובלין שאמר נייח והנחה בביתו אור ותיקון ג' דברים: **עשרתם, במלכות; ערבתם, בנצח ה'וד י'סוד כידוע; הדליקו הנר, בסוד יחוד נ"ר** (ק"י) כידוע.

- פרק ה' -

שבח יקר וגדולת מצות הדלקת נרות שבת

ויברך אלקים את יום השביעי (ויקדש אותו) - ברכו (וקדשו) בנר

ברכו בנר, כי הברכה היא תוספת אור

(א) ז"ל המדרש רבה פ' בראשית (פ"א, ב(ק"ח)): **ויברך אלקים את יום השביעי וגו'** (בראשית ב, ג) ... ר' אלעזר אומר **ברכו בנר** (ק"ט) (כי הברכה היא תוספת אורה, יפה תואר). ובי ה' המעשה, פעם אחת הדלקתי את הנר בלילי שבת, ובאתי ומצאתי אותו במוצאי שבת דלוק (קכ) **ולא חסר כלום** (קכא) (ולפי זה מה שלא יקרה כן עתה, ע"כ הוא בשביל חסרון הזכות, יפ"ת), עכ"ל.

(ב) ובביאור דברי המדרש הנ"ל כתב בספר בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח לפני סעיף א') וז"ל: גם נראה לי בסייעתא דשמיא לומר טעם אחר להדלקת הנר בשבת, לרמוז, כמו שהנר, כל מה שמדליק האדם ממנו אינו חסר מאורו כלום (קכב), כן השבת, אעפ"י שכל ימות החול נשפעים ומאירים ממנו (קכג), אינו חסר מקדושתו כלום. ולכן אמרו במדרש ... והכוונה שברכו בנר, רוצה לומר, שיהיה דוגמת הנר שהכל ניזונים מאור קדושתו והוא אינו חסר כלום. ולכן נעשה הנס הזה לרבי אליעזר גלוי בחוש הראות, שהדליק נר שבת ולא נחסר גם מן השמן כלום, כדי לרמוז על דבר זה הנזכר, עכ"ל.

המעל"ע, עכ"ל.
קכא. ובמחזור ויטרי (ע' קמג) פירש מדרש זה, שאין נר שבת כבה מהרה כשם שכבה בחול. ועיין במדרש כת"י שנעתק להלן אות ג', ובהערה קכה שם.
קכב. עיין ספרי (הובא בפרש"י) על הפסוק בהעלותך יא, יז. במדבר רבה על הפסוק (פרק ט"ו, יט). ועיין בארוכה לקוטי שיחות לכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, חלק ח' עמוד 75 ואילך.
קכג. עיין זוהר פרשת בשלח (דף ס"ג ע"ב): כל שיתא יומין מתברכאן מיומא שביעאה וכו'. שם דף פ"ח ע"א.

קיז. עיין גם כן להלן פרק יא סעיף ב' אות ב', ובהנסמן שם הערה שנד.
קיח. הובא בספר המנהיג הלכות שבת סימן י"ז.
קיט. ובמכילתא על הפסוק (יתרו כ, ח) זכור את יום השבת לקדשו (ועל דרך זה בפס"ד פרק כ"ג): **קדשו בנר.**
קכ. ובלקוטי שיחות מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע (חלק י"א ע' 282 הערה 5) מעיר (בענין שעי' הדלקת נרות שבת האשה מכניסה לבית קדושת השבת על כל המעל"ע), וז"ל: להעיר גם ממחז"ל דבי נרות כנגד זכור ושמור (טור ושו"ע או"ח רסרס"ג) - שענינם ותקפם במשך כל

אין לך שמקדש את השבת ומרוממה אלא הדלקת הנר. - בלילי שבת האדם מדליק את הנר מבעוד יום והולך לבהמז"ר ואוכל ושותה וכו' ועדיין היא דולקת

ג) ובמדרש כת"י (גנזי שכטר ח"א ע"ו (קכד): ויברך אלקים, לפי שאין לך שמקדש את השבת ומרוממה אלא הדלקת הנר. ומפני מה, שבכל ימות השבת הוא מדליק את הנר ונתן בה שמן ארבעה וחמשה פעמים ועדאן [ועדיין] היא כובה, אבל בלילי שבת מדליקה מבעוד יום, והולך לבהמז"ר, ובא, ואוכל ושותה ומציע את מטתו, ועדאן היא דולקה (קכה), לכך נאמר ויקדש אותו, במה קדשו - בהדלקת הנר בערב שבת, עכ"ל.

הברכה שבירך הקב"ה את השבת היא האורה (נרות שבת)

ד) ז"ל ספר חסידים (סימן תתשמ"ז (קכו): כתיב (בראשית ב, ג) ויברך אלקים את יום השביעי, אין אנו יודעים במה ברכו, אלא ממה שאנו רואים בקללות שקלל איוב את יומו שקיללו בחשיכה שנאמר (איוב ג, ו) הלילה ההוא יקחהו אופל וגו' יקו לאור ואין שם, ט), מכלל שהברכה שבירך הקב"ה השבת היא אורה (קכז), שהיא שלום הבית (קכח). וכל מה שאמר איוב בקללה, יש לומר להיפך גבי שבת לברכה כו', עכ"ל (קכט).

בזמן ברכה צריך להיות אור, ולכן תיקנו מצות נר שבת

ה) וז"ל ספר בני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ו', נר שבת ס"ב): הנה איוב כשקלל את יומו בארור אמר (איוב ג, ג) היום ההוא יהי חשך ולא אור, ממילא נשמע יום שהוא מבורך יהי אור. וכן נמצא לרז"ל במדרש (עיין מה שכתבתי לך מאמר ג' [ברכת שבת] סימן ה') ויברך אלקים את יום השביעי, ברכו בנר שבת, והוא על פי מה שכתבנו. ויש לומר על פי מה שכתבנו לעיל (מאמר ה"ל) הוא נלמד מגזירה שוה. דהנה אמרו בזוהר חדש (בראשית דף י"ב ע"א) בקדרותא דצפרא (כשמתנוצץ האור במזרח) טוב (הוא אז) לברך את ישראל, דנלמד בגזירה שוה, כתיב הכא (בראשית א, ד) וירא אלקים את האור כי טוב וכתב התם (בלק כד, א) כי טוב בעיני ד' לברך את ישראל. והנה יש לומר, דגם בזה למדו גזירה שוה, כתיב כי טוב בעיני ד' לברך וכתב התם את האור כי טוב, נלמד דבזמן ברכה צריך

משולם נגד המינים [הקראים] מובאות בסמ"ג מ"ע מ"ז וקצ"ט, ובל"ת ס"ו. בהגמ"י לרמב"ם הל' שבת פכ"ז (אות א'). בס' הנצחון סי' ס"ו וקכ"ג. ועיין תשובות הגאונים, שע"ת, סי' צ"ב. אור זרוע הל' ערב שבת סי' י"א, ובלקח טוב בשלח טז, ח. ויש להוסיף לזה: מכילתא ויל"ש פ' ויקהל (עה"פ לא תבערו אש).
קכז. עיין בראשית רבא פ"א, ב (שנעתק לעיל סעיף זה אות א'): ברכו בנר וכו'.
קכח. עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ב סעיף ב'.
קכט. ובספר אוצר דינים ומנהגים (י.ד. אייזענשטיין, תרע"ז) ערך הדלקת הנר (ע' 93) כתב,

קכד. הובא ב"תורה שלמה" עה"פ (סימן ל"ח בהערה).
קכה. בתו"ש שם מציין המחבר: פשוטן של דברים הוא, מפני שמכין ומתקן את הנר בע"ש שידלק היטב ולא יצטרך ליתן בו שמן בכל פעם כמו בחול, ובוהו ניכר הקדושת שבת וזה ענין הברכה והקדושה. ואין מזה ראי' לפירוש המחזור ויטרי [שנעתק לעיל הע' קכא], עכ"ל.
קכו. מ"תשובה [ש]השיב רבינו משולם ג"ע למינין שאינן מדליקין נרות בבתיהם בשבת מפני שאומר הפסוק (שמות לה, ג) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת". ובמקור חסד לספר חסידים שם מציין: תשובות רבינו

להיות אור, ממילא היום הוא המבורך דכתיב ביה ויברך אלקים, צריך לאור, על כן תיקנו למצות נר שבת, עכ"ל.

נר של שבת קודש אין די בא"ר גודל מעלתו הנשגבה עד למאד

(ו) וז"ל ספר דבק מאח (מערכת נ' סעיף י"ט, ערך נר): **נר של שבת קודש אין די בא"ר גודל מעלת הנשגבה עד למאד, כמ"ש בילקוט בהעלותך (קל), עכ"ל.**

בזכות נר מצוה ותורה אור סותם פיו של שטן מלהשטין

(ז) וז"ל בעל הטורים על הפסוק **ועשית מנורת זהב טהור** (תרומה כה, לא (קלא)): ז' פעמים כתיב מנורה, כנגד ז' רקיעים (חגיגה יב, ב) וז' ארצות (פרקי דרבי אליעזר פרק יח). ואין בפרשת מנורה אות סמ"ך. וכן במעשה בראשית. לומר במקום נר אין שטן ואין מזיק. **ובזכות נר מצוה ותורה אור סותם פיו של שטן מלהשטין (קלב).**

נר דלוק, שולחן ערוך ומטה מוצעת

כשבא לביתו ומצא נר דלוק ושולחן ערוך ומטה מוצעת, מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך

(א) ז"ל הגמרא שבת (דף קי"ט ע"ב): תניא ר' יוסי בר יהודה אומר, שני מלאכי השרת (קלג) מלוין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו, אחד טוב ואחד רע, **וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושולחן ערוך ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו. ואם לאו, מלאך רע אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך טוב עונה אמן בעל כרחו.**

ביאור מחז"ל הנ"ל על פי קבלה: טעם שאמר "ומצא נר דלוק", לשון יחיד;

דיוק לשון חז"ל "שיהא לשבת אחרת כך"

(ב) וז"ל ספר קהלת יעקב (ערך נרות דשבת - ח"ג דף י"ג ע"ג): נרות דשבת נ"ל שה"ס [שהוא סוד] המתקת ה"ג בה"ח [ה' גבורות בה' חסדים], כ"א כלול מה', הרי כ"ה, ואח"כ נכללת כ"א בעשר בחי', הרי י"פ כ"ה גי' נ"ר. ועד"ז הה"ח. וז"ס ב' נרות דשבת. וע"כ ארז"ל ב' מלאכי השרת מלוין לאדם, א' טוב וא' רע, בזמן שמצא נר דלוק מלאך טוב אומר יה"ר שיהא לשבת אחרת כך, ומלאך רע עונה אמן. וסוד **ב' מלאכין**, זה

חמץ והמחמצת שהם ס"מ ולילית שמהם יצר הרע וכחותיו, הוא בכח אור נר כי יהל עליהם, כי נר - אור רשעים ידעך (איוב יח, ה), ונגלל בנוקבא דתהומא רבא חושך מפני אור וכו', עיין שם בארוכה.

קלג. עיין מהר"ץ חיות לשבת כאן, וז"ל: עיין רמב"ם סוף הלכות תפילין [ומזוזה - ספ"ו], שפירש ענין המלאכים המלווין לאדם היינו המצוות אשר סובבים אותו, עיין שם, עכ"ל.

וז"ל: מרבים נרות בשבת ... ריבוי נרות הוא בכלל ברכה, דכתיב כו' - ומעתיק תוכן דברי הספר חסידים שלפנינו.

קל. נעתק להלן פ"ז סעיף ד' אות א'.

קלא. חלקו נעתק בספר יפה ללב (סימן רס"ג ס"ז).

קלב. ועיין מעבר יבק (שפת אמת פס"ו), וז"ל: נודע מדברי חכמים שסגולת הנר הוא להבריא המזיקים, ואפילו בלילה עת שליטתן, כדאמרו (ברכות דף מ"ג ע"ב) אבוקה כשנים. ולכן ביעור

מבחי' חסדים, סוד יצה"ט, וזה מבחי' גבורות. וכשמצא נר, ולא אמר נרות [עיין ג"כ להלן פ"ט הע' רמח], רומז שנכללו הה"ג בה"ח, אומר יה"ר שיהא לשבת אחרת כך, דכשנכללו הה"ג בה"ח אזי כ"א נכלל מחבירו, נמצא כ"א בבחי' ה"ח וה"ג, כי בה"ח יש הה"ג וכן בה"ג נכללו ה"ח. וכבר כתבנו דה"ח הן נר וה"ג נר, הרי ת"ק, וכשתחבר יוד בחי' דה"ג דיש בהן הה"ג וה"ח, וכן בחסד הה"ח וה"ג, הרי כ', הרי תק"ך. וז"ש יה"ר שיהא לשבת אחרת, סוד מ', שבת העליון, כ"ך, גי' תק"ך, כי הך' דמצנפ"ך הוא ת"ק, עכ"ל, עיי"ש.

נר, שולחן, מטה ראשי תיבות שמן (ר"ת שבת מנוחה, שבת מלכתא)

ג) ובספר בן יהוידע למסכת שבת כאן כתב, שג' הנזכרים [נר דלוק, שולחן ערוך, מטה מוצעת] ר"ת שמן. ובזה יובן טוב ש"ם, ר"ת שבת מנוחה או ר"ת שבת מלכתא, משמ"ן טוב, הם שלשה הנז' לא יחסר. וז"ש ושמ"ן על ראשך (קלד) הוא השבת שהוא ראש, וגם אותיות שבת סמוכים לראש, ע"כ.

המדלקת נר שבת בימין, נחשב לה כאילו תקנה מגורה בדרום ולחם הפנים בצפון, ומלאכי השרת אומרים על בית זה: לית דין אתר הדיוט

ד) ז"ל תיקוני זוהר תיקון כ"ד (דף ס"ט ע"ב קלה): וצריך אתתא לתקנא שרגא בליל שבת לימינא (קלו), ואתחשיב לה כאילו תקנה מנרתא (קלז) בדרום ופתורא בצפון. ועלייהו אתמר (קלה) הרוצה להחכים ידרים הרוצה להעשיר יצפין ... ובההוא ביתא דאשכחן דירה דא מתקנא בהאי סידורא, מנרתא בדרום ושולחן בצפון ומטה בין צפון לדרום (קלט), אמרין אליו מלאכין (קמ) דקא נחתין עם שכינתא דאיהי נשמה יתירה: לית דין אתר הדיוט דעם הארץ, אלהין אתר דרעוא ביה מן קדם ה'.

[והאשה צריכה לתקן את הנר בליל בשבת לצד ימין, ונחשב לה כאילו תקנה מגורה בדרום ושולחן בצפון. ועליהם נאמר הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין ... ובבית ההוא שמצינו דירה מתוקנת בזה הסדר, מגורה בדרום ושולחן בצפון ומטה בין צפון לדרום, אומרים אלו המלאכים שיורדים עם השכינה שהיא נשמה יתירה: אין זה מקום הדיוט של עם הארץ, כי אם מקום שיש בו נחת מאת פני ה'. ע"פ פירוש מלאכת הסולם" כאן].

שבת, דהיינו מיום ד' ואילך, נק' קמי שבתא, וג' ימים דאחר שבת, דהיינו א' ב' ג', נק' אחר השבת, כדמיון צורת המנורה, ג' קנים מצד זה וג' קנים מצד זה וגוף המנורה באמצע, וכל ששת הקנים פונים לגוף המנורה. נר שבת הוא גוף המנורה, עכ"ל.
קלח. ב"ב דף כ"ה ע"ב.
קלט. עיין ברכות דף ה' סע"ב. תיקו"ז תיקון מ"ז (דף פ"ד סע"א).
קמ. עיין שבת דף קי"ט ע"ב (נעתק לעיל סעיף זה אות א'). זוהר חדש פ' אחרי (דף מ"ח ע"ד).

קלד. ולהעיר מספר טור פטדה (סימן רס"ג ס"ק ב): ובזה מתקיים מה שכתוב בכל עת יהיו בגדיך לבנים (לפחות בערב שבת) ושמן על ראשך אל יחסר כו', על ידי הדלקת נר של שבת, ע"כ.
קלה. הובא בכף החיים הלכות שבת (סימן רס"ג ס"ק כ').
קלו. עיין תיקו"ז תיקון מ"ז (דף פ"ד סע"א).
קלז. עיין של"ה (דף קי"ט סע"ב), וז"ל: צריך להתקדש בכי"ו (בכל יום ויום) כו', כי ארז"ל [פסחים דף ק"ו סע"א. ועוד] ג' ימים קודם

דירתו של אדם צריכה להיות מתוקנת כדירת חתן לקבל בה את הכלה (שבת), ואז אומרת השכינה (הכלה): זו היא דירתי

(ה) ובזוהר חדש רות (דף פ"ד סע"ד ואילך): כתיב (תשא לא, טז) **לעשות את השבת לדרתם** חסר, מ"ט, מפני שכיון שקידש היום, דירתם של ישראל צריכה להיות בנר דלוק ושולחן ערוך [ומטה מוצעת], ודירתו שמתוקנת כדירת חתן לקבל בו הכלה, ומאי ניהו שבת היא כלה, ולעולם אין מכניסין אותה אלא בדירה מתוקנת לכבודה כפי הראוי לה. וע"ד כתיב **לעשות את השבת וכתוב לדרתם**, להכניס בה כלה קדושה לדירתה ולהיות בתוכה.

בשעה שקידש היום וכלה זו באה ואינה מוצאה דירה מתוקנת ושולחן ערוך ונר דלוק, כלה זו אומרת אין דירה זו מישראל, ביני ובין בני ישראל כתיב, אין זה מישראל, אין דירתו לקדושה. ע"כ צריך היכר קדושה בבית. וע"ד כתיב לדרתם ... בשבתא אוף הכי דירתו מתוקנת ש"ע שרגין נהירין (קמא), שכינתא עאלת ותרין מלאכין קיימין עליה ומברכין ליה בכמה ברכאן, ההוא מקטרגא דקיימא לבר בע"כ אתיב ואמר אמן. עכ"ל זוהר חדש (קמב).

(ו) ובתיקוני זוהר תיקון כ"ד (דף ס"ט סע"ב (קמג)) כתב, וז"ל: **ובביתא דלאו אינון מתקנין אלין תקונין בליל שבת, אושפיזין אמרין לאו איהי דא דירה דישראל**, דאתמר בה, ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם, לדרתם כתיב חסר, מלשון דירה.

[ובבית] שלא מתקנים תיקונים אלו [מנורה, שולחן ומטה] בליל שבת, האורחים אומרים: אין זה דירה של ישראל, שנאמר בה ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם, לדרתם כתיב חסר, מלשון דירה. ע"פ פירוש "מלאכת הסולם" כאן].

(ז) דברי הזוהר חדש והתיקון"ז הנ"ל הובאו ג"כ, בקיצור, בס' עונג שבת (עונג ליל שבת ס"ג - דף ח' סע"ב ואילך), וז"ל: בשבת כתיב **לדרתם** חסר, **מלשון דירה**. להורות, כשנכנס שבת השכינה באה ורואה **אם ערך ביתו בשולחן ומטה ונר אומרת השכינה זו היא דירתה** (קמד), **ואם לאו אז אומרת אין זו דירה של ישראל**.

יצר הטוב ודא יצר הרע, אי זכה יצר הטוב מברך לבעל הבית ולאנתתי וכל דילי, ויצר הרע איהו עוזר לי בעל כרחי ועונה אמן, ואי לאו, איהו כנגדו ולייט לי ולכל דילי, ובגין דא אתקרי לוט, דאייתי לווטין על ההוא בר נש ועל ביתי ואיהו אעיל קטטה בביתי כו'. **קמג**. בהמשך להנעתק לעיל סעיף זה אות ג'. **קמד**. עיין ספר מעבר יבק (שפת אמת פט"ו) שכתב, וז"ל: **נ"ר דלויק בגימטריא השכינה**, שהיא מוכנת לקבל אור עליון, והיא העששית

קמא. לע"ע לא מצאתי בשאר ספרים על הדלקת מספר זה של נרות שבת. ובענין **ש"ע נהורין** - עיין ספר רגל ישרה (לבעל בני יששכר) מערכת ש' בערכו (דף מ"ט ע"א). **ספר אור עינים** (להרה"ק מוה"ר אליעזר צבי ספרין מקאמרנא) ח"א אות ש"ע ערך ש"ע נהורין (דף רנ"ד ע"א ואילך). ח"ב ערך הנ"ל (דף קס"א סע"ג ואילך). וש"נ. **קמב**. ובזוהר חדש תיקונים (דף קי"ח ריש ע"ד): בליל שבת דאזופין תרין מלאכין לבר נש, דא

אשרי מי שמתקן להשכינה דירה נאה בלבו, כלים נאים באבריו ואשה נאה שהיא הנשמה

ח) ובתיקוני זוהר תיקון ו' (דף כ"ב ע"ב (קמה)) כתב, וז"ל: בזמנא דשכינתא איהי בגלותא אתמר בה (בראשית ח, ט) ולא מצאה היונה מנוח וגו', אלא בשבת ויומין טבין, ובבהיא זמנא אתייחדת עם בעלה. וכמה נפשות יתרין קא נחתין עמה לדיירא בישראל, הה"ד ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם. **זכאה איהו מאן דמתקן לה דירה נאה בלביה וכלים נאים באיברים דיליה ואשה נאה דאיהי נשמתה**, דבגינה שריא שכינתא עילא דאיהי נשמת כל חי עליה, עכ"ל.

בעת שהשכינה היא בגלות [בבי"ע] נאמר בה ולא מצאה היונה מנוח וגו', אלא בשבת וימים טובים, [שאז היא עולה לאצילות], ובעת ההיא מתייחדת עם בעלה [היינו ז"א]. וכמה נפשות יתירות הרי יורדות עמה לדור בישראל, ז"ש ושמרו בני ישראל את השבת לעשות השבת לדורותם, [דורש לדרת"ם חסר, לשון דירה - עיין ז"ח רות (הנ"ל)]. אשרי הוא מי שמתקן לה [לשכינה] דירה נאה בלבו, וכלים נאים באברים שלו, ואשה נאה שהיא הנשמה, שבשבילה שורה עליה השכינה העליונה [היינו בינה], שהיא נשמת כל חי. פירוש "הסולם" כאן.

ובכסא מלך כאן: דירה נאה בלביה, שהוא מדור החיים, משכן הנפש; כלים נאים אבריו, משכן הרוח; ואשה נאה נשמת כל חי (קמו).

ט) ועיין בהגהות מוה"ר אליהו גוטמאכער מגרידץ למס' שבת (דף כ"ה ע"ב (קמז)), בביאור דברי הש"ס "ותזנח משלום נפשי ... זו הדלקת נר בשבת. נשיתי טובה ... ר' אבא אמר זו מטה מוצעת ואשה מקושטת לתלמידי חכמים", וז"ל: איתא בתיקוני זוהר שתיתאי, וז"ל, ושמרו בני ישראל את השבת לעשות וגו' לדרתם, חסר כתיב, **זכאה איהו מאן דמתקן לה דירה נאה בלביה וכלים נאים באברים דיליה ואשה נאה דאיהי נשמת' וכו'.** ולזה נתכוין ר' אבא דבגלות לא זכינו לאלה הכוונות כמו בהיות קדושת הבית, עכ"ל.

נר דלוק, שולחן ערוך ומטה מוצעת רומזים על בנים. - בג' נרות אין שטן ואין פגע רע

י) וז"ל ספר עונג שבת (עונג ליל שבת ס"ד - דף ט' ע"א), מספר הקנה: בשבת יהיה שולחנו ערוך ומטה מוצעת ונר דלוק. שולחן רומז **בבנים** אשר נערכה ברחמיה, ומטה רומז **בבנים**, כענין הנותן מטתו בין צפון לדרום (קמה) וכענין כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, ונר דלוק הוא נר מזרח, רמז **בבנים**, ודולק עם נר מערב הוא בנים. וטוב היה להדליק ב' נרות, נגד מזרח ומערב, אלא שקרוב הדבר שיש לחוש

קמו. ועיין ברכות (דף נ"ז ע"ב): שלשה דברים מרחיבין דעתו של אדם כו'.
קמו. נדפסו בחידושים והגהות מאת גאוני ישראל אדירי התורה כו' הנדפסים בסוף המס'.
קמת. ב"ב דף כ"ה ע"ב. ועיין תיקוניו שנעתק לעיל סעיף זה אות א'.

שכל הגוונים מתראים מתוכה, ואחר קבלת האור תקרא נר ה', וכן נר מצוה, כי מצוה הוא שם בן ארבע כנודע. עכ"ל.
קמה. הובא בספר תוצאות חיים (קיצור סי' ראשית חכמה לבעל הר"ח) סימן צ' (מקדים: ועוד פירש בתיקונים בענין תיקון האדם לשבת, זה לשונו).

לשניות, הם זוגות (קמט). אלא בג' נרות אין שטן ואין פגע רע, כי ג' רואים ואינם ניזוקין, ואז הולך ומתפלל והקב"ה מעלה לפניו ומלאך ה' צבאות יוצא ומלוה אותו לביתו ורואה שולחנו ומטתו ונרות מתוקנים ועונים שניהם ואומרים י"ר שגם בשבת הבאה יהיה כן.

אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ומדליק את הנר:

אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר (א) ז"ל הרמב"ם הל' שבת (פ"ה ה"א): אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר, שזה בכלל עונג שבת, עכ"ל.

(ב) וכ"ה לשון השו"ע (סימן רס"ג ס"ב): אפילו אין לו מה יאכל (קנ), שואל על הפתחים (קנא) ולוקח שמן ומדליק את הנר, שזה בכלל עונג שבת הוא, עכ"ל.

צריך למכור מלבושו לצורך נר שבת

(ג) וז"ל מחצית השקל שם (ס"ק ה' (קנב)): וער"ס תרע"א שכ' שם, שצריך למכור מלבושו כדי לקנות לו נר חנוכה. ונר שבת דעדיף מנר חנוכה, כמו"ש פה סעיף ג' (קנג), כ"ש שצריך למכור מלבושו לצורך נר שבת, עכ"ל.

סעודת הלילה היא מעיקר סעודות השבת, וכשאוכל בלא נר אין לו עונג ממנה כל כך

(ד) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"ב): מי שאין לו מעות לקנות נר לשבת, חייב אפילו (קנד) לחזור על הפתחים בשביל נר זה. ואין זה בכלל עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות,

כבסי' רע"ג, אפ"ה נר ביתו עדיף משום שלום בית. ואי"ה באות ט' יבואר עוד בזה, עכ"ל. ובמשנה ברורה כאן (ס"ק ט') כתב, וז"ל: הכוונה שאין לו לאכול משל עצמו, שהוא מתפרנס מקופת הצדקה, אפ"ה צריך להשתדל להשיג ג"כ נר לשבת, עכ"ל.

קנא. "דהיא עיקר סעודת שבת, ואין זה בכלל עשה שבתך חול וכו' [שבת דף קי"ח ע"ב]. ועמ"ש סי' רמ"ב. וערס"י תרע"א [עייין מחצה"ש שנעתק להלן אות ג'] - מג"א שם ס"ק ה'.

ועייין בשו"ת הלק"ט (סימן קפ"א), דאה"נ דמשום עונג שבת לא ישאל על הפתחים (אע"ג דלעיקר סעודה אפשר שישאל על הפתחים כדי שלא יתענה בשבת), אבל בנר שיש גם שלום בית, משו"ה שואל על הפתחים, ע"ש.

קנב. על דברי המג"א שבהע' שלפנ"ז.

קנג. נעתק בארוכה להלן סעיף ד'.

קנד. ב"מראי מקומות וצינונים" (קה"ת, אה"ק, תשל"ב) לשו"ע הרב כאן מצייין, דלכאורה תיבת

קמט. עייין פסחים דף ק"ט סע"ב ואילך. ולהעיר מרע"מ פ' עקב (דף רע"ג ע"א), לענין "למבצע על שני ככרות בשבת", ד"אע"ג דאוקמוה דשדים ממנן על זוגות, כמה דאוקמוה (פסחים דף ק"י ע"ב) שני ביצים שני אגוזים הלכה למשה מסיני, שלוחי מצוה אינן נזוקין (פסחים דף ח' סע"א. וש"נ). ועייין ג"כ הקדמת תיקון"ז (דף ט"ו רע"א).

קנ. פ"י, וצריך לקנות במעות שבידו לאכול, [ד]בודאי אכילתו קודם לנר שבת. . ומיהו אם יש לו לחם לאכול, דיו, ונר קודם ליקח משאר מאכלים - מג"א כאן ס"ק ד' (נעתק בבאר היטב כאן ס"ק ד'). ועייין בארוכה במחצית השקל כאן ס"ק ד'. גליון רעק"א כאן.

ובפרמ"ג (א"א) למג"א כאן (ס"ק ד') כתב, וז"ל: ומשמע לחם כדי שביעה בעיניו, ולא בכזית. אע"ג דבשר ומאכלים בכלל הענונג הוא, נר שבת מכלל הענונג והכבוד, עייין [רמב"ם] פ"ה ופ"ל מהל' שבת. ואפשר אף מי שאוכל בחצר,

לפי שזהו בכלל עונג סעודת הלילה, שכשאוכל' בלא נר אין לו עונג ממנו כ"כ. וסעודת הלילה הוא מעיקר סעודות השבת (קנה), ואינה דומה לסעודה שלישית שעלי' אמרו עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, כמ"ש בסימן רמ"ב, עכ"ל.

נר שבת קודם לכל מאכלי שבת, חוץ מן הפת

(ה) וממשיך שם (ס"ג), וז"ל: ואפילו מי שיש בידו מעט מעות וצריך ליקח בהם מאכלים לשבת, ולא יהי' לו במה לקנות נר, הרי הנר קודם לכל המאכלים של שבת, חוץ מפת, שהפת קודמת לנר (קני), שהיא עיקר מצות הסעודה, כמ"ש בסי' רע"ד, עכ"ל (קני).

למי ששואל על הפתחים מספיק נר אחד בלבד

(ו) וז"ל ספר בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח סוף ס"ב): מי שאין לו מעות לקנות שמן לנר שבת, יחזור על הפתחים ויקנה. אך לאדם כזה סגי נר אחד (קנה), עכ"ל.

ולהעיר, דחומרא זו ד"שואל על הפתחים" לא מצינו בשאר מצוות. ולדוגמא, עיין באר היטב הל' תפילין (סימן כ"ה ס"א א'), שמביא מירושלמי מסכת פאה, דאינו מחוייב לחזור על הפתחים כדי לקנות תפילין וציצית.

נר ביתו ונר חנוכה; נר ביתו וקידוש היום - נר ביתו עדיף:

נר ביתו ונר חנוכה; נר ביתו וקידוש היום - נר ביתו עדיף משום שלום ביתו

(א) ז"ל הש"ס שבת (דף כ"ג ע"ב): אמר רבא, פשיטא לי, נר ביתו ונר חנוכה (נר ביתו בשבת, והוא עני ואין לו כדי לקנות שמן לשתי נרות, רש"י), נר ביתו עדיף משום שלום ביתו (והכי אמרינן לקמן (קנט) ותזנח משלום נפשי זו הדלקת נר בשבת, שבני ביתו מצטערין לישב בחושך, רש"י). נר ביתו וקידוש היום, נר ביתו עדיף משום שלום ביתו עכ"ל.

"לישב ולסעוד" (כבתוס' שם).

ומוסיף, וז"ל: אבל להעיר שמקור אדה"ז שם ס"ב וג' (בכלל עונג סעודת הלילה, ו"הפת קודמת לנר שהיא עיקר מצות הסעודה") הוא ממג"א שם סק"ד-ה, שמפרש כן דברי המחבר (שם ס"ב): "אפילו אין לו מה יאכל. . . שזה בכלל עונג שבת הוא" (שהוא הוא לשון הרמב"ם הנ"ל רפ"ה) - אף שאי"ז פשטות לשון (הרמב"ם ו) השו"ע. ואכ"מ, עכ"ל.

קנה. ועיין ג"כ בהנשמן להלן הע' קסג, לענין מי שאין ידו משגת לקנות נר לשבת ולקידוש היום - דאם יש לו נר א', סגי, ויקנה אח"כ לקידוש כו'.

קנט. דף כ"ה ע"ב, נעתק לעיל פ"ב סעיף ב' אות א'. ועי"ש עוד בהנעתק בארוכה בסעיף הנ"ל.

"אפילו" שהוסיף כאן רבינו, היינו, דלא מיבעי דחייב ללוות (עיין מחצה"ש כאן סק"ה), וכמ"ש השו"ע תרע"א ס"א. ולפי"ז משמע, שקודם צריך ללוות, ואם אין לו, כמבואר סי' רמ"ב סוס"ג, צריך לשאול על הפתחים. ועיי' סי' תע"ב ס"ל, משמע שאם לא נתנו הגבאים וכו', וצ"ע, עכ"ד.

קנה. מג"א דלעיל הע' קנא.

קנו. עיין מג"א ומחצה"ש דלעיל הע' קנ.

קנז. בלקוטי שיחות (חלק ט"ו ע' 374, הע' 23) כותב כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, דלדעת אדה"ז, נר שבת הוא רק גורם לשלימות העונג דאכו"ש, דהיינו פרט בהעונג דהסעודה (כדעת התוס' ד"ה הדלקת - בת כה, ב), משא"כ ברמב"ם שם רפ"ה שכתב "אפילו אין לו מה יאכל". ובהל' י' שם "וחובה עליו לישב לאור הנר", ולא כ'

ב) וכן נפסק להלכה ברא"ש כאן (פ"ב סי"ב), ועד"ז בקיצור פסקי הרא"ש כאן (פ"ב סי"ב), וז"ל: אין לו אלא לקנות נר חנוכה או נר שבת יקנה של שבת, וכן נר של שבת קודם לקידוש היום כו', עכ"ל.

אם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ולחנוכה, או נר לשבת ויין לקידוש - נר שבת קודם משום שלום ביתו

ג) וז"ל הטור הל' שבת (סימן רס"ג): ואם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ונר לחנוכה, של שבת קודמת. וכן אם אין ידו משגת לקנות נר ויין לקידוש, נר קודם משום שלום ביתו, דאין שלום בבית בלא נר(קס), עכ"ל.

ד) ובהל' חנוכה (סימן תרע"ח) כתב, וז"ל: מי שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה ונר של שבת, יקנה של שבת ולא של חנוכה(קסא), עכ"ל.

ה) וז"ל השו"ע הל' שבת (סימן רס"ג ס"ג): ואם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ולקידוש היום, נר שבת קודם(קסב). וכן אם אין ידו משגת לקנות נר שבת ונר לחנוכה, נר שבת קודם משום שלום הבית(קסג), דאין שלום בית בלא נר, עכ"ל.

ו) ובהל' חנוכה (ר"ס תרע"ח) כתב, וז"ל: מי שאין ידו משגת לקנות או נר חנוכה ונר שבת, יקנה נר שבת(קסד) מפני שלום ביתו(קסה), עכ"ל.

נר שבת קודם לקידוש היום, דקידוש היום על היין הוא מדברי סופרים, וגם אפשר לקדש על הפת

ז) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"ד): ואם אין ידו משגת לקנות יין לקידוש ונר לשבת, נר שבת קודם. ואע"פ שקידוש היום הוא מן התורה, מ"מ על היין אינו אלא מדברי

קסב. "אע"ג דקידוש דאורייתא, מ"מ על היין דרבנן [וסגי באמירת ויכולו שאמר בתפילה, וכמ"ש מ"א סי' רע"א ס"ק א' - מחצית השקל כאן], כמ"ש רס"י ער"א - מג"א כאן ס"ק ח'. **קסג.** "ולכן אם יש לו נר א' סגי, ויקנה אח"כ לקידוש או לנר חנוכה" - מג"א כאן ס"ק ט'. ועיין מג"א דלהלן הע' קסד. שו"ע הרב דלהלן סעיף זה אות א'.

קסד. "ואם יש לו נר א' לביתו סגי, ויקח המותר לנ"ח" - מג"א כאן ס"ק א'. "ומשמע לכאורה, אע"ג דראוי ב' נרות לשבת [עיין בארוכה בהנעתק להלן פ"ט סעיף ב'], די בנר אחד על השולחן שאוכל [עיין ג"כ "קונטרס אחרון" לשו"ע הרב סימן רס"ג אות ג' (נעתק להלן פ"ז הע' קפד)] והשאר לנ"ח ולהוי מן המהדרין, וצ"ע קצת" - פרמ"ג (א"א) כאן ס"ק א']. ועיין ג"כ מג"א שבהע' הקודמת. שו"ע הרב דלהלן סעיף זה אות ז'.

קסה. "שמצטערים לישב בחושך (רשי"י) -

קס. עיין פרישה כאן (ס"ק ב'), וז"ל: "דאין שלום בית בלא נר, דהנר מעורר השמחה, ב"י [כפה"ג כוונתו למ"ש בב"י בסוף הסימן, וז"ל: דכל מה דמתוסף אורה אית ביה שלום בית טפי ושמחה יתירה להנאת אורה בכל זוויות, עכ"ל], דהכי אמרינן [שבת דף כ"ה ע"ב] ותזנח משלום נפשי זהו הדלקת נר שבת, שבני ביתו מצטעריין לישב בחושך, ר"ן [שבת דף כ"ג ע"ב. וכ"ה ברש"י שם], עכ"ל.

וביפה ללב לסימן רס"ג ס"ג (ס"ק ד) כתב, וז"ל: וזהו שייסד הפייטן ר' יהודה הלוי בקדושת שחרית יוה"כ: שכן אור עולם עליהם ויהי שלום באהליהם, עכ"ל.

קסא. "והטעם שמקדים נר שבת לנר חנוכה מפרש בגמ' [שבת דף כ"ג ע"ב] משום שלום ביתו, כלומר, משום דאמרינן [להלן דף כ"ה ע"ב] ותזנח משלום נפשי זו הדלקת נר שבת, שבני ביתו מצטערים לישב בחושך [רש"י ור"ן שם דף כ"ג ע"ב] - ב"י כאן.

סופרים(קסט), וגם אפשר לקדש על הפת(קסז), ולפיכך נר שבת קודם משום שלום ביתו, שמצטערין בני ביתו לישיב בחושך(קסח) ולאכול. ולכן אם יש לו נר אחד לאכול אצלו, די בכך, ויקנה אחר כך יין לקידוש(קסט), עכ"ל(קע).

- פרק ו' -

הדלקת נרות שבת - אזהרתה

על שלש עבירות (נדה, חלה והדלקת הנר) נשים מתות בשעתן לידתן (וילדותן)

על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן: על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר. - נשמה שנתתי בכם קרויה נר, על עסקי נר הזהרתי אתכם. אם אתם מקיימים אותם מוטב, ואם לאו הריני נוטל נשמתכם

(א) ז"ל המשנה מסכת שבת (דף ל"א סע"ב): **על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר(קעא).** ובגמ' שם (דף ל"א סע"ב ואילך): אמר הקב"ה(קעב) ... רביעית דם נתתי בכם (רביעית דם חיי אדם תלויין בה, רש"י), על עסקי דם הזהרתי אתכם; ראשית קראתי אתכם (ראשית תבואתה (ירמ' ב, ג), רש"י), על עסקי ראשית הזהרתי אתכם (ראשית עריסותיכם (שלח טו, כ), רש"י); **נשמה שנתתי בכם קרויה נר, על עסקי נר הזהרתי אתכם. אם אתם מקיימים אותם מוטב, ואם לאו הריני נוטל נשמתכם** (ותאבד רביעית דמכם ויכבה נרכם ויבטל שם ראשיתכם כו', רש"י), עכ"ל.

אדה"ז), עכ"ל.

קעא. עיין רש"ש כאן, וז"ל (בקיזור): בתור"ע בשם ש"ל דקדק מדוע לא תני ובנר סתם כאינך. ולענד"ג, דזה אין סברא דליהוי להו עונש מיתה בעבור שאינן נזהרות להדליק אה"ג, שהוא אינו רק מד"ס . . . לכן ג"ל דהכוונה בכאן על שאינן זהירות בהדה"ג מבעו"י ומחללות אה"ש באיסור סקילה כו', עכ"ל, עיי"ש בארוכה.

קעב. עיין יפה עין כאן, וז"ל: בב"ר פ"ז ותנחומא נח ומצורע (נעתקו לעיל פ"ד סעיף ב' אות ב', ד', ה') הטעם בענין אחר, ע"ש, דשם הטעם על שנמסרו מצוות אלו לאשה, וכ"ה בירו' (נעתק לעיל שם אות א' ובחדא"ג דלהלן בסמוך). **והכא על עיקר המצוות למה הם חמורות ליענש כ"כ עליהן, עכ"ל.**

מג"א כאן ס"ק ב'. ועיין ג"כ ט"ז כאן ס"ק א'. **קסו.** מג"א דלעיל הע' קסב.

קסז. ר"ן לשבת דף כ"ג ע"ב (הובא בב"ח הל' חנוכה סימן תרע"ח. ט"ז שם ס"ק ב') בטעם הדין ד"נר חנוכה וקידוש היום, נר חנוכה עדיף". ב"י הל' חנוכה שם.

קסח. פרש"י ור"ן שבת דף כ"ג ע"ב.

קסט. מג"א דלעיל הע' קסג.

קע. עיין לקוטי שיחות (חלק ט"ו ע' 372 ואילך) שמאריך שם כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע לבאר הטעם לזה, שהרמב"ם הביא הדין ד"הי לפניו נר ביתו ונר חנוכה. . . נר ביתו קודם כו"י - בסיום הל' חנוכה, ולא בהל' שבת, עיי"ש. ובהע' 14 שם מעיר, וז"ל: עד"ז יש להקשות בנוגע לשו"ע אדה"ז שלא הביאו בהל' שבת. וי"ל שדעתו שמקומו בהל' חנוכה (שאינן בשו"ע

לפי שהאשה גרמה מיתה לאדם הראשון, לכן מסרו לה אלו המצוות, שהיא נענשה עליהם אם אינה זהירה בהן

(ב) וז"ל חדא"ג מהרש"א שם (דף ל"ב ע"א): בירושלמי(קעג) קאמר כל הנהו אדם הראשון, ולפי שהאשה גרמה לו המיתה, מסרו אלו המצוות לאשה שהיא נענשה עליהם אם אינן זהירות בהן כו', עכ"ל.

האדם נברא בשלש נפשות: נפש רוח ונשמה, וכנגדם ג' המצוות דנדה, חלה והדלקת הנר. אם אתם מקיימין ג' מצוות אלו מוטב, ואם לאו הריני נוטל נשמתכם

(ג) וממשיך בחדא"ג מהרש"א שם, וז"ל: והכוונה באלו השלשה דברים על פי הירושלמי, גם על פי תלמודינו, כי **האדם נברא בשלש נפשות חלוקות**, שהם טבעית רוחנית שכלית, וע"פ המקובלים **נפש רוח נשמה**, שהנפש מתדבק ברוח, ורוח בנשמה. וז"ש **רביעית דם כו'** כי הדם הוא הנפש (ראה יב, כג), ו**ראשית קראתי כו'** ע"ש הרוח שניתן באדם, כמפורש בירושלמי (שבת פ"ב ה"ו(קעד)) אדם הראשון חלה טהורה ה' דכתיב (בראשית ב, ז) וייצר וגו' אדם עפר מן האדמה, דהיינו הרוח טהרה שניתן בו ... דהיינו שמתדבק בנשמה שלמעלה, ושוב הנפש מתדבק בהם דהיינו כחלת עיסה הטהורה הנקראת ראשית. ואמר **נשמה שנתתי בכם כו'** כמשמעו, ואמר **אם אתם מקיימין ג' מצוות אלו שכנגד ג' נפשות אלו מוטב, ואם לאו הריני נוטל נשמתכם כו'**, שהיא **עיקר וחלק אלוקה**, וב' נפשות האחרים לא יהיו דבקים בנשמה ויהיו מוטלות לפניה, עכ"ל.

על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן

(ד) וז"ל מדרש תנחומא (ריש פ' נח): ילמדנו רבינו **על כמה עבירות נשים מתות בשעת לידתן**. כן שנו רבותינו, **על שלשה וכו' ... נדה ... חלה ... הדלקת הנר כו'**, עכ"ל.

(ה) וכעין זה הוא במדרש תנחומא פ' מצורע (אות ט), וז"ל: כך שנו רבותינו, **על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר**. למה בשעת לידתן(קעה), **שאינן השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה(קעו)**, עכ"ל.

(ו) וז"ל הילקוט שמעוני סוף פרשת מצורע (רמז תקע"א): כך שנו רבותינו, **על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, שאינן השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה ... נדה ... חלה ... הדלקת הנר כו'**, עכ"ל.

להלן סעיף זה אות ט'. ובתנחומא ר"פ ויגש: וקראהו אסון, מכאן את למד שהיוצא לדרך השטן מקטרגו. א"ר יוסי בן חנינא, לפי ששנינו על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתם. למה בשעת לידתן, שהשטן מקטרג בשעת הסכנה, עכ"ל. וביל"ש פ' בראשית (רמז ל"א): על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, מכאן שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה, עכ"ל.

קעג. מס' שבת פ"ב ה"ו (נעתק לעיל פ"ד סעיף ב' אות א').

קעד. ובב"ר רפ"ד וספ"ז: שה"י גמר חלתו של עולם. ובמדרש תנחומא ר"פ נח; יל"ש ס"פ מצורע ותיקו"ז (תיקון ט"ז - דף ל"א ע"א): חלתו של עולם.

קעה. ועיין בגמ' שם עוד טעמים "מ"ש בשעת לידתן", ציי"ש.

קעו. טעם זה הובא ג"כ בירושלמי שנעתק

ז) ובתיקוני זוהר (תיקון ט"ז - דף ל"א ע"א): **על תלת מילין אליו נשים זהירות: בנדה ובחלה ובהדלקת הנר (קעז).**

על ג' עבירות הנ"ל ילדות (בחורות) מתות בשעת ילדותן. - ג' מצוות אלו הן כמו נדר לנשים. - אין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה

ח) ובהמשך הסוגיא בש"ס שבת שם (דף ל"ב סע"א): **תנו רבנן על שלש עבירות (הנר דמתניתין, רש"י) נשים מתות יולדות (בשעת לידתן, רש"י). רבי אלעזר אומר נשים מתות ילדות (בחורות, ואפילו שלא בשעת לידה, רש"י), עכ"ל.**

ט) וז"ל הירושלמי מסכת שבת (פ"ב ה"ו): **על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר. ובגמ' שם (ובפירוש קרבן העדה):** אית תניי תני (איכא תנאי דתני) **ילדות** (פ"ל בחורות, ושונה במתני' **מתות בשעת ילדותן**), אית תניי תני **יולדות**. מאן דמר ילדות, תני בשם רבי יודה בעון הנדרים הבנים מתים (קעח) (ואף אלו ג' מצות לנשים כמו נדר, וכיון שהן ילדות ואין להם עדיין בנים, הלכך הן עצמן מתים. וי"מ פ"ל שיקשה למ"ד ילדות שתמותנה בבחורות על חטא אחר, לכך הביא סמך מדר"י דבנים מתים בעון נדרים [של אבותיהם]), ומה טעמא: (ירמ' ב, ל) **לשוא הכיתי את בניכם** (על עסקי שוא, ששקרו בנדרים דדמי לשבועה). ומאן דמר יולדות (מ"ש בשעת לידה, אלא בשעת סכנה), **מיכן שאין השטן מקטרג אלא בשעת סכנה** (קעט). עכ"ל.

ג' עוונות בודקין בהן את הנשים היולדות (והן מקרבין את המיתה לפני זמנה): נדה, חלה והדלקת הנר

י) וז"ל הש"ס שבת שם (דף ל"ב סע"א): **תניא ר' יוסי אומר, שלשה בדקי מיתה נבראו (קפ) באשה (עוונות שבודקין אותן בהן בשעת סכנה, כרבנן דאמרי יולדות, רש"י), ואמרי לה שלשה בדקי מיתה (שמדבקין ומקרבין מיתה לפני זמנה, כר' אלעזר דתני ילדות, רש"י): נדה, וחלה והדלקת הנר. חדא כר' אלעזר וחדא כרבנן, עכ"ל.**

ג' דברים שמקרבין את המיתה לפני זמנה נמסרו לאשה שתעסוק בהן ותענש עליהן: נדה, חלה והדלקת הנר

יא) וכ"ה בירושלמי שם (בסוף ההלכה): **תני רבי יוסי אומר, ג' דיבקי מיתה הן (שמדבקין ומקרבין מיתתן לפני זמנן, כמאן דאמר לעיל דתני ילדות), ושלשתן נמסרו לאשה (שתעסוק בו ותיענש עליה), ואלו הן: מצות נדה ומצות חלה ומצות הדלקה, עכ"ל.**

שמציין לתוס' ד"ה כרת - שבת דף כ"ה ע"א. **קעט.** עיין ג"כ לעיל הע' קעו. **קפ.** עיין רש"י כאן, וז"ל: על מצות או עבירות אינו נופל יפה לשון בריאה. ובתוספתא הגיר' מסורין לנשים [וכ"ה הגירסא בירושלמי שלהלן בסמוך], ור"ל **דמצות חמורות כאלו שהן בדקי או דיבקי מיתה אפ"ה נמסרו לנשים כו', עכ"ל.**

קעז. ושם לפני"ז: בגינה מת אדם, דאיהו חלתו של עולם. . . איהי אטפת (דעכה) שרגא דיליה [נעתק לעיל פ"ד סעיף ב' אות ז'] . . . על שפיכת דמים דאדם. ובגין דא על תלת כו'. **קעה.** עיין בהגהות בעמח"ס "ברוך טעם" לש"ס בבלי כאן (נדפסו בחידושים והגהות מאת גאוני ישראל אדירי התורה כו' הנדפסים בסוף המס'), בענין "בעון נדרים בנים מתים כשהן קטנים",

חווה הלבנינה את פניו של אדה"ר ושפכה את דמו וגורש מג"ע, לפיכך תלקה האשה בשלשתן אם לא תקיים אותם

(יב) ובספר המנהיג (הלכות שבת סי"ז) כתב, וז"ל: על שלש דברים נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר. ובב"ר (קפא), אדם הראשון חלתו של עולם הי', שהוצבר עפרו מכל הארצות, בפרק נגמר הדין, והי' נרו של עולם שנאמר נר אלקים (קפב) נשמת אדם, והלבנינה את פניו ושפכה את דמו וגורש מגן עדן, לפיכך תלקה בשלשתן אם לא תקיים אותם, עכ"ל.

- פרק ז' -

שכר מצות הדלקת נרות שבת

הרגיל בנר הויין ליה בנים (וחתנים) תלמידי חכמים

על ידי נר מצוה דשבת (וחנוכה) בא אור דתורה

(א) ז"ל הש"ס מסכת שבת (דף כ"ג ע"ב): אמר רב הונא, הרגיל בנר (קפג) הויין לי' בנים תלמידי חכמים. ופרש"י: דכתיב (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור, על ידי נר מצוה דשבת וחנוכה בא אור דתורה.

הרגיל בנר - להשתדל בו לעשותו יפה

(ב) ובטור אורח חיים הלכות שבת (ריש סימן רס"ג) כתב, וז"ל: ויהא זהיר לעשות נר יפה, דאמר רב הונא, הרגיל בנר שבת, להשתדל בו לעשותו יפה (קפד),

דמשמע דאינו אלא רשות. אלא בע"כ דה"ק, אעפ"י שחייב בנר של שבת, מ"מ יוצא י"ח אפי' אינו יפה, ואם הוא זהיר לעשותו יפה לכבוד שבת הויין לי' בנים ת"ח. ופרש"י דכתיב כי נר מצוה ... אור דתורה. וג"ל דזהו שאמר כי נר מצוה אע"ג דחובה היא, אלא כלומר נר דשבת חובה הוא משום שלום בית, אבל לעשותו יפה מצוה ואינו חובה, וע"י נר מצוה שעושהו יפה בא אור דתורה כו', עכ"ל. ועיין ג"כ להלן סעיף זה אות א' מס' פלא יועץ. להלן פ"ח סעיף ב' אות יג מס' מחזיק ברכה. ובקונטרס אחרון לשו"ע הרב בעל התניא דלהלן בסמוך (אות א'), על מ"ש שם "וחייב כל אדם כשאוכל סעודת הלילה לאכלה אצל אור הנר, שזה בכלל עונג שבת הוא", כתב, וז"ל: הטוש"ע שהזכירו לעשות נר יפה, ודאי קיימו אנר שמברך עליו ואוכל לאורו, ולא על נרות

קפא. עיין בהנסמן לעיל סעיף זה הערה קעד. קפב. כ"ה גם בירושלמי שנעתק לעיל פ"ד סעיף ב' אות א'. ועיין בהע' נג שם.

קפג. ברי"ף כאן: "הרגיל בנר חנוכה [וניתוסף שם בחצ"ר: ושבת] הויין לו בנים תלמידי חכמים", ולאח"ז בא בחצ"ע"ג: (הרגיל בנר של שבת בניו תלמידי חכמים). ובר"ן כאן גריס: הרגיל בנר חנוכה.

ועיין מהר"ץ חיות כאן, וז"ל: ע' רש"י דקאי על נ"ח ונר שבת. אולם ברא"ש הגירסא הזהיר בנר חנוכה. ושוב מצאתי דכן הגירסא בה"ג הל' חנוכה, ע"ש. ולהעיר שבהגהות הגר"א לרא"ש שם הוסיף: ושבת.

קפד. עיין ב"ח כאן, שמבאר מני"ל להטור ד"הרגיל בנר" שבגמרא פירושו "להשתדל בו לעשותו יפה", וז"ל: הדלקת נר בשבת חובה, א"כ קשיא מאי קאמר רב הונא הרגיל בנר כו',

הויין ליה בנים תלמידי חכמים (קפ"ה), עד כאן לשונו (קפ"ו).

ג) ובשו"ע הרב בעל התניא (הל' שבת סימן רס"ג ס"א. וש"נ) כתב, וז"ל: תיקנו חכמים שיהיה לכל אדם נר דולק בשבת ... ויהא זהיר בו לעשותו יפה. וכל הזהיר בו זוכה לבנים תלמידי חכמים, שנאמר כי נר מצוה ותורה אור, ע"י נר מצוה בא אור תורה, עכ"ל.

על ידי ב' נרות דשבת שכנגד איש ואשה זוכה לבנים תלמידי חכמים שיוצאים ממנו ומאשתו

ד) מש"כ בגמ' שם: "הויין לי' בנים תלמידי חכמים", ולא שהוא עצמו יהיה תלמיד חכם, עיין בספר בן יהוידע למסכת שבת כאן שכתב, וז"ל: ונ"ל בס"ד טעם לזה, כי נר שבת כפול שתיים, א' כנגד האיש וא' כנגד האשה (קפ"ז), לכך זוכה לבנים ת"ח, שיוצאים ממנו ומאשתו, עכ"ל.

ועיין בלבוש וב"ח או"ח ר"ס תרע"א, דגם הגמ' ס"ל דהבעל יהי' ת"ח, אלא שהגמ' מוסיפה שאף אם בעלה לאו בר הכי הוא (ב"ח שם) או שהוא ת"ח בלאו הכי (לבוש שם), מ"מ זוכה לבנים תלמידי-חכמים. וכן מוכח מגמ' להלן שם, וברש"י שם ד"ה נפיק, דחתנו כבנו (נעתק להלן אות א').

הרגיל בשרגי טובא - תרי גברי רברבי נפקי מיני'

ה) וממשיך בגמ' שבת שם: רב הונא הוה רגיל דהוה חליף ותני (עובר תמיד, רש"י) אפתחא דרבי אבין נגרא (חרש עצים, רש"י), חזא דהוה רגיל בשרגי טובא (קפ"ח), אמר, תרי גברי

שצ"ל "רגילי", לשון רבים (היינו "הבעל והאשה"), אלא שמשמט ג"כ תיבת "(שרגי) טובא". והנה בתוס' כאן כתב, וז"ל: ה"ג חזא דהוה רגילי בשרגא, פ"י הבעל והאשה, לכך אמר תרי גברי רברבי נפשי מהכא. ולקמן אמר חזא דהוה רגילה האשה לבדה, לכך קאמר דנפיק חד גברא רבא בזכותה, עכ"ל. ובהגהות חכמת מנוח כאן כתב, וז"ל: י"ל לפי גירסת הספרים דגרסי' רגיל כאן ולמטה, דכאן אמר תרי משום דראהו רגיל בכ' נרות, כמו שאנו נוהגים א' כנגד זכור וא' כנגד שמור [עיי' בארוכה בהנעתק להלן פ"ט סעיף ב'], ובי נשא דרב שיזבי לא רגיל אלא בחד, עכ"ל. ובהגהות וחדושים למוהר"ר אלעזר משה הלוי הורוויץ (שבסוף המס') בביאור הש"ס "תרי גברי רברבי נפקי מהכא" כתב, וז"ל: רב הונא לטעמי' לקמן קי"ט דהוה מדליק שרגא, ודאי גם אשתו היתה מדקלת שהרי שנו במשנה על ג' דברים כו', עכ"ל. ולהלן על רש"י ד"ה

שמדליק שלא יכשל בעץ ואבן, מדסיימו לעשות שני פתילות, דהיינו שני נרות לדידן, וזה אין עושין כ"א על השולחן (ומיהו בדיני מהרי"ו לא כ"א), עכ"ל. **קפ"ה.** "נ"ל הטעם משום דהשבת בחי' חכמה" - כף החיים כאן ס"ק א'. **קפ"ו.** עיין ס' יפה ללב (שנעתק לעיל פ"ד סוף סעיף ב'), הטעם לזה שמרן בשו"ע כאן השמיט זה. **קפ"ז.** עיין בארוכה בהנעתק להלן פ"ט סעיף ב' אות א ואילך. **קפ"ח.** ברש"י כאן: "בשרגא (דשבת)", לשון יחיד. וכפ"ה לא גריס לה לתיבת "טובא". וכן הוא להדיא ברי"ף כאן (ועד"ו בסיפור דלהלן בסמוך): "דהוה רגילי) בשרגי" סתם (אבל גם "שרגי" הוא, לכאורה, לשון רבים, משא"כ "שרגא". ובר"ן כאן: חזא דהוה רגילי בשרגי, שרגא דשבת ושרגא דחנוכה. . . ולקמן גרסינן דהוה רגילי בשרגא. כלומר דשבת לחוד כו'), עכ"ל. ובתוס' כאן: ה"ג חזא דהוה רגילי בשרגא, עכ"ל. ואולי כוונתו לתקן לא רק

ברבבי נפקי מהכא, נפקי מינייהו רב אידי בר אביי רב חייא בר אביי(קפט). רב חסדא הוה רגיל דהוה חליף ותני אפיתחא דבני נשא (אביו. ואיכא דאמרי חמיו, רש"י(קצ) דרב שיזבי, חזא דהוה רגיל בשרגי טובא(קצא), אמר, גברא רבא נפק מהכא, נפק מינייהו רב שיזבי (דחתנו כבנו(קצב), רש"י).

ו) וז"ל השל"ה (מס' שבת פ' תורה אור - דף קל"ט ע"א): סוד הדלקת נר שבת כתב בתולעת יעקב, וז"ל: ועל דרך האמת סוד סוכות שלום(קצג) הנשמות שהם נרות העולם ממנה באות ושורות על הראויים אליהם, וליל מלכות שבת מחלקם [אולי צ"ל: מחלקת] להם נשמה יתירה, והם נרותיה. ולסוד זה מוטל על רמז למלכות האשה להדליק נר שבת וזכות גדול היא לה, ותזכה לבנים קדושים מאירים בתורה וביראת השם, מרבים שלום בעולם, וגורמת לבעלה אורך ימים(קצד), עכ"ל.

שתי פעמים נר עולה ת"ק שהוא מהלך עץ חיים, ולכן הרגיל בנר זוכה לבנים ת"ת, כי התורה עץ חיים היא למחזיקים בה

ז) וז"ל ספר בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח לפני ס"א): אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ד פט"ו, ו): עץ חיים מהלך ת"ק שנה. ולכן מדליקין נר כפול שהוא מספר ת"ק, להמשיך ולקבל שפע מעץ חיים. ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה הזהיר במצוה זו זוכה לבנים חכמים, כי התורה שתולה מעץ חיים והיא עץ חיים למחזיקים בה, עכ"ל.

במצות נרות ראוי להתחזק לקיים מצוה מן המובחר, כי יתן איש את כל הון ביתו באהבה לזכות את בניו לכתרה של תורה

ח) וז"ל ספר פלא יועץ (אות נ' ערך נר): נר שבת ונר חנוכה ידוע מאמר רז"ל שהזהיר בהן זוכה לבנים ת"ח ... ואם בכל המצוות ראוי לאדם להתחזק לקיים מצוה מן המובחר לעשות נ"ר [נחת רוח] ליוצרו, עאכ"ו במצות כאלו שבא בשכרו שכר טוב, כי יתן איש את כל הון ביתו באהבה לזכות את בניו לכתרה של תורה, עכ"ל.

שבת [ונר חנוכה] בעתו.
קצ. ועיין תוס' כאן ד"ה דבי נשא דרב שזבי (ועד"ז במרדכי כאן סי' רע"ו), ובהגהות וחידושים להיעב"ץ כאן (שנדפסו בסוף המס').
קצא. עיין ג"כ לעיל הערה קפח.
קצב. עיין רש"י ז"ל עה"ת עה"פ (וישב לו, לה) ויקומו כל בניו וגו' וכל בנותיו, וז"ל: בנותיו, כלותיו. שאין אדם נמנע מלקרוא לחתנו בנו וכו'. ועיין ברא"ם כאן. ולהלכה - עיין בזה באורך בשו"ת שואל ומשיב מהדורא קמא ח"ב סימן י"ט, עיי"ש.
קצג. עיין זוהר פ' בראשית (דף מ"ח ע"ב), נעתק לעיל פ"ב סעיף ב' אות א'.
קצד. עיין זוהר שם, נעתק להלן פרק זה סעיף ב' אות א'.

בשרגא דשבת כתב, וז"ל: כוונתו דתדיר, ועוד דשניהם עוסקין בו, עיי' ד' קיי"ט, עכ"ל.
קפט. סיפור זה הובא גם באגרת התשובה לרבינו יונה (אות קס"ו), אבל שם הוא בסגנון שונה. וז"ל שם: אחד מן החכמים היה רגיל לעבור על פתח אחד מנשי הגדולים, והיה רואה שהיתה בעלת הבית זהירה מאוד להדליק נר של שבת בעתו, ונר חנוכה בעתו. אמר החכם, באמת תדעו כי מן הבית הזה יצאו ב' אנשים גדולים. ויהי כן. ותלד האשה היא שנים מחכמי ישראל שהאירו את העולם בחכמתם על דבר אשר האירה האשה ההיא נר מצוה בעתו, עכ"ל.
 ונראה דרבינו יונה מפרש "דהוה רגיל בשרגי טובא" - שהיתה זהירה מאוד להדליק נר של

אור הנר נק' טוב וכן התורה נק' טוב כי בה נגנז האור, ולכן ע"י נר שבת (שבו היתה הארת אור הגנוז) זוכה לבנים ת"ח

ט) וז"ל ספר בני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ו', נר שבת בהג"ה): **אור הנר קרוי בלשון טוב, כמה דאת אמר בהטיבו את הנרות, על כי באור יכונה בטוב וירא אלקים את האור כי טוב, והתורה נקראת טוב** (אבות ו, א) **כי בה נגנז האור** (קצה). על כן מצות נר שבת שבו היתה הארת אור הגנוז (קצו) הוא מסוגל לתורה. **על כן אמרו בגמרא שעל ידי נר שבת זוכה לבנים תלמידי חכמים, עכ"ל.**

רמז בפרשת תצוה לדרשת חז"ל הרגיל בנר כו'

י) וז"ל ספר בני יששכר (מאמרי חודש כסלו שבת, מאמר ב' אות ד' - ח"ב דף מ"ב סע"ג ואילך): כתב הרב הקדוש בעל הרוקח ז"ל [סימן רכ"ה], וז"ל: ואמר (שם בפ' אמור [כד, ב-ד]) להעלות נר (ואחר כך) יערוך את הנרות, ללמד לילה הראשונה [דחנוכה] נר אחד ואחר כך נרות (קצז), עכ"ל. אגן נמי נימא, שם נאמר **כתית למאור, בגימטריא זר"ע. הוא שאמרז"ל הרגיל בנ"ר הווין ליה בנים תלמידי חכמים.** והנה כמה מהראשונים אסברו לה על נ"ר חנוכה (קצח), כיון שבכאן רמז נ"ר חנוכה, וכמ"ש הרב הקדוש הנ"ל, עכ"ל.

סיפור נפלא בגודל מעלת הדלקת הנר

יא) ובזה"ק פ' תרומה (דף קס"ה סע"ב ואילך), הביאו בספר קב הישר (פ' מ"ה), כתב, וז"ל: רבי חייא ור' אבא (קצט) שרו בבי אושפיזיהו. קמו בפלגות ליליא לאשתדלא באורייתא. ברתיה דאושפיזא קמת ואנהירת לון שרגא, ולבתר קיימת אבתרייהו למשמע מילין דאורייתא כו'.

יב) ור"ח ור"א היו שוכנים במלון שלהם. **קמו בחצות לילה לעסוק בתורה. בתו של בעל המלון קמה, והדליקה להם נר, ואח"כ עמדה מאחריהם לשמוע דברי תורה.** פירוש ה"סולם" כאן].

אע"פ שהנשים אין זוכות בתורה, הרי בעליהם זוכים בתורה, ומאירים לנר ההוא שהנשים מתקנות במצוה זו

אשגח אבתריה, וחמא ברתיה דאושפיזא קיימת אבתרייהו, אמר, **כי נר מצוה [ותורה אור, קב הישר שם]. מאי נר, דא נר דאיהי מצוה דנשין זכיין ב'י, ואיהי נר דשבת, דאף על גבי דנשין לא זכאן באורייתא^(ר), הא גוברין זכיין באורייתא, ונהרין להאי שרגא דנשין מתתקנן בהאי מצוה.** נשין בתיקונא דהאי נר, גוברין באורייתא, לאנהרא להאי נר, תיקונא דמצוה דנשין אתחייבו בהו.

קצא. זוהר חדש רות (דף פ"ה ריש ע"ב). ועיין ג"כ השמטות לזוהר ח"א (דף רס"ד ע"א). רע"מ פ' תרומה (דף קמ"ח סע"ב ואילך). ובכ"מ.
קצו. עיין ב"ר ויל"ש שנעתק לעיל פ"ב סעיף א' הערה יג.
קצז. כ"ה ברוקח שם. ובבני יששכר כאן: רבנו"ת (!:).

קצב. עיין בהנסמן לעיל הע' קפג.
קצט. בדרך אמת לזוהר כאן כתב, וז"ל: מסוף המאמר נראה שר' חייא ור' יוסי היו, ולא ר' אבא. ועיין בסוף דף קס"ח וגם בסוף [דף] קס"ט ע"ב כו', עכ"ל.
ר. עיין ג"כ זוהר פ' חיי שרה (דף קכ"ו ע"ב): אורייתא לא אתייהיבת אלא לדכורי, דכתיב

[הביט^(רא) מאחריו, וראה בתו של בעל המלון עומדת מאחריהם. אמר, כי נר מצוה, מהו נר, זהו נר שהוא מצוה שהנשים זוכות בו, והיא נר של שבת. שאע"פ שהנשים אינן זוכות בתורה, הרי הגברים זוכים בתורה, ומאירים לנר ההוא שהנשים מתקנות במצוה הזו. הנשים בתיקון נר הזה, הגברים בתורה, להדליק ולהאיר הנר הזה, שהוא תיקון של מצוה שהנשים נתחייבו בו (פירוש ה"סולם" כאן)].

אשריהם הנשים שזוכין לבעלי תורה

[ובקב הישר שם: כי נר מצוה, ותורה אור: האשה היא מצווה על נר של שבת, ולא האיש. והטעם, כי האשה היא נגד השכינה. ותורה אור, פירוש: התורה שלמד בעלה, שהאיש מצווה על התורה ללמוד, נותן אור והארה גדולה כאותו המצוה של נר שבת שהאשה מדלקת. נמצא ששניהם מאירים באור תורה ואור שבת. (ומסיים שם) אשריהם הנשים שזוכין לבעלי תורה].

שמעת ההיא אתתא [האי בתולה, קב הישר כאן] ובכאת. אדהכי קם אבוה דאתתא, דהות תמן, ועאל בנייהו, וחמא ברתי' קיימת אבתרייהו ובכאת, שאיל לה אבוה. סחת לי' עובדא^(יב). שארי אבוה דאתתא און איהו ובכה.

[שמעה אשה ההיא ובכתה. בינתיים קם אביה של האשה שהיתה שם ובא בנייהם, וראה בתו עומדת מאחריהם ובוכית. שאל אותה אבי' [למה ועל מה היא בכיא, קב הישר כאן], וסיפרה לו המעשה. התחיל אביה של האשה אף הוא ובכה. פירוש ה"סולם" כאן].

חתנו לא זכה בתורה וע"כ היו הוא ובתו בוכים תמיד

אמר לי' רבי יוסי^(ג), דילמא חתנך, בעלה דברתיך, לא זכה באורייתא. אמר לי', ודאי הכי הוא, ועל דא ודאי בכינן אנא וברתי תדיר. ובגין דחמינא לי' יומא חד דדליג מאיגרא דא למשמע קדיש בהדי ציבורא, סליק ברעותא דילי, למיהב לי' ברתי, ותיכף דנפקו ציבורא מבי כנישתא, יהיבנא לי' ברתי, דאמינא, בדילוגא דא דאתא למשמע קדיש, גברא רבא ליהוי באורייתא, ואע"ג דאיהו רביא, ולא ידענא בי' מקדמת דנא. והשתא אפילו ברכת מזונא לא ידע, ולא יכולנא בהדי' למילעי בין חברייא דיוליף קריאת שמע או ברכת מזונא.

[אמר לו ר' יוסי, אולי חתנך בעל בתך לא זכה בתורה. אמר לו, ודאי כאן הוא, ועל זה ודאי אני ובתי בוכים תמיד. ומשום שראיתי אותו יום אחד שקפץ מן העל"י הזו לשמוע קדיש עם הציבור, עלה ברצוני לתת לו בתי, ומיד אחר שיצאו הציבור מבית הכנסת נתתי לו בתי. שאמרתי, בקפיצה זו שבא לשמוע קדיש, ניכר שיהי' אדם גדול

רא. בקב הישר כאן: אדהכי אשגח רבי אבא. ועיין לעיל הערה קצט.

רב. ובקב הישר כאן: ולא ענתה מאומה מחמת מרירות הלב, והתחיל אף אביה לבכות.

רג. ובקב הישר כאן גריס: רבי אבא. ועיין לעיל הערה קצט.

(דברים ד') וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל, דהא נשי פטירין מפקודי אורייתא כו', עיין שם. ובניצוצי זוהר לשם ציין לבית יוסף יורה דעה סימן ש"מ דגם אשה היא בת תורה. ויעויין מגן אברהם או"ח סימן תר"י סק"ג ממהרי"ו דלאו בת תורה היא. - ועיין גם כן בזהר פרשת שלח שנעתק להלן הערה ריד.

בתורה. ואע"פ שהוא ילד ולא ידעתי בו מקודם לכן, [נתתי לו בתי(ד)]. ועתה אפילו [לברך] ברכת המזון אינו יודע. ואיני יכול ללמוד עמו בין החברים שילמוד קריאת שמע או ברכת המזון. פירוש ה"סולם" כאן].

אמר לי, אעבר לי' באחר, או דילמא ברא יוליד דלהוי גברא רבא.

[אמר לו ר' יוסי(רה), העבר אותו באחר (בקב הישר כאן: ר"ל, שיראה שיתן גט וישיא בתו אחר כך לת"ח). (ובתוך דבריו חזר ואמר:)] או אולי יוליד בן שיהי' גדול בתורה. פירוש ה"סולם" כאן].

רואה אני בילד הזה שיצא ממנו אור תורה לעולם

אדהכי קם איהו [החתן, קב הישר כאן] ודלג עליהו ויטיב לקמיהו. אסתכל בי' רבי יוסי(רו), אמר, **ודאי אנא חמינא בהאי רביא דנהורא דאורייתא יפוק לעלמא מיני', או ברא דיוקים מיני'.**

[בינתיים קם הוא [חתנו של בעל המלון], וקפץ אליהם, וישב לפניהם. הסתכל בו ר' יוסי, אמר, **ודאי אני רואה בילד הזה שיצא ממנו אור תורה לעולם, או בן שיעמוד ממנו.** פירוש ה"סולם" כאן].

חיין ההוא רביא ואמר, רבותי אימא קמייכו חד מלה. פתח ואמר (איוב לב, ו) צעיר אני לימים ואתם ישישים על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. צעיר אני ואזעירנא גרמי לימים, לגבי בר נש דאית לי' יומין סגיאין כו', דימים ידברו כו'. ואתם ישישים, חמינא לכו ישישים, על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. ועל דא, בגין דאנא רביא, שוינא ברעותי דלא למללא עד תרין ירחין, ועד יומא דא אשתלימו, והשתא דאתון הכא, אית למפתח באורייתא קמייכו.

[צחק ילד ההוא ואמר, רבותי, אומר לפניכם דבר אחד. פתח ואמר, צעיר אני לימים ואתם ישישים על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. צעיר אני, דהיינו שמיעטתי את עצמי, לימים, לפני אדם שיש לו ימים רבים כו', משום שאמרתי ימים ידברו כו'. ואתם ישישים, ראיתי אתכם ישישים, על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. ועל כן בשביל שאני ילד, שמת ברצוני שלא לדבר עד ב' חדשים, ועד היום הזה נשלמו. ועתה שאתם כאן, יש לפתוח בדברי תורה לפניכם].

[קב הישר כאן: והתחיל לדרוש זה הפסוק **כי נר מצוה ותורה אור**, וגילה להם כמה סודות בתורה על פי הסוד. ואח"כ פתח ואמר]:

והשתא רבותי, אנא מבבל, וברא דרב ספרא אנא, ולא זכינא לאשתמודעא לאבא, ואטרדינא הכא, ודחילנא [עד הכי למימר מילין דאורייתא, קב הישר כאן], דהא יתבי ארעא דא אינון ארייוון באורייתא, ושוינא עלי, דלא אימא מילי דאורייתא קמי ב"נ עד תרין ירחין, ויומא דא אשתלימו. זכאה חולקי דאתערענתון הכא (שם דף קס"ח ע"א). **[ועתה** רבותי, אני מבבל, ובנו של רב ספרא אני, ולא זכיתי להכיר את אבי, ונגרשתי לכאן, ויראתי, מפני שיושבי ארץ הזו הם אריות בתורה, ושמת עלי, שלא לומר דברי

רה. ובקב הישר כאן: אמר לי' רבי אבא. ועיין לעיל הע' קצט.

רו. בקב הישר כאן: רבי אבא. ועיין לעיל הע' קצט.

רד. לפענ"ד התיבות "ואע"ג דאיהו רביא ולא ידענא ביי מקדמת דנא", הם **סיום** דברי הזוהר שלפני זה, ולא פיסקא (ופרט) חדש, כפי שהבין בעל ה"סולם" (שלכן הוסיף הוא "סיום" לתיבות אלו מדילי').

תורה לפני איש עד שני חדשים. וביום הזה נשלמו. אשרי חלקי שפגשתיכם כאן. פירוש ה"סולם" כאן].

ארים רבי יוסי קלי' ובכי, וקמו כולהו ונשקוהו ברישוי'. אמר רבי יוסי, זכאה חולקנא דזכינא בהאי ארחא, למשמע מילי דעתיק יומין מפומך, מה דלא זכינן למשמע עד השתא.

[נשא ר' יוסי קולו ובכה, וקמו כולם ונשקוהו בראשו. אמר ר' יוסי, אשרי חלקי שזכיתי בדרך הזה לשמוע דברי עתיק יומין מפין, מה שלא זכייתי לשמוע עד עתה. פירוש ה"סולם" כאן(יז)].

יתיבו כולהו, אמר לון, רבותי, מדחמינא צערא דהאי חמי וברתי', דדחקי ומצטערי בנפשייהו דלא ידענא ברכת מזונא, אמינא לון, דעד דאנדע ברכת מזונא לא אתחבר באנתתי כארח כל בני עלמא. ואע"ג דיכילנא לשמשא בה בלא חובה, לא בעינא למעבר על דעתייהו, הואיל ולא הוינא יכל למימר מידי עד תרין ירחין.

[ישבו כולם, אמר להם [החתן(יח)], רבותי, משראיתי הצער של חותני ובתי [אשתי], שנדחקו ונצטערו בעצמם על שאיני יודע ברכת המזון [וקריאת שמע], אמרתי להם, עד שאדע ברכת המזון(יט) לא אתחבר באשתי כדרך כל בני העולם. ואע"פ שיכולתי לשמש בה בלי חטא, לא רציתי לעבור על דעתם, משום שלא יכולתי לומר משהו עד שני חדשים. פירוש ה"סולם" כאן].

חדו רבי יוסי ורבי חייא(כ) וחמוי וברתי', ובכו מסגיא חדוה. אמר רבי יוסי, במטו מינך, כיון דשריאת, אנהיר לן יממא, זכאה חולקנא בארח דא כו'.

[שמחו ר' יוסי ור' חייא וחותרנו ובתנו, ובכו מרוב שמחה. אמר ר' יוסי, בבקשה ממך, כיון שהתחלת, תאיר לנו את היום, אשרי חלקנו בדרך הזה. פירוש ה"סולם" כאן].

קמו כולהו ונשקוהו. א"ר יוסי, ודאי הילולא איהו יומא דא, ולא ניפוק מהכא עדי דיתעביד הילולא בכל אנשי מתא. דא הוא הילולא דקוב"ה אתרעי בל'. נטלו לה לאינתתי' ובריכו לה בכמה ברכאן. עבדו דאבוה יתקן ביתא אחרא לחדוה(כא). כנישו כל אנשי מתא לההיא חדותא, וקראו לה כלה, וחדו עמהון כל ההוא יומא, ואיהו חדי עמהון במלי דאורייתא כו' (שם דף קס"ט ע"א).

[קמו כולם ונשקוהו. אמר ר' יוסי, ודאי יום משתה הוא יום הזה, ולא נצא מכאן עד שיהי' נעשה המשתה לכל אנשי העיר. זהו משתה שהקב"ה רוצה בו. לקחו את אשתו וברכו אותה בכמה ברכות. עשו, שאביה יתקן בית אחר בשביל השמחה. אספו כל אנשי העיר לשמחה ההיא, וקראו [את אשתו] כלה, ושמחו עמהם כל אותו היום, והוא שמח עמהם בדברי תורה [ועל סעודות הנישואין פתח החתן על פתורא ובאר

רז. ובקב הישר כאן: אלמלא לא באתי וזכינא למשמע מילין דעתיק יומין דנפיק מפומך, מאי דלא זכינא למשמע עד השתא - דיינו.

רח. קב הישר כאן.

רט. בקב הישר כאן: עד שאגלה לכם סוד ברכת המזון בסודות גדולים ונפלאים -

כדלקמן בזה"ק כאן.

רי. בקב הישר כאן: ר' יוסי ור' אבא ור' חייא. ועיין לעיל הע' קצט.

ריא. בניצוצי זוהר כאן (אות ט) מציין: עיין בס' ברכת אליהו (וונזבך תפ"ח) נ"ז ע"ב, שכתב דמכאן המקור למנהג שאין עושין נשואין

ענין שבע ברכות, סודות נפלאים וחידושים הרבה, קב הישר כאן, כדלהלן בזוהר].
פירוש ה"סולם" כאן].

חדו כולהו כל ההוא יומא במילין דאורייתא, וכל בני מתא עבדו לי' רישא עלייהו.
ליומא אחרא קמו רבי יוסי ורבי חייא וברכו לון, ואזלו לארחייהו (שם דף קס"ט ע"ב).
[**שמחו** כולם כל יום ההוא בדברי תורה, וכל בני העיר שמו אותו, [את הילד], ראש
עליהם [להיות להם רב ומורה צדק. קב הישר כאן]. ביום השני, קמו ר' יוסי ור' חייא
וברכו אותם והלכו לדרכם. פירוש ה"סולם" כאן].

כד מטו לגבי דר"ש, זקף עינוי וחמא לון. אמר לון, מסתכל הוינא בכו יומא דא,
וחמינא לכו תרין יומין וחד ליליא דהויתון לגבי משכנא דההוא נער מטטרוני(יב),
וההוא נער הוה אוליף לכו רזין עילאין בחדוה דאורייתא. זכאה חולקכון בני.

[**כשהגיעו** לפני ר' שמעון, נשא עינוי וראה אותם. אמר להם, מסתכל הייתי בכם
ביום הזה, וראיתי אתכם שני ימים ולילה אחד שהייתם במשכן של נער מטטרוני,
ונער ההוא לימד אתכם סודות עליונים בשמחת התורה. אשרי חלקכם בני. (פירוש,
הילד הזה הי' לו מדרגת מטטרוני שנק' נער, וע"כ ביתו הי' משכן מטטרוני). פירוש ה"סולם" כאן].

סדרו מילין כולהו קמיל, וסחו לי' עובדא, אמר לון, זכאין אתון, וזכאה חולקי, דהא
אדכרנא יומא חד דהוה אזיל עמי בארחא רב ספרא אבוי, ובריכית לי' כד אתפרש
מיני, דיהא לי' בר אריא באורייתא, ולא בריכית לי' דאיהו יזכי בלי'. זכאה חולקכון בני,
עלייכו כתיב וכל בניך לימודי ה'.

[**סדרו** לפניו כל הדברים, וסיפרו לו המעשה. אמר להם, אשריכם ואשרי חלקי, כי
אני זוכר שיום אחד הלך עמי בדרך רב ספרא אבוי [של החתן, קב הישר כאן],
וכשנפרד ממני ברכתי אותו שיהי' לו בן שיהי' ארלי' בתורה. ולא ברכתי אותו, שהוא
יזכה לראות כן(יג) [וע"כ נפטר, ולא הכיר אותו]. אשרי חלקכם בני, עליכם כתוב וכל
בניך לימודי ה'. פירוש ה"סולם" כאן].

ע"כ סיפור הזוהר הקדוש, עם הוספות מספר קב הישר ועם תירגום ופירוש ה"סולם".
ועיין ג"כ זוהר חדש רות (דף פ"ו ע"ג ואילך): רבי בון ור' יוסי בר' חנינא הוו אזלין באורחא
כו', עיי"ש כל הענין.

יב) וכל השתלשלות הסיפור הזה, אשר בתו של האכסנאי תזכה שיתגלה לה אשר
בעלה הוא איש מורם מעם וכו' - כל זה זכתה האשה על ידי זה שהאירה להחכמים
הקדושים ב"נר מצוה", בהדלקת הנר שעיי"ז יכלו לעסוק באורייתא, ועיי"ז זכתה
להמשך הכתוב - "ותורה אור".

האיש יעסוק בתורה לאור נר של שבת, כי נשים בעוה"ב זוכות ע"י בעליהן ובניהן

יג) ובספר מעבר יבק (שפתי צדיקים פט"ו) כתב, וז"ל: ובפרשת תרומה דף קס"ו [ע"א]
זירז לצורך תיקון גבוה **האיש יעסוק בתורה לאור נר של שבת**, כי נשי בההוא עלמא

והוא משכן הנער ששמו מטטרוני - דף קנ"א ע"א).
ריג. בקב הישר כאן: ולא בריך ליי דיזכה לגדל
אותו וכו'.

בבית דירה שלו אלא במקום אחר, עיי"ש.
ריב. עייין בהנסמן בניצוצי זוהר שם (אות ח"ט).
הנסמן ב"שערי זוהר" לבמדב"ר פי"ב, יב (ד"ה

זכין בבנייהו ובבעלייהו. וכבר נשאל מר' אליעזר לרשב"י^(ר"ד) נשי בהוא עלמא מה אינון, והעלה אותן הרבה.

כל זכות האשה בנרות שבת הוא אם בעלה ובניה לומדים אצל הנרות

(ד) ועל יסוד דברי הזה"ק פ' תרומה הנ"ל, כתב ג"כ בספר דעת תורה (סימן רס"ג ס"א), שכל זכות האשה בנרות הוא, אם בעלה ובניה לומדים אצל הנרות, ע"ש. וכ"כ ג"כ בשו"ת מור ואהלות סימן ז' (רטו).

על ידי הדלקת נרות שבת האשה מרבה שלום בעולם, ונותנת לבעלה אריכות ימים

על ידי נרות שבת זוכה לבנים קדושים שיהיו נרו של עולם בתורה וביראה, ונותנת לבעלה אריכות ימים

(א) ז"ל זוה"ק פ' בראשית (דף מ"ח ע"ב רטו): ואתתא בעיא בחזוה דלבא ורעותא לאדלקא בוצינא דשבת, דהא יקרא עילאה היא לה, וזכו רב לגרמה, למזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא, ויסגון שלמא בארעא^(ר"ז), ויהיבת לבעלה^(ר"ח) אורכא דחיין. בגין כך בעיא לאזדהרא בה, עכ"ל.

[וצריכה האשה [מטעם הנזכר] בלב שמח ובכוונה להדליק נר של שבת, שהרי כבוד עליון הוא לה וזכות גדול לעצמה, לזכות [ע"י הדלקת הנרות] לבנים קדושים שיהיו נרו של העולם בתורה וביראה, וירבו שלום בעולם, ונותנת לבעלה חיים ארוכים. ומשום זה צריכה להזהר בהדלקת הנרות, [שתהיה בכוונה גדולה]. פירוש ה"סולם" כאן].

ראוי להדליק הנרות בשמחה עצומה

(ב) ובספר יסוד ושורש העבודה (שער השמיני, שער העליון) העתיק את דברי הזוהר הנ"ל, ולפני זה כתב, וז"ל: לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם, הני נשי במה זכין, בהדלקה עושה מצוה עוצם גודל השכר של הדלקת נר שבת, והוא מבואר בזוה"ק כו'. (ומסיים) צאינה וראינה בנות ציון איך ראוי להדליק הנרות בשמחה עצומה.

רטו. הובא בספר דרכי הלכה לשו"ע או"ח סימן רס"ג ס"א (ע' קע"ז).

רטז. הובא ג"כ בספר עונג שבת (עונג ליל שבת - דף ט' ריש ע"ב). כף החיים סימן רס"ג ס"ק כ'. ריז. ובביתא. והרי ה"בית" - הוא גם חלק מ"בארעא". - כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, בלקוטי שיחות חלק י"א (ע' 283 הערה 12).

ריח. וגם לעצמה. וע"ד שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו (סוטה ח, ב במשנה). וי"ל דעוד יותר - כיון שהיא הממשיכה חיים לבעלה. - לקוטי שיחות שם (הערה 13).

ריד. כפה"נ כוונתו לזוהר פ' שלח (דף קס"ז ע"א ואילך), וז"ל: אמר ר' שמעון [לרב מתיבתא], מלה חדא בעינא למנדע אי תיכול לאודעא לי, נשין בההוא עלמא אי זכאן לסלקא לעילא או היך אינון תמן. . בהיכלא חדא אית בתיה בת פרעה וכמה רבוא ואלפי נשין זכין בהדה, וכל חדא ותדא מינייהו דוכתיך דנהורין ועדונין בלא דחקא כלל אית לה. . פקודין דאורייתא דלא זכו לקיימא לון בהאי עלמא, משתדלי בהו ובטעמייהו בההוא עלמא כו', עכ"ל, ציי"ש בארוכה.

מה שיהיו הבנים בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא הוא כמו וכל בניך לימודי ה', ומה שיסגון שלמא בארעא הוא כמו ורב שלום בניך - ת"ח מרבים שלום בעולם

ג) את דברי הזוהר הנ"ל מבאר בספר לקוטי לוי יצחק (ריט) - הערות לספר הזוהר (ח"א ע' י"ג ואילך), וז"ל: באורייתא תפארת, ובדחלתא יראה, מלכות, ויסגון שלמא הוא יסוד הנק' שלום המחבר ת"ת ומל', כי הבנים תלמידי חכמים הם המרבים שלום בעולם דמל', והוא ע"י הדלקת נר שבת שהוא שלום בית, כמארז"ל (ריט) ע"פ ותזנח משלום נפשי. והיינו מה שיהיו בוצינא באורייתא ובדחלתא הוא כמו וכל בניך לימודי ה', ומה שיסגון שלמא בארעא הוא כמו ורב שלום בניך, ת"ח מרבים שלום בעולם...

ע"י נהורא חיוורא יהיו הבנים בוצינא באורייתא; ע"י נהורא אוכמא יהיו בוצינא בדחלתא, יראה; וע"י נהורא סתימאה יהיה לבעלה אריכות ימים

וממשיך שם, וז"ל: והנה יש ג' בחי' אור, א' נהורא אוכמא, מל'; ב' הנהורא חיוורא שעליו ז"א, ת"ת; ג' הנהורא סתימאה שעליו בינה, הכוללת חכ' וכתר ... ע"י הנהורא חיוורא נעשו בני' בוצינא בתורה שמז"א, וע"י הנהורא אוכמא נעשו בוצינא בדחלתא, יראה, מל' (ויסגון שלמה הוא מהתחברות הב' נהורין הללו יחדו, כמובן). ויהיבת לבעלה, ז"א, אורכא דחיין הוא מהנהורא סתימאה, בינה, שהיא בחי' כתר לגבי ז"א ... ואריכת ימים הוא מכתר ... מהנהורא חיוורא יהיו הבנים בוצינא באורייתא, שתורה הוא בז"א ... ומהנהורא אוכמא, מל', יהיו הבנים בוצינא בדחלתא, מל' ... ומהנהורא סתימא, א"א, הי' לבעלה, ז"א, אורכא דחיין מכתר, א"א, עכ"ל.

ענינו של שבת הוא עונג ושמחה, ולכן צ"ל הדלקת הנרות "בחדוה" וב"רעותא" - בשמחה וברצון (תענוג)

ד) ומבאר בזה בספר "תורת מנחם - תפארת לוי יצחק" (רכא) (ח"א ע' ל"ה ואילך), וז"ל: בביאור הטעם שהדלקת נר שבת צ"ל "בחדוה דלבא ורעותא" - יש לומר: ענינו של שבת הוא - עונג, "וקראת לשבת עונג" (ישעי' נח, יג), וגם שמחה, "וביום שמחתכם אלו השבתות" (בהעלותך יו"ד, יו"ד ובספרי שם). ולכן, גם פעולתן של נשי ישראל בכניסת השבת ע"י הדלקת נרות שבת, צ"ל מתוך שמחה ותענוג, "בחדוה דלבא", שמחת הלב, "ורעותא", רצון, ועד לפנימיות הרצון, תענוג.

וממשיך שם, וז"ל: אאמור' מבאר שבהדלקת נרות שבת יש כל ג' הבחי' דאור ... וממשיך לבאר, שג' הבחי' דאור (אוכמא חיוורא וסתימאה) כוללים כל הספירות - ממלכות (נהורא אוכמא) עד כתר (נהורא סתימאה, בינה, שכוללת גם חכמה וכתר).

<p>סעיף ב' אות א'. רכא. ביאורים מאת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע על ספר לקוטי לוי יצחק לאביו ז"ל.</p>	<p>ריט. להרב הגאון הרה"ח המקובל וכו' ר' לוי יצחק שניאורסאָהן ז"ל, אביו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע. רכ. שבת דף כ"ה ע"ב, נעתק לעיל פרק ב'</p>
--	---

כדי להמשיך ג' הבחי' דאור הכוללים כל הספירות, צ"ל הפעולה הדלקת נר שבת חדורה בכל כחות האדם, כל פרטי הספירות כפי שהם באדם ועפ"ז יש לומר, שכדי להמשיך ג' הבחי' דאור הכוללים כל הספירות, צריכה להיות הפעולה הדלקת נר שבת (שעל ידה ממשיכים ג' הבחי' דאור) חדורה בכל כחות האדם, כל פרטי הספירות כפי שהם באדם. ולכן "אתתא בעיא בחדורה דלבא וברעותא לאדלקא בוצינא דשבת": "ברעותא" - רצון (כחות מקיפים), בחי' הכתר, כנגד "נהורא סתימאה, "בחדורה דלבא" - מדות (כחות פנימיים), בחי' ז"א, כנגד "נהורא חיוורא", ו"לאדלקא" - מעשה ההדלקה, בחי' מלכות כנגד "נהורא אוכמא".

המשכת הברכה שעי הדלקת נר שבת היא בג' הענינים דבני חיי ומזונא רויחא

וממשיך שם, וז"ל: ויש להוסיף, שגם המשכת הברכה שעי" נר שבת היא בנוגע לכל צרכי האדם (כשם שהפעולה הדלקת נר שבת חדורה בכל כחות האדם), הנכללים בג' הענינים דבני חיי ומזונא רויחא, ובכולם רויחא: "למזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא כו" - הברכה ד"בני" בתכלית השלימות; "ויהיבת לבעלא אורכא דחיין" - הברכה ד"חיין", ובאופן של שלימות, אריכות ימים, לבעלה, וגם לעצמה (רכב), לבנים ובני בנים; "ויסגון שלמא בארעא" - החל מ"שלום בית" (ענינו של נר שבת) שתלוי (גם) בשלימות דמזונא, כמובן מדברי הגמ' (ב"מ דף נ"ט ע"א) "כמשלם שערי מכדי נקיש ואתי תגרא בביתא", ומכיון ש"יסגון שלמא בארעא", כולל גם שה"שלום בית" הוא באופן ד"יסגון", מובן, שנכלל בזה גם הברכה ד"מזונא רויחא", עכ"ל.

ועיין ג"כ בארוכה לעיל פ"ב סעיף ב' (בטעם הדלקת נרות שבת משום שלום בית, שלא יכשל בעץ או באבן).

ברוך אתה בעיר

ברוך אתה בעיר - בשכר המצוות שאתה עושה בעיר: חלה וציצית וסוכה והדלקת נר שבת

(א) וז"ל המדרש רבה פ' תבוא (פ"ז, ה): **ברוך אתה בעיר** (תבוא כח, ג), אמר רבי יצחק, בעיר, **בשכר המצוות שאתה עושה בעיר, חלה וציצית וסוכה ונר שבת**. עכ"ל (רכג).
(ב) ועד"ז הוא בילקוט שמעוני עה"פ (רמז תתקל"ח), וז"ל: **ברוך אתה בעיר, בזכות מצות שאתה עושה בעיר, [חלה] וציצית וסוכה ולולב [ו]הדלקת נר שבת, עכ"ל.**

הני טפי מכל המצוות. ועל חלה י"ל משום דכתיב (יחזקאל מד, ל) להניח ברכה אל ביתך, ונר שבת שהוא משום שלום בית י"ל שהוא ענין בנין וקיום העיר, אבל ציצית לא ידעתי טעם. לכן גי' התנחומא הנכונה, עכ"ל.

רכב. עיין לעיל הערה ריח. רכג. והעיר על זה הרד"ל שם (אות י"ב), וז"ל: בתנחומא [תבוא סי' ד'] הגי': מצות שאתה עושה בתוך ביתך בעיר, סוכה ומזוזה ומעקה. וכן נכון, שהם בבנין בית שמהם נבנית העיר. וגי' דהכא תמוה, מ"ט נקט

אם שמרתם נרות של שבת, אני מראה לכם נרות של ציון:

בזכות נרות שבת אני מאיר לכם בכבודי. - עתידין האומות להיות מהלכין לאורכם. - כמה חביבה היא מצות הנרות

(א) ז"ל הילקוט שמעוני (ריש פ' בהעלותך): נרות של בשר ודם של חרס או של נחושת, הכל לפי כבודו של אדם, וכבוד השבת - נרותיה הן כבודה (רכ"ד). **אם שמרתם נרות של שבת אני מראה לכם נרות של ציון**, שנאמר (צפני' א, יב) וה' בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות. ואיני מצריך לכם לראות באורה של חמה, אלא **בכבודי אני מאיר לכם**, שנאמר (ישעי' ס, ט) **לא יהי' לך עוד השמש לאור יומם ולנוגה הירח לא יאיר לך והי' לך ה' לאור עולם. האומות עתידין להיות מהלכין לאורכם**, שנאמר (ישעי' שם, ג) והלכו גוים לאורך. **ואי זה אור הקב"ה מאיר לישראל, באור הצדקה**, שנאמר (מלאכי ג, ו) וזרחו לכם יראי שמי שמש צדקה. **וכל כך למה, בזכות הנרות שהן מדליקין בשבת. תדע לך כמה חביבה היא מצות הנרות לפני הקב"ה**, שאע"פ שאין הקב"ה צריך לאורה (רכ"ה), הוא מצוה למשה שיזהיר לאהרן, הה"ד (ר"פ בהעלותך) דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות, עכ"ל.

(ב) ובמדרש תנחומא באבער (ר"פ נח): אמר הקב"ה, **אם הייתם זהירים בנר שבת אף אני מאיר לכם**, שנאמר והי' לך ה' לאור עולם.

השבת רומז לאלף השביעי, שאז יהיה אור הלבנה כאור החמה, ולכן מדליקין נרות בליל שבת

(ג) ז"ל השל"ה (מס' שבת דף קל"ט ע"א): לשון החיית [מערכת השמים] שער השביעיות (רכ"ו): אמרו כי מצוה להדליק נר בליל שבת ... מפני שהשבת רומז לאלף השביעי, שאז הלבנה יהי' לה אור כאור החמה, מפני זה נצטוינו להדליק נר בליל שבת ... וראיתי מדקדקים מדליקין על פי הסוד שבעה נרות (רכ"ז), ונכון הוא, כי אל מול פני המנורה איירו שבעת הנרות, עכ"ל.

על ידי מצות נרות שבת (שהוא דוגמת המנורה וז' נרות), עי"ז נרות בית המקדש קיימים לעולם

(ד) וכתב על זה כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" מליובאוויטש (באור התורה פ' בהעלותך ע' שכ"ה), וז"ל: והנה כשיהי' אור הלבנה כאור החמה הרי ואור החמה יהי' שבעתים כאור שבעת הימים, א"כ הרי י"ל לכן במנורה היו ז' נרות כדי שימשיכו ההארה מבחילי אור זה"י [ז' הימים]. ובזה א"ש אל מול פני כו', דבחי המול פני המנורה הו"ע אור שבעת הימים. וזהו"ע שהנרות קיימים לעולם (רכ"ח), היינו ע"י מצות שבת שהוא דוגמת המנורה וז' נרותי כנ"ל, עכ"ל.

באוצר דינים ומנהגים (י.ד. אייזענשטיין, תרע"ז) ערך הדלקת הנר (צ' 93).

רכז. עיין בארוכה להלן פ"ט סעיף ד'.

רכח. קאי על לשון הרמב"ן ר"פ בהעלותך (בשם המדרש): הקרבנות כל זמן שבית המקדש

רכד. עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ב סעיף א' (הדלקת נרות משום כבוד שבת).

רכה. עיין שבת (דף כ"ב ע"ב): וכי לאורה הוא צריך כו'.

רכו. מערכת השמים שער השבעיות, הובא ג"כ

בשכר שישראל זהירים בנר שבת ילכו לאורו של הקב"ה

(ה) וז"ל שלטי הגבורים למרדכי מס' שבת פ' במה מדליקין סימן רס"ה (אות ה'): **בשכר שישראל זהירים בנר** [מצוה, שבת ויו"ט וחנוכה (רכט)] **ילכו לאורו של הקב"ה**, שנאמר והי' ה' לך לאור עולם כו', עכ"ל.

קומי אורי - ע"י כי בא לפני זכות אורך שאתה מאיר לפני בנר מצוה. - ע"י נר מצוה נזכה לאור הגנוז מן ששת ימי בראשית

(ו) וכתב על זה בספר בני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ו', נר שבת ס"א(רל)), וז"ל: ולכאורה יקשה, אמת הבשורה הזאת מבוארת היא במקרא, אבל זו מנין לומר שהוא בשכר הנר מצוה. נראה לי, דהנה הפרשה מתחלת (ישעי' ס, א) **קומי אורי כי בא אורך, רצ"ל כי בא לפני זכות אורך שאתה מאיר לפני בנר מצוה**. וכן אחר כך בפסוק והלכו גוים לאורך, הנה כשמסיים אחר כך לא יהי' לך עוד השמש לאור יומם ולנוגה הירח לא יאיר לך והי' לך ד' לאור עולם, היינו **שנזכה לאור עולם אור הגנוז מן ששת ימי בראשית אשר יכולין להביט בו מסוף העולם ועד סופו**(רלא).

זכות הנרות יבוא בן ישי

(ז) ז"ל ספר דבק מאח (בהסכמת הר"ח פלאגי), מערכת נ' ס"ח (ערך נרות): עיני ראתה בס' ליקוטי הרמ"ע, והו"ד [והובאו דבריו בספרו של] הרב זכר דוד להרב דוד זכות, שרמז **שע"י הדלקת נרות שבת ויו"ט [ו]חנוכה ויוה"כ, זוכה למעלה גדולה**, כאשר יעיין הקורא בדברי קדשו באורך. ורמז הרב שם פ"ז: ערכתני נר למשיחי"י ר"ת לרבים מילה שבתות יו"ט חנוכה יוה"כ. ואפ"ל כי **ע"י זכות זה יבוא בן ישי**. וז"א [וזהו אומרו] אימתי אצמיח קרן לדוד בזמן שערכתני"י נ"ר למשיחי"י כדבר האמור, ודו"ק, עכ"ל.

נרות הן תרין משיחין. - נרות גי' זהו משיח בן דוד ובן יוסף

(ח) ויש להעיר על זה מספר קהלת יעקב ערך נר (ח"ג דף י"ג ע"ג), וז"ל: **נרות הן תרין משיחין דאקרין נר**, כד"א (תהלים קלב, יז) ערכתני נר למשיחי(רלב). ועפמ"ש באות הקדום דנרות הן נצח והוד יציבא מילתא, דנו"ה הן בחי' תרין משיחין כמ"ש בערכם(רלג). עכ"ל.

אלה כי אם מיכאל שרכם, עכ"ל.
רלב. וז"ל מדרש רבה פ' אמור (ס"פ ל"א): אמר ר' חנין **זכות להעלות נר תמיד אתם זוכים להקביל פני נרו של מלך המשיח**, מה טעם, שם אצמיח קרן לדוד וגו' [ערכתני נר למשיחי - כן העתיק בקונטרס "מנורת זהב טהור" (ס"ו) ובס' תורת העולה להרמ"א (ספ"כ)], ואומר (תהלים קכב, א) שמחתי באומרים לי בית ה' נלך, עכ"ל.
רלג. ערך משיח בן דוד וערך משיח בן יוסף (ח"ג דף ו' ע"ג). שם ערך נצח והוד אות ט"ז (דף י"ג ע"א).

קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה כו'.
רכט. כן הוסיף בבני יששכר דלהלן. וכן משמע מהמשך הענין בשלטי הגבורים כאן.
רל. הובא בס' דבק מאח (בהסכמת הר"ח פלאגי) מערכת נ' בסופו (ערך נר - ע' רפ"ו-רפ"ז). ומסיים: ועיין בסה"ק אחי סמך, מע' א', שכתבתי בזה כיד ה' הטובה עלי, עכ"ל.
רלא. ושם אות כ' מוסיף ע"ז: **אוי"ר עול"ם** בגימטריא **מיכאל וגבריאל**, הן המה האפטרופסים של ישראל, כמו שאמר גבריאל לדניאל (דניאל י, כא) ואין אחד מתחזק עמי על

ולהלן שם: נרו"ת גימטריא זה"ו משי"ח ב"ן דו"ד וב"ן יוס"ף, עכ"ל.

יכוין האדם בעשיית המצוות מאהבה, והקב"ה משלם לו שכרו

ט) לסיום כדאי להעתיק כאן מ"ש בספר ראשית חכמת (פרק המצוות אות כ"ו), וז"ל: גרסינן בעבודה זרה (דף י"ט ע"א) בפסוק (תהלים קיב, א) **אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד**, אמר רבי אלעזר, **במצותיו ולא בשכר מצותיו**. והיינו דתנן (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשין וכו'. **השכר בא מאליו והקב"ה אינו מקפח שכר כל ברי' (עיין נזיר דף כ"ג ע"ב).** ואפילו הכי **יכוין האדם בעשיית המצוות מאהבה, והקב"ה משלם לו שכרו**, כדגרסינן בשבת אמר רבא (ר"לד) הרגיל בנר הויין לו בנים תלמידי חכמים כו', עכ"ל.

- פרק ח' -

במה מדליקין - הפתילות והשמנים

אין כוונתנו בפרק זה להאריך (בהעתקת דברי הש"ס וכו') בפרטי דיני הפתילות והשמנים המותרים והאסורים להדליק בהם נרות שבת, כיון שבדורותינו אין כל אחד מתקן לעצמו את הפתילות והשמנים שלו, כ"א קונה נרות (או פתילות ושמנים) המוכנים וכשרים לכתחילה לשבת(ר"ה).

ולכן נסתפק כאן רק בהעתקת חלק מדברי הרב בשו"ע שלו (סימן רס"ד) אודות הדינים הכלליים של הפתילה והשמן (המיוסדים על דברי הש"ס ומפרשיו, ראשונים ואחרונים, כמצוין במראי-מקומות וציונים שעל גליון השו"ע שלו), מלבד בענין ההדלקה בשמן זית, שהיא מצוה מן המובחר, שבזה נאריך קצת (בהעתקת הלשון וכו'), כדלהלן סעיף ב'.

פתילות מדברים שאין האור נאחז בהם; שמנים שאינם נמשכים אחר הפתילה

אסור לעשות פתילה לנרות של שבת מדבר שהאור אינו נאחז בו (א) ז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ד סעיף א'): **אסור לעשות פתילה לנרות של שבת מדבר שהאור אינו נאחז בו ונכנס בתוכו אלא נסרך סביביו והשלהבת קופצת** . . . **דכיון שאינן דולקים יפה, חוששי' שמה יטה הנר כדי שיתקרב מאוד השמן שבתוכו אל הפתילה וידלק יפה, ונמצא מבעיר בשבת, עכ"ל.**

אם הדליק בדברים האסורים, אסור להשתמש לאורן

ב) ז"ל הרב שם (סעיף ב'): **ואם הדליק בדברים האסורים, אסור להשתמש לאורן שום תשמיש בעולם**, אפ' תשמיש שא"צ עיון כלל, שא"צ להתקרב אצל הנר בשבילו,

ר"לד. בש"ס לפנינו (נעתק לעיל פ"ו סעיף א' אות א'): **רב הונא**. רלה. ובספר שולחן הטהור (סימנים ר"ס רס"ד) כתב, וז"ל: פסולי הפתילות ושמנים אינו מצוי בינינו, ואין צריך להאריך בהן, עכ"ל.

דכיון שאינן מאירים יפה חוששים שמא יטה הנר אע"פ שמשמש מרחוק. ואין חילוק בזה בין נרות שעל השולחן לשאר הנרות שבבית או שבשאר כל החדרים, שכולן צריך להיות מדברים המותרים (ר"ל), עכ"ל.

אסור להדליק נר לשבת משמנים שאינם נמשכים אחר הפתילה

(ג) ז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ד ס"ו): אסור להדליק נר לשבת, בין נר שעל השולחן בין כל נר שבבית או שבשאר חדרים, משמנים שאינם נמשכים אחר הפתילה ... דכיון שאינן דולקים יפה חוששים שמא יטה הנר, עכ"ל.

אם הדליק בשמנים האסורים, אסור להשתמש לאורן

(ד) ז"ל הרב שם (ס"ו): אם עבר והדליק בשמנים שאסור להדליק בהם, דינו כהדליק בפתילות שאין מדליקין בהם, כמו שנתבאר למעלה (ר"ל), עכ"ל.

מצוה מן המזבחה להדר אחר שמן זית

רבי טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד

(א) ז"ל המשנה במסכת שבת (דף כ"ד ע"ב): ר' טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד, עכ"ל.

אין הלכה כר"ט, אלא כחכמים שמתירין להדליק בכל השמנים, ואין לך אלא מה שאמרו חכמים אין מדליקין

(ב) ז"ל הגמ' שם (דף כ"ו ע"א): עמד רבי יוחנן בן נורי על רגליו ואמר, מה יעשו אנשי בבל שאין להם אלא שמן שומשמן, ומה יעשו אנשי מדי שאין להם אלא שמן אגוזים, ומה יעשו אנשי אלכסנדריא שאין להם אלא שמן צנונות, ומה יעשו אנשי קפוטקיא שאין להם לא כך ולא כך אלא נפט. אלא אין לך אלא מה שאמרו חכמים אין מדליקין כו', עכ"ל.

רבי טרפון יחידאה הוא לגבי חכמים

(ג) וברבינו חננאל כאן כתב, ז"ל: אין לך אלא השמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן, וכן הלכה, עכ"ל. ובב"י סימן רס"ד (ד"ה אין מדליקין) כתב, ז"ל: וה"ל ר"ט יחידאה לגביהו ... הלכתא כחכמים שמתירין להדליק בכל השמנים, עכ"ל.

חבב הקב"ה שמן זית יותר מכל השמנים בנר ובהדלקה

(ד) ז"ל מדרש תנחומא (פ' בהעלותך אות א'): עמד ר' יהודה על רגליו ואמר ליה לרבי טרפון, מה יעשו אנשי מדי שאין להם אלא שמן אגוזים, מה יעשו אנשי אלכסנדריא שאין להם אלא שמן צנונות, ומה יעשו אנשי קפוטקיא שאין להם לא זה ולא זה. אמר ליה רבי טרפון, הרי מצינו שחבב הקב"ה שמן זית יותר מכל השמנים בנר

היכר וזכרון בזה ולא יבוא להטות. ולצורך שבת יש לסמוך על דבריהם בדיעבד ומותר להשתמש לאורן. ואם יש במקום א' נר א' כשר, ועומד אצלו נר פסול, מותר להשתמש שם לד"ה בכל ענין, שהרי אף אם לא הי' שם

רלו. ומוסיף שם, וז"ל: וי"א, שאם יש במקום א' נר כשר, שעשו מדבר המותר, אע"פ ששאר כל הנרות עשויים מדבר האסור, אין בכך כלום, אפי' אם נר הכשר דולק בחדר בפ"ע, דכיון שהצריכהו נר כשר במקום א', יש לו

ובהדלקה, שהרי שנה פרשת הדלקת הנר ושילש בכמה מקומות. ומרוב חיבתו בחר שמן זית זך כתית למאור, למאור ולא למנחות ... ואנו מוצאין **בהרבה מקומות צוה הקב"ה על הנרות להדליק מן שמן זית זך**, שנאמר ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית (תצוה כז, כ), צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור וגו' על המנורה הטהורה (אמור כד, ב-ד), ואף כאן כתיב בהעלותך את הנרות (פירוש, מן המעולה שבשמנים תדליק את הנרות, עץ יוסף כאן), עכ"ל.

כל השמנים כולן יפין לנר, ושמן זית מן המובחר

(ה) ז"ל הש"ס שבת (דף כ"ג ע"א): א"ר יהושע בן לוי, **כל השמנים כולן יפין לנר, ושמן זית מן המובחר**. אמר אביי, מריש הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי [שמן שומשמי], אמר, האי משך נהורי טפי (אינו ממחר לכלות כשמן זית רש"י), כיון דשמע לה להא דרבי יהושע בן לוי מהדר אמשחא דזיתא [שמן זית], אמר, האי צליל נהוריה טפי (צלול ומאיר, רש"י), עכ"ל.

לנר שבת פשיטא דשמן זית מצוה מן המובחר, לפי שנמשך אחר הפתילה יותר מכל השמנים

(ו) ז"ל התוס' שם (ד"ה מריש): נראה דאנר חנוכה קאי, ומשום טעמא דמסיק דנפיש נהוריה טפי, אבל **לנר שבת פשיטא דשמן זית מצוה מן המובחר, לפי שנמשך אחר הפתילה טפי מכולהו**, כדמוכח במתניתין דכולהו מודי ביה דמדליקין, עכ"ל.

(ז) וכן כתב הב"י סימן רס"ד (ד"ה אין מדליקין), וז"ל: ודע דאף על גב דפסקינן הלכתא כחכמים שמתירין להדליק בכל השמנים, כתבו התוס' שם אהא דאמר אביי מריש הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי וכו', **דלנר שבת פשיטא דשמן זית מן המובחר, לפי שנמשך אחר הפתילה טפי מכולהו**, כדמוכח במתני', וכולהו מודו ב' דמדליקין, עכ"ל.

שמן זית מצוה מן המובחר לנר שבת

(ח) ז"ל השו"ע (סימן רס"ד ס"ו): שאר כל השמנים, חוץ מאלו (ר"ח), מדליקין בהם. ומכל מקום **שמן זית מצוה מן המובחר (ר"ט)**, עכ"ל.

[הטעם דנר שעוה קודם לנר חֲלָב כתב בשו"ע הרב כאן (סוף ס"יב): "לפי שאורו צלול יותר". ומקורו מד"מ ורמ"א הל' חנוכה ר"ס תרע"ג (דאורו צלול כמו שמן). וכו"ה במט"מ הל' שבת (ס"י ת"ך), וז"ל: המצוה יותר מובחר בשעוה מבחלב, דאורה צלול ויפה, עכ"ל. ובהגהות רעק"א למג"א כאן: שעוה עדיף, דחֲלָב הוא מאוס (אבל עיין מג"א סימן ער"ה סוף ס"ק ג', דראב"ן מיקל לפלות בגדי או לקרות בספר בנר של חלב כיון דמאיס. ועיין לבושי שרד עה"ג שם)].

אלא נר הכשר בלבד הי' יכול להשתמש שם, ומה מפסידו אור נר הפסול, עכ"ל. ר"ז. סעיף ב' (נעתק לעיל סעיף זה אות ב') ואילך. ר"ח. שְׁמֵנו חכמים, ונמנו בשו"ע כאן לפני זה. ר"ט. ואם אין שמן זית מצוי, מצוה בשאר שמנים, והן קודמין לשעוה, כיון דיש אוסרין בשעוה. ומ"מ (ר"ל אם אין לו שמנים אחרים ויש לו נר שעוה ונר חלב, הגהות רעק"א כאן) נר שעוה קודם לנר חֲלָב - מג"א כאן ס"ק י"ב. באר היטב כאן ס"ק ח' (ממטה משה ושל"ה).

לכתחילה מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית

ט וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ד סי"ב): אע"פ שכל השמנים, חוץ מאלו שָמְנו חכמים, כשרים להדליק בהם, לכתחילה מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית (רמ"ב) כמו לנר חנוכה, עכ"ל (רמא).

אריכות ימים בזכות הדלקת נרות שבת בשמן זית

י ז"ל ספר חסידים (סימן ער"ב): מעשה באחד שהאריך ימיו, ולא מצאו לו שום זכות אלא שלא היה מדליק בחלב בערב שבת אלא בשמן זית, עכ"ל.

יא והביאו ג"כ בס' עולת שבת לשו"ע כאן (סימן רס"ד ס"ק ד', ד"ה ומכל מקום שמן זית מצוה מן המובחר וכו'), וז"ל: כתב בספר חסידים, מעשה באחד שהאריך ימים הרבה, ולא מצאו לו שום זכות רק שהדליק בשבת בשמן זית, ע"ש סי' רע"ב, עכ"ל.

[ובבאר] היטב (סימן רס"ד ס"ג) הביאו לס' חסידים הנ"ל בתור הוכחה לזה שיש להזהר להדליק בשמן (ולא בשאר דברים (רמב"ג), אבל לאו דוקא בשמן זית. וז"ל הבאה"ט שם: אבל יש ליזהר להדליק בשמן דוקא, כדאי' בספר חסידים שהאריך ימים בשביל זה, עכ"ל].

טוב שיהיו נרות של שמן זית, ולא של שעוה

יב וז"ל סידור האריז"ל להר"ש מראשקוב (ח"ב דף מ"ט ע"ב): טוב שיהי' ב' נרות של שמן זית, ולא שעוה, והם סוד נ"ה [נצח והוד], אבא הנק' שמן תוך נ"ה אמא הנק' זית המקבל אותו, עכ"ל.

ע"י ההדלקה בשמן זית זוכים לבנים המאירים בתורה שנמשלה לשמן זית, ונוחים זל"ז בהלכה כשמן זית

יג וז"ל החיד"א בספר מחזיק ברכה לשו"ע סימן רס"ד (ס"ק ב' - דף נ"ה סע"א): ובמקום שמצוי שמן זית צריך ליזהר בו, דהרגיל בנר הויין לו בנין רבנן (רמב"ג), ולכן צריך ליזהר בנר לעשותו בשלם שב[ש]מנים כדי לזכות לבנים המאירים בתורה שנמשלה לשמן זית. ועל דרך שכתב הטור לעיל סי' רס"ג (רמ"ד): ויהא זהיר לעשות נר יפה, דאמר רב הונא הרגיל בנר שבת, להשתדל לעשותו יפה, הויין ליה בנים ת"ח. ופירש הרב ב"ח, שהדלקת הנר חובה, וא"כ על כרחך הוא דזוכה לבנין רבנן היינו אם עושה יותר

שו"ע הרב סימן רס"ה ס"ט. ומקורו משו"ע סימן רס"ה ס"ד וברמ"א שם.

רמב. וכפה"ג שדייק כן מלשון הספר חסידים: "שלא היה מדליק בחלב בערב שבת, אלא בשמן זית". וכן העתיק לשון ספר חסידים במטה משה (ח"ד סי' ת"ד).

רמג. עיין בזה בארוכה בהנעתק לעיל פ"ז סעיף א'.

רמד. נעתק לעיל שם אות ב'. ועיין בהע' קפד שם.

רמ. ולהעיר ממ"ש ב"קונטרס אחרון" שלו לסימן רס"ג ס"א אות א' [נעתק לעיל הע' קפד בסופה], וז"ל: הטוש"ע שהזכירו לעשות נר יפה, ודאי קיימו אנר שמברך עליו ואוכל לאורו, ולא על נרות שמדליק שלא יכשל בעץ ואבן כו', עכ"ל

רמא. וימותר ליתן מים בעששית שמדליקים בה בע"ש, כדי להגביה השמן. . ונוהגין להתיר אף אם מתכוין לכיבוי כדי שלא תתקלקל העששית כשתדליק הפתילה על שוליה כו" -

מחויבו, לעשות נר יפה, ע"ש. ומטעם זה צריך להזהר בשמן זית לזכות לבנים מאירים בתורה שנוחים בהלכה כשמן זית, כמ"ש פ' זה בורר [סנהדרין דף כ"ד ע"א] שת"ח שבא"י נמשלו לשמן זית שנוחים זה לזה בהלכה, עכ"ל.

"הרגיל בנר הויין לי' בנים ת"ח" הוא ע"י ההדלקה בשמן זית

(יד) וז"ל ספר פלא יועץ (אות נ' ערך נר): נר שבת ונר חנוכה ידוע מארז"ל שהזהיר בהן זוכה לבנים ת"ח. וענין הזהירות הוא ... שידליק בשמן זית זך כו', עכ"ל (רמה).

(טו) ועיין פרמ"ג (א"א) סימן רס"ג ס"ק א', וז"ל: ע' ב"ח: הרגיל בנר יפה כו' ... כי נר מצוה"ה ... יע"ש (ואפשר ז"ש שם ודרך חיים תוכחת מוסר, כלומר כמו בנר שבת חובה אם עושה מצוה מהודר משמן זית זוכה לאור התורה, כן המוכיח חבריו יאמר בנחת ורכה שמביאו לחיי עוה"ב ומליצה נאה כמ"ש הר"מ ז"ל פ"ו מדיעות ה"ז), עכ"ל.

(טז) ועיין בנתיבי עם (סימן רס"ד ס"ו), שבירושלים נהוג בין הספרדים להדליק נר שבת רק בשמן זית.

בבית כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש זי"ע לא הדליקו נרות שבת בשמן (ז) על מ"ש בשו"ע הרב שם, ד"לכתחילה מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית כמו לנר חנוכה", מעיר כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע (לקוטי שיחות חכ"א, הוספות, ריש ע' 382), וז"ל: בבית כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ראיתי אף פעם שידליקו בשמן (זית וכי"ב) בנרות שבת קודש ויו"ט, כ"א בנרות חֲלָב, והיפוכו בנרות חנוכה. טעם על זה לא שמעתי, עכ"ל. (יח) ובספר "שולחן המלך" - הערות וביאורים בשו"ע אדה"ז (ע' קפ"ה) העירו על זה, דאולי הטעם לזה הוא, משום דבשמן יש חשש יותר שמא יטה מכמו בנר (של שעוה או של חלב) הכרוך - עיין שו"ע הרב ריש סימן ער"ה. וש"נ.

שוב מצאתי כן בפמ"ג (אשל אברהם) סימן רס"ד ס"ק י"ב שכתב, וז"ל: וב[סימן] ער"ה בט"ז ומ"א ב"ג דנר הכרוך מותר לקרות נגדו ובשמן אסור, א"כ טוב יותר נר כרוך משמן. וראיתי מעמידין בשולחן נרות כרוכין ומנורה תלויה ע"ג השולחן משמן זית וקורין. דאם יש נר כשר כו'. ואי"ה בער"ה יבואר עוד בזה, עכ"ל.

ולהעיר גם ממשנה ברורה (סימן רס"ג ס"ק כ"ג) ושו"ת אז נדברו (ח"ב סימן ד'), דאם הנרות שמדליק הם טובים להדלקה כמו שמן זית, אין מצוה מן המובחר ליקח שמן זית דוקא.

- פרק ט' -

מספר הנרות שמדליקין לכבוד שבת

נר אחד

מן הדין מספיק בנר אחד בלבד

(א) ז"ל הטור והשו"ע (ריש סימן רס"ג): יהא זהיר לעשות נר יפה.

ב) וכן משמע מפשטות סוגיות הגמרא, שהחובה היא להדליק **נר אחד בלבד**. ולדוגמא: הדלקת **נר** בשבת חובה (שבת דף כ"ה ע"ב); אמר רב הונא, הרגיל **בנר** הויין לי בנים תלמידי חכמים (שם דף כ"ג ע"ב(רמז)); ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה כו', הדליקו את **הנר** (שם דף ל"ד ע"א(רמז)); וכשבא לביתו ומצא **נר** דלוק(רמח) (שם דף קי"ט ע"ב); ותזנח משלום נפשי כו' זו הדלקת **נר** בשבת; ועוד.

ג) אבל הראשונים ז"ל כבר כתבו שיש **להדליק ב' נרות**. וכן הוא על פי קבלת האריז"ל. ונתנו בזה כמה טעמים, וכדלהלן.

שתי נרות (או פתילות)

ב' נרות (פתילות), א' כנגד זכור וא' כנגד שמור

א) ז"ל הטור והשו"ע (ריש סימן רס"ג): **ויש מכוונים לעשות שתי פתילות, א' כנגד זכור וא' כנגד שמור**.

[וכן הוא בתשב"ץ (אות ז) בשם מהר"ם: ה"ל עושה שתי פתילות וכו', אחת כנגד זכור ואחת כנגד שמור. ועיין ג"כ כלבו שנעתק להלן סעיף זה אות א (דברי התשב"ץ והכלבו הובאו ג"כ במט"מ ח"ד סי' תי"ד). ועד"ז הובא בשם מהר"ם בארחות חיים (הלכות הדלקת נרות ערב שבת סימן ט). ובשבלי הלקט השלם (סימן נ"ט) מביא דברי הארחות חיים בשם הראב"ה. וכ"ה אכן לפנינו בראב"ה (סימן קצ"ט)(רמט)].

ב) ז"ל הב"ח כאן: ומ"ש ויש שמכוונין לעשות ב' פתילות, פ"י **בנר שקורין קרויז"ל ידליק שתי פתילות** ויברך על שתיהן להדליק נר של שבת. וכן **בנר של שעה ושל שומן לוקחין שתי נרות**. עכ"ל(ר).]

שו"ע (סימן ע"ה ס"ב) כתב, וז"ל: ועכ"פ ראוי שלא לפחות משתי נרות, נגד זכור ושמור. ואך **בשעת הדחק גם בחד סגי, עכ"ל**.

רנ. ועיין עוד בב"ח שם: ונוהגין עוד להביא לב"ה שתי נרות של שעה כרוכין ביחד, זכר לזכור ושמור כדיבור אחד נאמרו. ומנהג הגון הוא מהגדולים הקדמונים, עכ"ל.

ובספר עולת שבת לשו"ע כאן (ס"ק א) כתב, וז"ל: ולקמן בסימן תרע"א כתב הרב בהג"ה סעיף ד' **שאין לדבקם הנרות ביחד, משום דהוי כמדורי**. והב"ח כתב דמנהג מן הגדולים להביא לבית הכנסת שני נרות של שעה כרוכים יחד זְכָר לזכור ושמור כדיבור אחד נאמרו. ואפשר לומר **דוקא לבית הכנסת, אבל לא בבית לצאת ידי חובת הדלקה, דהוי כמדורה**. ועיין כ"ג מה"ב, עכ"ל. וכ"כ בכף החיים (סימן רס"ג ס"ק ה) בשם שכנה"ג בהג"ה ט

רמו. נעתק לעיל פ"ז סעיף א' אות א'.
רמו. נעתק לעיל פ"ב סעיף ב' אות ז'.
רמח. ובאבודרהם (סדר מעריב של שבת) מביא מאמר הגמ' שלפנינו וכותב: וכשיבוא אדם לביתו צריך שימצא **נרות דולקות** כו' ("נרות" לשון רבים). וכ"ה גם בספר המנהיג (הלכות שבת אות י"ח). מנורת המאור (חלק א' ע' ש"ו).
ובקה"י שנעתק לעיל פ"ה סעיף ב' אות ב', מבאר דיוק הלי' "נר" ולא "נרות".
רמט. ובראב"ה שם (הובא בשלטי הגבורים פ' במה מדליקין סוף אות ג) מוסיף: **שאין להדליק פחות משני נרות**. ומציין ע"ז כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש ז"ע (בלקוטי שיחות חלק י"א ס"ע 289): כנראה יחידאה הוא. ולהעיר ממש"כ במשנ"ב (סרס"ג סק"ו) ד"נראה שטוב יותר נר א' יפה ולא ב' גרועין, עכ"ל. ועיין ג"כ להלן פרק זה סעיף ג' אות ב', מרמ"א. ובקיצור

ג) ובשו"ע הרב (סימן רס"ג ס"א) כתב, וז"ל: **ויש מכוונים לעשות ב' פתילות בנר זה** (רנא), **א' כנגד זכור וא' כנגד שמור** (ומציין מקורו לטור ושו"ע כאן). ובנרות של שעוה או של חלב וכיוצא בהן מדליקין ב' נרות, עכ"ל.

ד) ובחדא"ג מהרש"א בביאור דברי הגמרא שבת (דף ל"ג ע"ב): חזו [רשב"י ובנו] ההוא סבא דהוה נקיט תרי מדאני אסא (חבילות של הדס להריח בשבת, רש"י) ורהיט בין השמשות, אמרו ל', הני למה לך, אמר להו, לכבוד שבת. ותסגי לך בחד, **חד כנגד זכור וחד כנגד שמור** כו'. וכתב ע"ז בחדא"ג מהרש"א, וז"ל: דאע"ג דזכור ושמור בדיבור אחד נאמרו ... מ"מ הוו תרי מילי, זכור הוא עשה ושמור הוא לא תעשה ... **ומטעם זה דאחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, נהגו נמי בנר של שבת ליטול ב' נרות.** וכמו שבנרות זוכין לבנים חכמים כמ"ש לעיל, ה"נ הדסים ע"ש בניס צדיקים שנקראו הדסים, עכ"ל.

[והעיר על זה בספר יפה ללב (אר"ח סימן רס"ג ס"ב), וז"ל: תמיהני על מהרש"א ... שכ"כ מסברתי' כאילו חדשות הוא מגיד, ולא זכר מ"ש כאן מרן בשו"ע, ושהם דברי הטור והכלבו כמ"ש הבאה"ג, וכ"כ הרב הפרישה בשם רש"ל שקבל כן (רנב), וכ"כ הרב עולת שבת לקמן בסי' ש' בשם ס' תולעת יעקב (רנג) כו', עכ"ל].

ה) וז"ל הקדמת התיקון"ו (דף י"א רע"א): בשבת אתחזא לון **באדלקת שרגא דשבת בתרין פתילות דאש.** ובתיקון כ"א (דף נ"ז ע"א): **אם הוה רגיל ביומי דחול לאדלקא שרגא בפתילה חד, יוסיף בשבת תניינא.**

ו) ובתוצאות חיים (קיצור ס' ראשית חכמה מבעמח"ס ר"ח) סימן צ' כתב, וז"ל: **נר שבת (ש) צריך שיהי' בב' פתילות, וכן [אי'] בתיקונים [הנ"ל], ויכוין שהם זכור ושמור, עכ"ל.**
ז) וז"ל שער הכוונות (ענין קבלת שבת דף ס"ז סע"ד): שמעתי ממורי ז"ל ... **שצריכין להדליק ב' נרות בליל שבת. וגם הם סוד זכור ושמור, עכ"ל (רנד).**

שעוה כרוכ"י לזכור שזכור ושמור בדיבו' אחד נאמרו" (ומציין מקורו ל"ב"ח כאן). וממשיך (ומציין מקורו ממג"א כאן) **"ואף בביתו טוב לעשות כן לפי טעם זה, וגם כדי להרבות האורה להידור מצוה כו'".**
רנא. עיין לעיל הע' רנ, מכף החיים סוף ס"ק ה'.

רנב. וז"ל הפרישה (סימן רס"ג ס"ק ג'): קבלתי הא דנהגו לעשות פתילה לשבת ולכרוך שתי נרות כאחד, היינו משום שזכור ושמור בדבור אחד נאמרו, ועוד רמז לבי' נשמות, ודו"ק. רש"ל.
רנג. נעתק להלן אות ח'.

רנד. וממשיך שם: "ופ"א שמעתי ממורי ז"ל דרוש אחר בענין נר שבת", וממשיך שם בענין ב' נרות כנגד בינה ומלכות, ודי' מיני שלהוביות כו' - כבשאר מקומות בכתבי האריז"ל, כדלהלן.

או' ג' (ומסיים שם בשם שכנה"ג, וז"ל: אי נמי, דהכא מביאן כרוכין, ובשעת הדלקה מפרידן. ולא נהירא, עכ"ל). אבל במג"א כאן (ס"ק א') כתב, וז"ל: **ויעשה נרות כרוכים, דזכור ושמור בדיבור אחד נאמר** (שם - מט"מ ורש"ל דלעיל שם). **וכן נוהגי' בבה"כ** (ב"ח). ובע"ש [ובעולת שבת] כתוב דאסור, דהוי כמדורי. ולא ראה בד"מ בסי' תרע"א, עמ"ש שם כו', עכ"ל. ולהעיר מהלשון במט"מ (חיד סי' תקי"ד): ואפשר שלזה עושין ג"כ נרות כרוכים בשבת לבית הכנסת כו'.

ובכף החיים (סימן רס"ג סוף ס"ק ה') הביא ממט"י (אות א') דצריך להדליק ב' פתילות בשני נרות להכירא אחד כנגד זכור וא' כנגד שמור, ודלא כמ"ד להדליק ב' פתילות בנר א'. ומ"ש מ"א בסק"א, אחר המחילה ליתא, יעו"ש.

ועיין בזה בשו"ע הרב (סימן רס"ג סוף ס"א) שכתב: **"ונוהגין להדליק בבהכ"נ נרות של**

(ח) וז"ל ספר תולעת יעקב (להמקובל הקדוש ר' מאיר גבאי, בעמח"ס עבודת הקודש) בסוד השבת (אות ח' רנה): **וצריכה להדליק שתי פתילות, כנגד זכור ושמור.**

(ט) וז"ל ספר בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח ס"א): נר שבת החיוב מן הדין הוא נר אחד, אך על פי הסוד צריך להדליק שתי נרות, אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, עכ"ל.
(י) הדעה להדליק ב' נרות (סתם, בלי הטעם דא' כנגד זכור וא' כנגד שמור) הובאה ג"כ בעוד כו"כ מקומות בכתבי האריז"ל.

על ידי שתי הנרות של שבת (שהם כנגד בינה ומלכות) מכבים ב' הנרות של הסט"א

(יא) וז"ל פרע"ח שער השבת פ"ד (ד"ה הדלקת הנר): הדלקת הנר. ארז"ל (שבת דף כ"ה ע"ב) הדלקת נר בשבת חובה. הסוד הוא, כי ב' נרות הם, בינה ומלכות (רנו), ותכוין לכבות ב' הנרות של הסט"א ... ב' נרות אלו, שהם בינה ומלכות, בשניהם יחד שייך סוד זה הנר (רנו), עכ"ל.
וכ"ה ג"כ בשער הכוונות ענין קבלת שבת (דף ס"ז סע"א). שו"ע האריז"ל (קבלת שבת סוף ס"ב - ירושלים תשד"מ ס"ע קב), סידור האריז"ל להר"ש מראשקוב (ח"ב דף מ"ט ע"ב).

ב' הנרות הם כנגד ב' ההי"ן דשם הוי', שהם סוד בינה ומלכות, שעולה מספרם תקס"ג, כמנין "נהנה מזיו השכינה"

(יב) ובספר בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח ס"א) כתב, וז"ל: על פי הסוד צריך להדליק שתי נרות ... כנגד שני ההי"ן דשם הוי"ה ב"ה, שהם סוד בינה ומלכות, שעולה מספרם תקס"ג, כמנין "נהנה מזיו השכינה", עכ"ל.

כל מילי דשבת שונים

(יג) על דברי הטור הנ"ל (סעיף זה אות א) כתב הב"י (רנח), וז"ל: כ"כ הכלבו בסימן כ"ד: בתנחומא (רנט) מצאתי, כל מילי דשבת שונים (רס), כבשים, מזמור שיר ליום השבת, לחם משנה, זכור ושמור. ונראה שהמנהג על זה להדליק ב' נרות, עכ"ל (הכלבו (רסא)).

רס"א). תהלים שם (רמו תתמ"ג).
ובתנחומא ישן (באבער) בשלח סימן כ"ד: בכל יום הי' יורד פרידה אחת, ובערב שבת שתי פרידות, שנאמר והי' ביום הששי והכינו את אשר יביאו והי' משנה וגו'.
ובשו"ת לבושי מרדכי (ח"ב סימן מ"ט), הביא מדעת זקנים לבעלי התוס' עה"ת פ' פנחס (כה, ט), בשם מדרש שוחר טוב (מדרש תהלים). ועיין "תורה שלמה" עה"פ בשלח שם (סימן קנ"ח-קנ"ט), ובהנסמן בהערות שם.
רס. בכלבו שם: כל מילי דשבתא כפול, שני כבשים כו'. וכ"ה במדרשים שבהע' רנט (כל עיסקא דשבתא כפול).
רסא. ומסיים שם: כל זה מחיבור ה"ר אשר מספר המנהגות.

רנה. נעתק לשונו בשל"ה (דף קל"ט ע"א).
רנו. "ווד"ש רז"ל בזמן שמוצא נר דלוק אומר יה"ר שיהא לשבת אחרת כך, סוד כ"ך הוא מלכות ובינה, בסוד כ"ך עלה במחשבה, כמש"ל בע' כ"י" (קהלת יעקב ערך נרות של שבת, ח"ג דף י"ג ע"ג). ועיין ג"כ לעיל פ"ה סעיף ב' אות ב'.
רנז. וממשיך שם: "והנה בנר יש ד' מיני שלהובין כו'", ובסוף הקטע שם ניתוסף (בחצ"ע"ג): "ובתיקונים כתב שיהא נר של ד' פיות", כדלהלן פרק זה סעיף ג' אות ד'.
רנח. ועד"ז הביא בסי' מטה משה (ח"ד סימן תי"ד) בשם הכלבו ממדרש תנחומא.
רנט. עיין מדרש תהלים עה"פ (תהלים צב, א) מזמור שיר ליום השבת. ילקוט שמעוני עה"פ (בשלח טז, כט) ראו כי ה' נתן לכם השבת (רמו

ב' נרות כנגד איש ואשה, כי ב"פ נר בגי'ת"ק, כמנין אברים שבאיש ואשה, וכריכת הנרות מרמז על חיבור איש ואשה

(יד) וז"ל מטה משה (ח"ד סי' תקי"ד): המנהג ... להדליק ב' נרות ... יש אומרים נגד איש ואשה, כי נ"ר נ"ר כמנין אברים שבאיש ואשה, כי באשה יש ד' אברים יותר מבאיש, ב' צירים וב' דלתות, כדאיתא בבכורות פרק מומין אלו (דף מ"ה ע"ב), רנ"ב לאשה רמ"ח לאיש, כמנין נר נר. ולפי זה נמי מיושב שכורכים הנרות (רס"ב), כלומר חיבור איש ואשה, ע"ד עונת ת"ח כו', עכ"ל.

וכ"כ ג"כ באליהו רבה (סימן רס"ג ס"ק ב').

(טו) ועד"ז כתב בס' בן יהוידע למס' שבת (דף כ"ג ע"ב), וז"ל: נר שבת כפול שתיים, א' כנגד האיש וא' כנגד האשה, עכ"ל.

"בן ובת" עם מ' יום של יצירת הולד בגי' ת"ק, ובאיש ואשה יש ת"ק איברים, ולכן מדליקין ב' נרות, כי ב' פעמים נר בגי' ת"ק

(טז) ובספר פענח רזא פ' בראשית כתב לרמז, שלכן האדם חייב בפרי' ורבי' עד שיהיו לו בן ובת כדאיתא בגמ' (רס"ג), כי בן ובת עם מ' יום שהם נוצרים בהם בגי' ת"ק, ויש להם ת"ק אברים, בזכר רמ"ח ובנקבה רנ"ב, כדאיתא בגמ' (רס"ד). וכן פרו' ורבו' בגי' ת"ק. ולכן מדליקין בליל שבת ב' נרות, כנגד איש ואשתו (רס"ה). כי ב' פעמים נ"ר בגי' ת"ק וכו'.

ב"פ נר בגי' ת"ק, כנגד ת"ק איברים שבאיש ואשה, ולכן מדליקין ב' נרות, שתאיר מצוה זו בכל איברים שלהם

(יז) ובספר בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח בתחילתה) כתב, וז"ל: מה שמדליקין בליל שבת שתי נרות, ראיתי טעם בספרים, כי שתי פעמים נ"ר עולה ת"ק, והאיש ואשתו הם גוף אחד, ובפרט בליל שבת שהוא זמן הזיווג, ובאיש יש רמ"ח איברים ובאשה רנ"ב, וסך הכל ת"ק, כמנין שתי פעמים נ"ר, שתאיר מצוה זו בכל איברים שלהם, וכמו שכתוב (תהלים לו, י) כי עמך מקור חיים באורך נראה אור, עכ"ל.

ב' פעמים "נר" עולה "חננו המרבה לסלח", כי בהדלקת נרות שבת יהי' תיקון לחטא חוה

(יח) עוד כתב בס' בן איש חי שם, וז"ל: ונראה לי בסייעתא דשמיא, שתי פעמים נ"ר עולה מספר "חננו המרבה לסלח", כי בהדלקת נרות שבת יהי' תיקון לחטא חוה (רס"ו)

רע"א) ד"זכור" ו"שמור" - זכור לזכר, שמור לנוקבא". ועיין בהנסמן ב"ניצוצי זוהר" לשם (אות ג').

ועיין באלף למטה על מטה אפרים (סתרכיה סל"ג) בשם הפמ"ג, דגם ביו"ט לא יפחות מב' נרות שהם כנגד איש ואשה, אעפ"י דלא שייך אז הטעם דא' כנגד זכור וא' כנגד שמור.

רסו. עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ד סעיף ב'.

רסב. עיין לעיל הע' רנ. להלן סעיף זה אות כב.

רסג. יבמות (דף ס"א סע"ב).

רסד. במטה משה דלעיל סעיף זה אות יד מציין לבכורות (דף מ"ה ע"ב).

רסה. ולהעיר שענין זה מתאים גם להטעם בהדלקת ב' נרות הם א' כנגד זכור וא' כנגד שמור, כי איתא בתיקוני זוהר חדש (דף ק"ב

ונסלח החטא. ולכן בליל שבת מניחים המלאכים ידיהם על ראש האדם ואומרים לו (ישעי' ה, ז) וסר עונך וחטאתך תכופר (שבת דף קי"ט ע"ב), עכ"ל.

ב"פ נר עולה ת"ק שהוא מהלך עץ חיים, ולכן הרגיל בנר זוכה לבנים ת"ח, כי התורה עץ חיים היא למחזיקים בה

(ט) עוד כתב בס' בן איש חי שם, וז"ל: גם נראה לי בסייעתא דשמיא לרמוז בהדלקת שתי נרות, דאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ר פט"ו, ו): **עץ חיים מהלך ת"ק שנה**. ולכן מדליקין נר כפול שהוא מספר ת"ק, להמשיך ולקבל שפע מעץ חיים (רס"ז), עכ"ל.

ב' נרות כנגד הארה כפולה בשבת לנפש ולגוף

(כ) עוד כתב בספר בן איש חי שם, וז"ל: ועוד נראה לי בסייעתא דשמיא **טעם לשתי נרות, להאיר הארה כפולה לנפש ולגוף**. כי בשבת גם תענוג הגוף הוא מצוה (רס"ח), וכמו שכתוב (ישעי' נח, יד) אז תתענג על ה', עכ"ל.

ב' נרות כנגד בירור הניצוצות הכפול, מתתא לעילא

(כא) עוד כתב בספר בן איש חי שם, וז"ל: ועוד נראה לי בסייעתא דשמיא לרמוז בהדלקת הנר על ברור ניצוצי קדושה, שיהי' מתתא לעילא, דוגמת אור הנר העולה מתתא לעילא. ולהיות הברור הוא כפול, לכן נכפלו הנרות.

ב' נרות כנגד ב' נשמות שיש לאדם בשבת. - נרות כרוכים רמז לב' נשמות הכרוכים יחד בגוף האדם

(כב) וז"ל מטה משה (ח"ד ס' תקי"ד): **עוד טעם לב' נרות, כנגד ב' נשמות שיש לאדם בשבת, והנשמה נקראת נר שנא' (משלי כ, כז) נר אלקים (רס"ט) נשמת אדם**. ולכן עושין גם כן נרות כרוכים (רע), **רמז לב' נשמות הכרוכים יחד בגוף האדם בשבת**, עכ"ל.

וכ"כ באליהו רבה (סימן רס"ג ס"ק ב', הובא בכף החיים שם ס"ק ד'): עוד טעם לב' נרות, שהוא **רמז לב' נשמות הכרוכים יחד בגוף האדם**.

[ובספר יפה ללב (או"ח סימן רס"ג ס"ב) הביא מספר שמנה לחמו (ח"א דף י"ב ע"ג): טעם שמדליקין ב' נרות בשבת, משום דהנשמה קרויה נר, ובשבת יש באדם ב' נשמות, ע"כ מדליקין ב' נרות. והעיר על זה, ד"גם זה טעמו וראו מפורש בפרישה שם בשם רש"ל (רעא)]. וז"ל הפרישה (סימן רס"ג ס"ק ג'): קבלתי, **הא דנהגו לעשות פתילה לשבת**

צדק"י פ' בשלח ע' תרמ"א ואילך. ספר המצוות להצ"צ (דף צ' ע"א. שם דף צ"ב סע"א ואילך).
רסט. כ"ה ג"כ בירושלמי שנעתק לעיל פ"ד סעיף ב' אות א'. ועיין בהנסמן שם הע' נג.
רע. עיין ג"כ לעיל סעיף זה אות יד.
רעא. לכאורה יש להעיר בזה, דב' ענינים הם: (א) **ב' נרות כנגד ב' נשמות שיש לאדם בשבת,** (ב) **נרות כרוכים רמז לב' נשמות הכרוכים יחד**

רסז. המשך לשונו נעתק לעיל פ"ז סעיף א' אות ז'.
רסח. מצות עונג שבת - עיין רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"א. טור ושו"ע (ושו"ע הרב) ריש סימן רמ"ב. ועיין סידור האריז"ל (להר"ש מרשקוב) כוונת אכילה בשבת, וז"ל: וכל המאכל אשר אוכל בשבת . . אינו הולך לחיצונים . . אלא כולו נבלע באיבריו. ועיין אור התורה (להצ"ח

ולכרוך שתי נרות כאחד, היינו משום שזכור ושמור בדבור אחד נאמרו, ועוד **רמז לב' נשמות**, ודו"ק. רש"ל. עכ"ל].

כנגד תוספת נר"ן שמקבל האדם בשבת

ומוסיף בכף החיים שם, וז"ל: ועוד נ"ל הטעם, כי הם **כנגד ב' תוספת נר"ן שמקבל האדם בשבת**, אחד מבחי' הלילה ואחד מבחי' היום, כמ"ש לעיל סס"י רס"א, יעו"ש.

ב' נרות כנגד ב' שרפים שסוככים עליו בכנפיהם שלא יזיקוהו המזיקים

כג) ובספר עונג שבת (עונג ליל שבת ס"ה - דף ט' ע"א), מס' סודי רזא כתב, וז"ל: **נגד ב' שרפים ב' נרות לשבת**, דכתיב כי מלאכיו יצוה לך וסמך ל' מזמור שיר ליום השבת. וסוככים עליו באבר, כנף א' למעלה וא' למטה, דכתיב בהלו נרו עלי ראשי וכתיב נר לרגלי דבריך. השרפים כשהם רואים הנרות ערוכות, **וסוככים אותם בכנפיהם שלא יזיקוהו המזיקים**. שנים מלואים אותו, שנא' **כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך** (רעב), ר"ת **כמ"ל לב"ד**, לכן מסמך ליום השבת, שלא ילך סביביו כי אם **כמ"ל לב"ד** זהו תחום שבת. ושרפים נוהמים כארי קדוש קדוש קדוש, קדוש בעליונים קדוש בתחתונים קדוש בכל העולמות.

שלש או ארבע נרות

מפני החשש ד"זוגות" טוב להדליק ג' נרות

א) ז"ל ספר עונג שבת (עונג ליל שבת ס"ד - דף ט' ע"א): וטוב היה להדליק ב' נרות, נגד מזרח ומערב, אלא שקרוב הדבר שיש לחוש לשניות, הם זוגות. **אלא בג' נרות אין שטן ואין פגע רע**, כי ג' רואים ואינם ניזוקין.

ג' או ד' נרות

ב) על מה שכתב בשו"ע (ריש סימן רס"ג), דיש מכוונים לעשות ב' פתילות, אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, כתב הרמ"א, וז"ל: **ויכולין להוסיף ולהדליק ג' או ד' נרות**, וכן נהגו ... כי יכולין להוסיף על דבר המכוון נגד דבר אחר (רעב), ובלבד שלא יפחות, עכ"ל.

לא לפחות מד' נרות

ג) ובספר ליקוטי מהרי"ח (סדר התנהגות ע"ש) מביא מספר כנפי יונה ח"ד **שלא יפחות מד' נרות**, ע"ש.

לשמרך בכל דרכיך. ועיין תענית דף י"א ע"א. הקדמת הזוהר (דף י"ב סע"ב). פ' ואתחנן (דף רס"ג סע"ב).

רעג. עיין שו"ת חת"ס (או"ח סי' ע"ה), מה שהקשה סתירת דברי הרמ"א בזה. הגהת חת"ס על גליון השו"ע (בשם הכת"ס). חכמת שלמה כאן.

(וכמפורש יותר בלשון המס"מ כאן) - וברש"ל מדובר, לכאורה, רק בטעם הדבר שנהגו ... לכרוך שתי נרות כאחד, ולא בטעם הדבר ש"מדליקין ב' נרות" בכלל, כבסי' שמנה לחמו כאן.

רעב. עיין זוהר חדש רות (דף פ"ד ע"ד), וז"ל: שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם, אחד בימינו ואחד בשמאלו, דכתיב כי מלאכיו יצוה לך

בנר יש ד' מיני שלהבות, נגד ד' אותיות הוי"ה, ולכן צריך שיהא נר של ד' פיות

(ד) וז"ל הפרע"ח (שער השבת פ"ד ד"ה הדלקת הנר): והנה בנר יש ד' מיני שלהובין, נגד ד' אותיות הוי"ה, כנזכר בזוהר פרשת בראשית (דף נ' סעי"ב ואילך) כו', עכ"ל (ריעד) [וכ"ה ג"כ בשער הכוונות ובסידור הר"ש דלעיל סעיף ב' אות א]. ובסוף הקטע שם ניתוסף (בחצע"ג): ובתיקונים כתב שיהא נר של ד' פיות.

שבעה נרות

שבעה נרות כנגד ז' נרות המנורה

(א) ז"ל השל"ה (דף קל"ט ע"א) (רעה): וראיתי מדקדקים מדליקין על פי הסוד שבעה נרות, ונכון הוא, כי אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. ויש מדליקין עשרה נרות, כי כולם מאירות ואלו דברי אלקים חיים, עכ"ל.

(ב) דברי השל"ה הק' הנ"ל הובאו במג"א (סימן רס"ג ס"ק ב'), וז"ל: ויש נוהגין להדליק ז' נרות, וי"א עשרה (של"ה), עכ"ל. ובספר אור ישראל (להרה"ק מוה"ר ישראל יפה) האריך למצוא יסוד לזה, עיי"ש בהלכות שבת (דף קי"ט ע"ב).

(ג) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"א): ויש נוהגין (רעו) להדליק לעולם ז' נרות. ויש נוהגים להדליק עשרה מטעם הידוע להם.

שבעה נרות כנגד ז' ימי השבוע

(ד) ובבאר היטב (סימן רס"ג ס"ק ב') כתב, וז"ל: ונוהגין להדליק ז' נרות כנגד ז' ימי השבוע (ריעד), וכ"כ האר"י ז"ל (רעה), עכ"ל.

(ה) ועד"ז כתב בס' עולת שבת (סימן רס"ג ס"ק א', ד"ה ומ"ש ג' או ד' נרות), וז"ל: ובכ"ג מה"ב יש נוהגים להדליק שבעה נרות כנגד שבעה ימי השבוע, ונכון הוא לידועי חן, עכ"ל.

להדליק בעששית ז' פתילות

(ו) וז"ל ס' פלא יועץ (אות נ' ערך נר): ומה טוב להדליק בעששית ז' פתילות, עכ"ל.

רעה. לאחרי שמביא את דברי התולעת יעקב דלעיל פרק זה ס"ב אות ח'.

רעו. ומציין מקורו: האר"י. ועיין להלן הערה רעה.

רעז. ולהעיר, דגם שבעה נרות המנורה הם "כנגד שבעת ימי בראשית" (יל"ש ר"פ בעולותך). והרי הובא לעיל משל"ה, דהדלקת ז' נרות דשבת הם "אל מול פני המנורה כו".

רעה. וכן הביא בשם האריז"ל - בסידור ריעב"ץ (דיני ערב שבת). אבל דעת הריעב"ץ (שם אות ל') היא "להרבות בנרות כפי יכולתו".

ויש לציין, אשר בשער הכוונות (שנעתק לעיל פרק זה סעיף ב' אות ז'), וכן בשאר כתבי האריז"ל

רעד. וז"ל ס' בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח בתחילתו): באור הנר יש שלשה גונים, כנגד בריאה יצירה עשיה וכנגד נפש רוח נשמה וכנגד כונה ודיבור ומעשה. ואף על פי שבזוהר (פ' פקודי דף רמ"א ע"א) כתוב יש בנר ארבע שלהוביות כנגד ארבע אותיות השם, הנה בחינה הרביעית נעלמת, שהוא בסוד נשמה לנשמה. ולכן כתב ברוח חיים ז"ל: באור הנר יש שלשה, ולכן חייב אדם להדליק הנר בשבת, יען כי גם השבת משולש בשלשה בחינות קדושה של שלשה סעודות, ולכן צריך להדליק הנר שיש בו שלשה מיני אור בכניסת השבת. עכ"ל.

שבעה נרות כנגד ז' ספירות הרמוזים בשבוע

(ז) ובספר בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח ס"א) כתב, וז"ל: על פי הסוד צריך להדליק שתי נרות ... והמדקדקין מדליקין שבעה נרות, ואומרים העולם כנגד שבע ספירות חג"ת נהי"ם הרמוזים בשבוע.

שבעה נרות כנגד ז' העולים לתורה בשבת, כנגד ז' ימי השבוע וכנגד ספירה השביעית (מלכות, כי השבת היא בחי' המלכות)

(ח) ובכף החיים (סרס"ג ס"ט) כתב, וז"ל: וחסידיים ואנשי מעשה נוהגין להדליק דוקא ז', שהם כנגד ז' עולים. וגם כי הם כנגד ז' ימי השבוע (רע"ט). ועוד, כי השבת היא בחי' המלכות, שהיא שביעית אל ספירות הבנין כידוע, וע"כ מדליקין ז' לרמז אל בחי' הנז' (רפ), עכ"ל.

נוסח ה"לשם יחוד" בהדלקת ז' נרות

(ט) וכתב בכף החיים שם (סל"ד) ב"סדר הדלקה", וז"ל: ואח"כ תאמר לשם יחוד וכו', הריני בא לקיים מ"ע דרבנן להדליק ב' נרות לכבוד שבת ... (ואם מדלקת ז' תאמר: ועוד הריני מדלקת ה' כדי שיהי' סך הכל ז', שהנם כנגד ז' עולים לס"ת), עכ"ל.

אפילו המדליק ז' נרות, כשיבוא לביתו יסתכל רק בשתי נרות

(י) וז"ל ס' בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח ס"א): אפילו המדליקין שבע נרות, עם כל זה, כשיבוא לביתו יסתכל בשתי נרות דוקא, ויכוין שהם אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור. גם יכוין, אחד כנגד ה"א ראשונה ואחד כנגד ה"א אחרונה. גם יכוין שיאירו נרות שבקדושה למעלה, עכ"ל.

(יא) ועד"ז כתב בכף החיים (סימן רס"ב ס"ז): ותסתכל בב' נרות (וגם אם מדליק ז') ותכוין כי אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, עכ"ל.

(יב) לסיום סעיף זה מצאנו לנכון להעתיק מ"ש בלקוטי חבר בן חיים (על מ"ש ברמ"א (דלעיל סעיף זה אות א) ד"יש נוהגין להדליק ז' נרות"), וז"ל: ובלבד שלא יעשו מנורה בת ז' קנים, דאסור, כדאיתא בפ"ג דע"ז (דף מ"ג ע"א) והובא ביו"ד שם (סימן קמ"א ס"ח), עכ"ל (רפא).

להם טעם בסוד, כמ"ש לעיל סי' קל"ה אות י"ט, יעו"ש. וכ"כ הפתה"ד [הפתח הדביר סימן רס"ג] סוף אות א', חס"ל אות א', עכ"ל.
רפא. ובשמירת שבת כהלכתה (פמ"ג שוה"ג לסעיף ב') כתב, וז"ל: והמרבב בנרות לא ידליק במנורה בעלת שבעה קנים העשוי מתכת, כתבנית המנורה שבבית המקדש, גם אם אין הנרות עומדים בשורה אחת כמנורת המקדש

(שהובאו לעיל שם) כתב להדליק ב' נרות. **רעט.** ועיין ג"כ סידור צלותא דאברהם (ירושלים, תנש"א), ח"א (ע' רל"ז טור א'), שהביא מספר עולת תמיד (אמסטרדם, תפ"ה), וז"ל: ונוהגין להדליק ז' נרות כנגד שבעת ימי השבוע, ונכון הוא ליודעי חן.
רפ. ומוסיף, וז"ל: וביה"כ נוהגין להדליק ו', וביו"ט ה', ובר"ח ד', כנגד מנין העולים, שיש

עשרה נרות

א ז"ל השל"ה (שנעתק לעיל פרק זה ס"ד אות א'): וראיתי מדקדקים מדליקין על פי הסוד שבעה נרות ... **ויש מדליקין עשרה נרות**, כי כולם מאירות ואלו ואלו דברי אלקים חיים, עכ"ל.

ב ובמג"א (שנעתק לעיל שם אות ג') בשם השל"ה הנ"ל: ויש נוהגין להדליק ז' נרות, וי"א **עשרה** (של"ה).

ג ובשו"ע הרב (שנעתק לעיל שם אות ז'): ויש נוהגין להדליק לעולם ז' נרות. ויש נוהגים (רפב) **להדליק עשרה מטעם הידוע להם**.

עשרה נרות, כי עשר מנורות עשה שלמה (שנק' כן ע"ש כי שלום הי' בימיו, ונרות שבת הם משום שלום בית)

ד ובספר יפה ללב (או"ח סימן רס"ג ס"ב) הביא מספר עולת שבת (סי' ש') שכ': **ויש מדליקין עשרה נרות** כי כולם מאירות אלו ואלו דא"ח (רפג) וכו'. וכתב ע"ז היפה ללב, וז"ל: **וטעם מדליקין עשרה נרות נכון הוא, כי עשר מנורות עשה שלמה** (עיין מנחות דף צ"ט ע"א) **שנקרא כן על שם כי שלום הי' בימיו**, לכך הן מדליקין יו"ד נרות, **כי נר שבת הוא משום שלום הבית** (רפד) כו', עכ"ל.

עשרה נרות כנגד עשרת הדברות

ה ובמשנה ברורה (סימן רס"ג ס"ק ז') כתב, וז"ל: **ויש נוהגין להדליק ... עשרה כנגד עשרת הדברות**. ומציין מקורו לשל"ה (אבל בשל"ה שם ליתא הטעם).

ל"ו נרות

ל"ו נרות, כנגד ל"ו שעות ששימש אור הראשון

א ז"ל מדרש פנחס (סימן א'): איתא במנהגים שיש **להדליק בשבת קודש ל"ו נרות** (רפה), **כנגד ל"ו שעות ששימש אור הראשון** (רפז), דהיינו, שאדם הראשון נברא בערב שבת, נמצא י"ב שעות של ערב שבת וכ"ד של שבת, ואחר כך נגזזו כו'.

הדברים הנ"ל שמעתי מפיו בליל שבת, והוא היה ליל שבת הראשון שהתפלל בבית הכנסת שלו בקהילה קדושה אוסטרחה. ואחר כך **כשבא בשחרית לבית הכנסת, מנה**

מסודרות [במקום אחר - יפה ללב כאן] מצטרפין לרזמז הסוד הזה, ע"ש. **רפד**. עיין בארוכה בהנעתק לעיל פרק ב' סעיף ב'. **רפה**. מהמשך הענין מוכח שמדובר בנרות שבת קודש שמדליקין בבית הכנסת. **רפו**. עיין ירושלמי ברכות פ"ח ה"ה. ב"ר פי"א, ב. פי"ב, ו. י"יש שנעתק לעיל פ"ב סעיף א' הע' יג.

אלא במעגל וכדומה, וגם אם מדליק בנרות ולא בשמן, עכ"ל. ומציין שם (בהע' ח'): עיין יו"ד סימן קמ"א ס"ח ובש"ך ס"ק ל"ה ובפ"ת ס"ק י"ד. ספר חק לישראל על דיני ערב פסח שחל בשבת דף צ"א בהערה. **רפב**. ומציין מקורו: של"ה. **רפג**. ומוסיף [והוא העתקת לשון השל"ה הנ"ל]: **ואלו הנרות אינן צריכין להיות כולם על השולחן אשר הוא אוכל, אף אם הם**

את הנרות שדלקו בבית הכנסת, ומצא מצומצם ל"ו נרות, לא פחות ולא יותר והנאהו מאוד, עכ"ל.

ה' פעמים או"ר כתיב במעשה בראשית, בגימטריא אל"ה (ל"ו)

ב) ובס' בני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ו', נר שבת אות כ"א) כתב, וז"ל: **נר שבת הוא הארה מן אור הגנוז, וירא אלקים את האור כי טו"ב.** על כן נקרא הדלקת נרות במקרא בלשון הטבה, בהטיב"ו את הנרות (תצוה ל, ז). על כן **מרבותינו הקודמים היו מדקדקים להדליק ל"ו נרות, נגד ל"ו שעות ששימש אור הגנוז** לאדם הראשון קודם שנגנז. וגם כן **ה' פעמים או"ר כתיב במעשה בראשית בגימטריא אל"ה**, היינו אלף ל"ה. והנה בהחזרת האלף לאלף הנה אל"ה מנין ל"ו. עכ"ל(רפז).

מ"ט נרות; ק"ס נרות או נרות כמספר שב"ת

מ"ט נרות

א) בספר רזא דעובדא (עולת שבת - ע' כ"ג) מספר אודות הצה"ק ר' מרדכיילע מנדבורנא, וז"ל: **בהגיע זמן הדלקת הנרות ... בריצה גדולה נכנס לבית מדרשו, והדליק את הנרות שהוכנו להדלקה בעדו סביבות הקירות, וכן במנורה גדולה התלויה על התקרה שקרוא (הענג לייכטער), ס"ה מ"ט נרות (רפח) לכבוד שב"ק, וכן לטובת נשמת אבות"ק ולשאר צדיקים כו', עכ"ל.**

הרה"צ ר"מ מנדבורנא הי' מדליק ק"ס נרות. וי"א שהי' מדליק נרות כמספר שב"ת **ב) וז"ל** ספר אורות מרדכי (מהצה"ק ר' מרדכיילע מנדבורנא) פרק י' (ע' צב): **דרכו של רבינו היה להרבות בנרות בכל עת ובכל זמן ובכל מקום. ובפרט בערב שבת קודש, שאז היה מדליק מאה וששים נרות. וי"א שהיה מדליק נרות כמספר שב"ת (רפט) ... ולזה היה רבינו קונה נרות גדולות וטובות ביותר, עכ"ל.**

ירבה בנרות ככל יכלתו

השבת רומז לאלף השביעי, שאז יהי' אור הלבנה כאור החמה, ולכן צריך

להדליק נרות רבות בשבת

א) ז"ל החייט (מערכת השמים שער השבעיות), הובא בספר אוצר דינים ומנהגים (י.ד. אייזענשטיין, תרע"ז) ערך הדלקת הנר (עמוד 93): **השבת רומז לאלף השביעי, שאז הלבנה יהיה לה אור כאור החמה, ומפני זה נצטוונו להדליק נרות רבות בשבת, עכ"ל.**

"למנצח בניגונת מזמור שיר"; מ"ט אותיות שבפסוק "ישמחו וירננו גו"; ועוד) - עיין קונטרס "מנורת זהב טהור" להרש"ל. ולהלן בסמוך מסופר שהי' מדליק ק"ס נרות או נרות כמספר שב"ת. **רפט.** ולעיל בסמוך מסופר שהי' מדליק מ"ט נרות.

רפז. ולעיל שם (אות ו') כתב, וז"ל: שבת הוא יום שכולו אור, ולא נאמר בו ויהי ערב במעשה בראשית, ואור הראשון שימש אז ל"ו שעות, מנין אל"ה, אלף ל"ה, מנין ה' פעמים או"ר הנאמר במעשה בראשית, על כן תיקנו חז"ל למצוה נרות שבת, עכ"ל. **רפח.** בגודל ענין מספר מ"ט (מ"ט תיבות שבמזמור

ריבוי נרות הוא בכלל ברכה

(ב) עוד באוצר דינים ומנהגים שם: מרבים נרות בשבת ... ריבוי נרות הוא בכלל ברכה, דכתיב כו' - ומעתיק תוכן דברי הספר חסידים שנעתק לעיל פ"ה סעיף א' אות א'.

הרגיל בשרגי טובא נפקי מיניה גברי רברבי

(ג) והגריעב"ץ ז"ל בסידורו (במוסך השבת, דיני ערב שבת אות ל') כתב, וז"ל: **וירבה בנרות בכל ימיו, דרגיל בשרגא טובא נפקן מיניה גברי רברבי, עכ"ל.**
ועיין בהנעתק בארוכה לעיל פ"ז סעיף א' אות א', ובהנסמן שם הערה קפח.

מצוה להרבות בנרות. - הגר"א ז"ל הי' מרבה מאד בנרות

(ד) ועיין במעשה רב להגר"א (ס"ק ק"מ); קיצור שו"ע (סימן ע"ה ס"ב) **דמצוה להרבות בנרות.** ובמעשה רב (ס"ק קי"ב), **שהגר"א ז"ל הי' מרבה מאד בנרות.**

נרות כפי מספר נפשות ביתו

בכל פעם שנולד בן או בת, מרבה בנרות, שעיי"ז יזכו לבנין וחתנין ת"ח

(א) ז"ל ס' לקוטי מהרי"ח (סדר התנהגות ערב שבת דף י"ג ע"ב): **מנהג הנשים, כאשר יולד להם בן או בת מוסיפין נר אחד.** וסמך לדבר משום דאמרינן בפ' במה מדליקין (שבת דף כ"ג ע"ב^{רצ}) **דבשכר שמרבין בנרות דשבת הי' לי' בנין וחתנין רבנן, ע"ש.** **לכך בכל פעם שיוולד להם בן או בת מרבה בנרות, שעיי"ז יזכו לבנין וחתנין ת"ח.**
עיינן ג"כ בפתח הדביר (סימן רס"ג סוף אות א') ובחסד לאלפים שם, ע"ש. ועיין שו"ת שארית יהודה סימן כ"ג.

ועיין שו"ת משנה הלכות (ח"ז סימן ל"ה ד"ה ונראה) שהביא טעם לזה, דכיון דהאשה היולדת החסירה להדליק שבת אחת^(רצ"א), לכן מוסיפה מכאן ואילך נר אחד. אלא שיש למנהג זה טעם נוסף, עיי"ש.

וכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע כתב (בלקוטי שיחות חלק י"א ע' 289), שהוא כדי להאיר מזלם של כאו"א מבני הבית.

אם במשפחת בעלה לא נהגו להוסיף נר בהולדת וולד, אין בכוחה להכריח

אותו לקנות נר נוסף, אבל מ"מ ראוי שיתן לה בעלה האפשרות לנהוג כך

(ב) ובשו"ת שבט הלוי (ח"ז סימן י' אות ב') כתב, **דאם אצל משפחת בעלה לא נהגו מנהג זה, אין בכוחה של האשה להכריח אותו לקנות נרות מממונו כדי לנהוג כך.** ומכל מקום, כיון שגור שבת הוא משום שלום בית^(רצ"ב), ראוי לבעלה לתת לה אפשרות לנהוג כמנהג משפחתה, ולא ימנע ממנה זאת ויגרום חלילה להפרת השלום, ע"כ.

לקום ממטתה. ועיין בהגהות בעמח"ס "ברוך טעם" לשולחן ערוך סימן רס"ג ס"ק ו' (נדפסו בסוף השר"ע). ועיין כף החיים (סימן רס"ג ס"ק כ"ג).
רצב. עיין בארוכה בהנעתק לעיל פרק ב' סעיף ב'.

רצ. עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ז סעיף א'.
רצא. עיין משנה ברורה (סימן רס"ג ס"ק י"א) דבשבת הראשונה להולדת הולד מדליק הבעל במקום אשתו היולדת. ועיין בערוך השולחן (שם ס"ק ז') דמסתמא אינה נקיה. ובתורת שבת (שם ס"ק ד') כתב הטעם שאינה יכולה

היתה אשתו רגילה בנרות כמספר הילדים, ונפטרה, אין אשתו השני' חייבת להדליק כמספר הנ"ל

ג) כתב בשו"ת שאילת יצחק (ח"ג סימן כ"א), דמי שאשתו היתה רגילה להדליק הרבה נרות כמספר הילדים אשר בבית (רצג) ונפטרה (רצד) והתחתן עם אשה אלמנה (רצה), אין אשתו השני' חייבת להדליק כמספר הנרות שהדליקה אשתו הראשונה, אלא תוכל לנהוג כמנהגה בהדלקת הנרות, ע"כ.

צ"ע מה הדין בנתאלמנה (לכאורה פשוט שאינה משנה ממנהגה), וכן אם מת לה ילד רח"ל (לכאורה אין מפחיתה).

אין האשה רשאית לפחות ממספר הנרות שהיא רגילה בהם

אין האשה רשאית לשנות מדרכה, דהוי כנדר

א) אשה הנוהגת להדליק מספר מסויים של נרות שבת - אינה רשאית לפחות ממספרם, וכמ"ש בשו"ת מור ואהלות (סימן ז' (רצו)), דלכתחילה אינה רשאית לשנות מדרכה, דהוי כנדר, ע"כ.

נתייקרו הנרות, ורוצה להפחית ממספר הרגיל - אפשר שצריכה התרת נדרים

ב) ובשו"ת לבושי מרדכי (מהדו"ת סימן מ"ט (רצז)), דן "ע"ד הדלקת נרות לש"ק אשר כעת נתייקרו מאוד כידוע, ודחיקא לי' שעת' להרבות בהוצאות כ"כ שיצטרך ללוות עד"ז, האין די בב' נרות כעיקר הלכה", ומאריך בזה, ומסיים: "ואפשר דצריך התרה, כשאר נדרי מנהגים. אלא דמדברי מג"א (רצח) וקיצור שו"ע (רצט) הנ"ל לא משמע הכי", עכ"ל.

עתה להדליק נרות כמספר הנרות שהדליקה אשתו הראשונה - לא תשנה בזה כלום ממנהגה עד עתה. ועדיין צ"ע).

רצו. הביאו במנחת שבת, מנחה חדשה (השמטות), לקיצור שו"ע סימן ע"ה סי"ד (דף קכ"ז ע"ב), והובאו דבריו בס' שמירת שבת כהלכתה ח"ב פמ"ג סעי' ג'.

רצז. ונכפל שם (בשינויים קלים) בסימן ק"ט.

רצח. סימן רס"ג ס"ק ט' (בדין ד"אם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ולקידוש היום ... וכן ... נר שבת ונר לחנוכה, נר שבת קודם - ד"אם יש לו נר א' סגי, ויקנה אח"כ לקידוש או לנר חנוכה), נעתקו לעיל פ"ה סעיף ד' הע' קסג.

רצט. סימן ע"ה ס"ב ("ראוי שלא לפחות משתי נרות, נגד זכור ושמור. ואך בשעת הדחק גם בחד סגיי", עכ"ל), נעתקו לעיל סוף הע' רמט.

רצג. לכאורה הוא הדין גם באם היתה אשתו הראשונה מדלקת הרבה נרות מטעם אחר (לאו דוקא מפני מספר הילדים שלה), ודייק כאן כמספר הילדים, מפני החידוש שבדבר, שאפילו היתה מדלקת אותם כמספר הילדים, אעפ"כ אין אשתו השני' חייבת להדליק כמספר הזה.

רצד. לכאורה הוא הדין גם אם גירש אותה בעלה, ועזבה את הבית (שאו דינה כאינה בביתה, ומדליקה רק ב' נרות - עיין ששכ"ה, ח"ב, פמ"ג ס"ג, ובהגסמן שם הע' י"ד), והילדים נשארו בבית הבעל, אעפ"כ אין אשתו השני' חייבת להדליק כמספר הילדים של אשתו הראשונה.

רצה. לכאורה הוא הדין גם עם התחתן עם גרושה, ולכאורה הוא הדין גם עם התחתן עם בתולה (אף שבנוגע למתחתן עם בתולה יש לומר, שכיון שעד עתה, על פי רוב, לא הדליקה נרות, לכן אם תתחיל

בשעת הדחק - תעשה התרת נדרים בפני שלשה

ג) ובספר שמירת שבת כהלכתה (פרק מ"ג ס"ג) כתב, וז"ל: **ובשעת הדחק** (כגון אם תנהג כמנהגה, תצטרך לצמצם בשאר הוצאות שבת), **תעשה התרת נדרים בפני שלשה** (ש), עכ"ל.

שכחה פעם אחת להדליק - מדלקת כל ימיה נר א' יותר על מה שהיתה רגילה להדליק עד עתה

חלתה ולא הדליקה נר בשבת, תהא זהירה כל ימיה להוסיף על כל נר של מצוה יותר ממה שהיתה רגילה עד עתה, ובעת תענית ווידוי - תתודה גם על עבירה זו

א) ז"ל המהרי"ל (הלכות שבת דף כ"ט ע"א בהגה"ה): נשאל למהר"י סג"ל, **אשה שחלתה** (שא) **ולא הדליקה נר בשבת, והורה לה שתהא זהירה כל ימיה להוסיף על כל נר של מצוה** (שב) **יותר ממה שהיתה רגילה עד עתה. ומתי שאירע תענית ותתודה, אז תתודה ג"כ על עבירה זו. ואם רצונה להרבות תענית על ככה להתכפר לה, תע"ב. הועתק מהרי"ל ישן נושן, עכ"ל.**

ב) דברי מהרי"ל הנ"ל הובאו גם במטה משה; דרכי משה; רמ"א; ב"ח; לבוש ושו"ע הרב. אבל בכל הנ"ל הובאו דברי המהרי"ל בשינויים (ובפרט הענין דתענית, שהובא רק בדרכי משה), ולכן נעתיק כאן את לשונם הזהב.

אשתלי ולא הדליקה נר בשבת, תהא זהירה כל ימיה להוסיף על כל נר של מצוה יותר ממה שהיתה רגילה

ג) וז"ל מטה משה (ח"ד סימן תכ"ב): **אשה דאשתלי ולא הדליקה נר בשבת, תהא זהירה כל ימיה להוסיף על כל נר של מצוה** (שג) **יותר ממה שהיתה רגילה, מהרי"ל, עכ"ל.**

דאונס, גם היא צריכה להוסיף כל ימי נר א'. עיין בזה במג"א שנעתק להלן סעיף זה אות א, ובמחצית השקל שנעתק שם אות ב'.

שב. כן העתיק גם במטה משה דלהלן. ועד"ז בדרכי משה דלהלן: להוסיף על נר של מצוה. וברמ"א ובבי"ח (ועד"ז בשו"ע הרב): מדלקת כל ימיה ג' נרות. ועד"ז בדרכי משה בדברי עצמו. וכ"כ ג"כ בלבוש שנעתק להלן.

ועיין להלן סעיף זה אות יב (מאלי רבה) שדייק בזה, דההוספה היא "אפי" נר מצוה אחר שאינה של שבת".

שג. עיין ג"כ לעיל הע' שב.

ש. ומציין שם (בהע' י"ב), וז"ל: כדין הנהגה טובה שצריך התרה - יו"ד סימן רי"ד, עיי"ש בש"ך ס"ק ב' ובדגול מרובה. וראה או"ח סי' תקפ"א במשנ"ב ס"ק י"ט ובשעה"צ ס"ק ל"ג, דלכתחילה יש לחוש לשיטת הש"ך ולהתיר נדר, עכ"ל. ומוסיף שם, וז"ל: **ומוטב שהאשה תתנה לפני שמתחילה להוסיף נרות שבת, שאין היא מקבלת דבר זה בנדר, עכ"ל.**

שא. בדרכי משה, רמ"א, ב"ח ושו"ע הרב העתיקו ממהרי"ל: "אשה ששכחה" (ועד"ז במטה משה: "אשה דאשתלי"). ולכאורה, לדעת המהרי"ל, גם אשה שחלתה ולא הדליקה נר, שהיא בגדר

שכחה ולא הדליקה נר בשבת, צריכה כל ימיה להוסיף על נר של מצוה יותר ממה שהיתה רגילה עד עתה, וצריכה תענית ויודוי כו'

(ד) וז"ל הדרכי משה (סימן רס"ג ס"ק א'): כתב מהרי"ל: **אשה ששכחה ולא הדליקה נר בשבת, צריכה כל ימיה להוסיף על נר של מצוה (שד) יותר ממה שהיתה רגילה להדליק עד עתה, וצריכה תענית ויודוי כו', עכ"ל.**

ע"י הוספת הנר אינה מפסדת הכוונה דב' נרות כנגד זכור ושמור

וממשיך שם, וז"ל: **וכל זה אינן אלא חומרות רחוקות, ואדרבה נראה דכל המוסיף על הנרות גורע ומפסיד הכוונה של זכור ושמור(שה).** אבל הנשים נוהגות כדברי מהרי"ל, **שכל ששכחה פעם א', מדלקת כל ימיה ג' נרות.** ונראה דסמכו אדברי מרדכי דכתב במסכת ראש השנה ר"פ י"ט(שו) דיכולין להוסיף על דבר המכוון. וכ"כ שם האשיר"י(שז). וע"ש, עכ"ל.

שכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימי' ג' נרות

(ה) וז"ל הרמ"א (סימן רס"ג ס"ק א'): **האשה ששכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג' נרות (מהרי"ל),** כי יכולין להוסיף על דבר המכוון נגד דבר אחר, ובלבד שלא יפחות (אשיר"י ומרדכי מס' ר"ה ריש פ' י"ט).

שכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימי' ג' נרות, שבזה תהא נזהרת מאד שלא תשכח עוד

(ו) וז"ל הב"ח (סימן רס"ג סוף ד"ה ומ"ש ויש שמכוונין): **כתב במהרי"ל: אשה ששכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימי' ג' נרות.** ונראה דהטעם הוא, שבזה תהא נזהרת מאד שלא תשכח עוד, שאם תשכח עוד צריכה עוד להוסיף נר בכל פעם שתהא שוכחת. וכן נוהגים הנשים, עכ"ל(שח).

שכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג' נרות, לתקן עוותתה

(ז) וז"ל הלבוש (סימן רס"ג ס"ג): **ונהגו הנשים, כששכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג' נרות, לתקן עוותתה, עכ"ל.** ובאליהו זוטא שם (ס"ק ג') כתב, וז"ל: **הטעם, שלא תשכח עוד, שאם תשכח עוד צריכה להוסיף עוד נר בכל פעם ופעם, עכ"ל.**

שח. ומוסיף שם: וכתב הרב בהגהת שו"ע [דרכי משה ורמ"א דלעיל סעיף זה אות ד-ה]: ואע"פ שתקנו שתי נרות כנגד זכור ושמור, אפ"ה אין בהוספת הנר הפסד הכוונ', כי יכולין להוסיף על דבר המכוין נגד דבר אחר, ובלבד שלא יפחות, כמ"ש באשיר"י ומרדכי במס' ר"ה ר"פ י"ט, עכ"ל.

שד. עיין ג"כ לעיל הע' שב.
שה. עיין בארוכה בהנעתק לעיל פרק זה סעיף ב'.
שו. ר"פ יו"ט של ר"ה - דף ל"ב ע"ב (סימן תש"כ).
שז. שם (סימן ג'). ועיין בהנסמן לעיל פרק זה סעיף ג' הע' רעג.

שכחה כמה פעמים, צריכה להוסיף בכל פעם, כדי שתהי' זהירה מכאן ולהבא בכבוד שבת

(ח) וז"ל המג"א (סימן רס"ג ס"ק ג'): ואם שכחה כמה פעמים, צריכה להוסיף בכל פעם, כי הדבר משום היכר' שתהי' זהירה מכאן ולהבא בכבוד שבת (ב"ח), עכ"ל.

אם הי' דרכה להדליק ג' נרות, ושכחה להדליק, צריכה להוסיף נר א' ולהדליק ד' נרות

(ט) על מ"ש במג"א הנ"ל "אם שכחה כמה פעמים כו"ו" כתב במחצית השקל כאן (ס"ק ג'), וז"ל: וה"ה אם מתחלה הי' דרכה להדליק ג' נרות כל פעם, אם שכחה (צריך) [צריכה] להוסיף נר א' ותדליק כל פעם ד', וכן עד"ז לעולם, עכ"ל.

שכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג'. - שכחה כמה פעמים, מוספת בכל פעם (י) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"א): אשה ששכחה פעם א' להדליק, נוהגין שמדלקת כל ימיה ג'. ואם שכחה כמה פעמים, מוספת בכל פעם, כדי שיהי' לה היכר וזכרון, שתהא זהירה מכאן ולהבא בכבוד שבת ולא תבוא לידי שכחה, עכ"ל.

אשה עני' ששכחה, די לה שתוסיף מעט שמן כל פעם, ואם היתה רגילה בנר קטן, תדליק נר יותר גדול קצת

(יא) ז"ל מחצית השקל (סימן רס"ג סוף ס"ק ג'): כתב בספר א"ר [אות ט' (ש"ט)], דעני' ששכח', יש להקל שלא תצטרך לנר נוסף, ודי לה שתוסיף מעט שמן כל פעם. ואם רגילה להדליק נר שעווה וכדומה, די לה אם היתה רגילה בנר קטן עכשיו תדליק יותר גדול קצת, עכ"ל.

(יב) על דברי הלבוש הנ"ל (סעיף זה אות ז) ד"נהגו הנשים, כששכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג' נרות כו"ו, כתב באליה רבה (סימן רס"ג ס"ק ט' (ש"י)), וז"ל: להוסיף על כל נר של מצוה יותר ממה שהיתה רגילה", ומציין שם: מט"מ ומהרי"ל. וממשיך שם, וז"ל:

אם שכחה פ"א להדליק: אפילו רגילה בג', תדליק יותר; ההוספה היא אפילו בנר מצוה אחר שאינו של שבת; מספיקה הוספה, וא"צ עוד נר

שמענין מהא תלת. א', דאף שרגילה בג', מדליק (ש"א) יותר. ב' אפילו נר מצוה אחר שאינה של שבת. ג', משמע דרק הוספה בעינן, כגון שמדליק נר גדול יותר, או נותן מעט שמן יותר, אבל א"צ להדליק עוד נר לתוספת, דלא כהבנת רמ"א ולבוש. ונראה להקל בזה לאשה עני', עכ"ל.

שכחה פ"א להדליק, תספק לאשה עני' שמן להדלקה

(יג) וז"ל שיערי תשובה (סימן רס"ג ס"ק ג'): כת' בשירי ברכה [סימן רס"ג אות א'] בשם מוה' שמואל שער אריה בהגהת כת"י שכתב ע"ז, דיותר טוב לעשות מי

וכן להלן: שתדליק; נותנת.
ובכף החיים שם נעתק: תדליק; שתדליק;
ליתן.

שט. נעתק להלן באות שלאחרי זה.
שי. הובא בכף החיים כאן ס"ק י"ב.
שיא. לכאורה צריך לומר: תדליק.

ששכחה שתספיק לעני' אחת שמן להדלקה, ע"ש. אבל המנהג להוסיף נר, וכדברי מהרי"ל, עכ"ל.

יד) ומציין על זה בכף החיים (סימן רס"ג ס"ק י"ג), וז"ל: אמנם לפי מ"ש באות הקודם [נעתק לעיל סעיף זה אות א] דמהרי"ל לא כתב בהדיא להוסיף נר, דיותר טוב להספיק לעני' אם אפשר, עכ"ל.

אם לא שכחה לגמרי, והחסירה רק נר א' ממה שהיתה רגילה להדליק, האם צריכה להוסיף נר בכל שבת

טו) ז"ל הפרי מגדים (א"א) סימן רס"ג (ס"ק ג'): עמ"א. אם מדלקת ב' נרות פ"א, רק א' צריכה להוסיף. וכן אם מדלקת הרבה, ושכחה פ"א [וחסר]ה א', תדליק יותר, שתהא זהירה, עכ"ל(שיב).

טז) אבל המשנה ברורה (סימן רס"ג ס"א) בביאור הלכה (ד"ה ששכחה וכו') כתב עליו, וז"ל: עיין בפמ"ג דה"ה אם לא שכחה לגמרי, רק שחסרה נר אחד ממה שהיתה רגילה מתחילה. ולא נהירא, דכל זה הוא רק מנהג, והבו דלא לוסף עלה, עכ"ל(שיג).

הוספת הנר - דוקא אם שכחה לגמרי, או ששכחה אחד מב' הנרות שכנגד זכור ושמור

יז) ועיין שו"ת מור ואהללות (סימן ז' (שי"ד)), דלדברי הרמ"א (דלעיל סעיף זה אות א') יש לומר, דדוקא בשכחה לגמרי מלהדליק, או עכ"פ בשכחה מאחד משנים, ולא בהנוספים. ואף שלכתחילה אינה רשאית לשנות מדרכה, דהוי כנדר, מ"מ אדעתא דהכי לא קנדרית להוסיף על הנוסף. וסיים, דנכון יותר ליתן זה הנוסף לאשה עניה שאין לה להדליק כלל, עכ"ל.

שכחה להדליק, אבל בעלה (או אחר) הדליק בשבילה - אין צריכה להוסיף

יח) ז"ל ספר תורת שבת (סימן רס"ג ס"ק ב'): פשוט, שאם אחר מדליק בשבילה, שאינה צריכה להוסיף, שהרי בס"ג נאמר שבכל שבת ראשונה אחר הלידה הבעל מדליק, עכ"ל.

שכחה להדליק ב' נרות, אמנם בעלה הדליק נרות של גאז או חשמל

יט) ז"ל ספר מלמד להועיל(שטו) (מחברת הראשונה, סימן מ"ו):

שאלה: אשה אחת שכחה להדליק ב' נרות שהיא רגילה להדליק לשבת, אמנם בעלה הדליק ד' נרות גאזפלאממען, ומעתה שואלת האשה אם צריכה להוסיף נר.

שיב. הביאו ג"כ בכף החיים (סימן רס"ג ס"ק י"א). וכ"כ בשו"ת באר משה (ח"ה סי' ס"ג).
שיג. ובתורת חיים כאן (ס"ק ד') כתב, דאע"פ שמשמע מכל רבותינו שרק אם שכחה מלהדליק לגמרי צריכה להוסיף, מ"מ יש לנהוג כפרמ"ג, כיון דנפק מפומי, ע"כ.

שיד. הביאו במנחת שבת, מנחה חדשה (השמטות), לקיצור שו"ע סימן ע"ה סי"ד (דף קכ"ז ע"ב).
שטו. למוהר"ר דוד צבי האפפמאנן ז"ל, ראש ומנהל של בית המדרש לרבנים בברלין, פרנקפורט ענ"מ, תרפ"ו.

תשובה: דבר פשוט הוא שיוצאין בגאזפלאממען ידי מצות נר של שבת(שטז) ... וכן בעלעקטריש ליכט ... וכן פשוט שאם אחר מדליק בשבילה, שאין צריכה להוסיף(שיז) ... אמנם לפי דעת האשל אברהם [סימן רס"ג] סק"ג(שיח) אף בשכחה נר אחד ממה שהיתה רגילה צריכה להוסיף, וא"כ כיון שגם מקודם זה היו רגילין להדליק ד' גאזלאמפען וגם שתי נרות, אף שיוצאין בגאז-פלאממען לחוד, מ"מ לא גרע משכחה ממה שהיתה רגילה.

אך דברי הא"א אינם מוכרחין, וכבר חולק עליהם בספר משנה ברורה(שיט), וע"ג בשו"ת מור ואהלות(שכ) הובא בספר ארחות חיים ס' רס"ג אות ב'.

אם יהי עירבוב על השולחן בהוספת הנר, ולא יהי הידור לשולחן, אז יכולה להקל בנדו"ד, או שתוסיף רק בגודל הנרות וכו'

ונראה, שאם ע"י הוספת נר אחד יהיה קצת ערובוב בשולחן, כגון שיש להם ב' לייכטער של כסף שוים, ואם יוסיפו עוד לייכטער אחר שאינו של כסף, או שאינו מכוון עם השניים, יהי אינו נאה ליופי הידור השולחן, אזי יכולין להקל בענין דידן, או שתוסיף רק בגודל הנרות(שכא) או שתתן שוה של נר הנוסף לקופת חלה (חלה-ביכסע). ורק אם אינו מעררב כלל, מהיות טוב תחמיר על פי דעת הפמ"ג להוסיף עוד נר. ופטור בלא כלום אם א"א, משום שעכ"פ פשעה האשה ששכחה להדליק ולא ברכה על הנרות, עכ"ל.

שכחה להדליק, וצוותה לנכרי ביה"ש להדליק - אי צריכה להוסיף

כ) עיין ספר שמירת שבת כהלכתה (חלק שני, פמ"ג, ס"ה הע' כ"ט), וז"ל: יש לעיין, לפי מה דנקטינן דמותר לומר לנכרי בין השמשות להדליק נר לצורך שבת (סימן רס"א ס"א(שכב)), **אם האשה שכחה להדליק והיא מצווה את הנכרי להדליק(שכג), אי קנסינן לה. די"ל דסוף סוף השתדלה שיהא נר דלוק ואור מאיר בבית ובזה מתקיימת המצוה (עיין סימן**

ולענין אם קונסין את האשה ששכחה, להדליק נר נוסף, כשהבית הי' מואר באור החשמל (אבל לא הדליקו אותו לכבוד שבת) - עיין ששכ"ה שם ס"ה הע' ל'. השבת והלכותי שם סל"ט, ובהנסמן שם הע' 69. ילקוט יוסף סימן רס"ג סכ"ו, ובהנסמן שם הע' מ"ב.

שיז. וכמ"ש בס' תורת שבת ס"י רס"ג ס"ק ב' [נעתק לעיל סעיף זה אות יח]. - מלמד להועיל כאן.

שיח. נעתק לעיל סעיף זה אות טו.

שיט. נעתק לעיל סעיף זה אות טז.

שכ. נעתק לעיל סעיף זה אות יז.

שכא. עיין ג"כ לעיל סעיף זה סוף אות יב.

שכב. עיין ששכ"ה פמ"ו סכ"ב, ובהנסמן בהערות שם.

שכג. עיין שם פמ"ג ס"ד, ובהנסמן בהערות שם.

שטז. וכמו שפ"י בשו"ת בית יצחק חי"ד כרך א' ס' ק"כ אות ה' דיכולין לברך בגאזליכט וכן בעלעקטריש ליכט להדליק נר של שבת, וכ"פ בס' משנה ברורה בס"י רס"ד. - מלמד להועיל כאן. [וכפ"ה"ג כוונתו למשנ"ב סימן רס"ד בבאור הלכה ד"ה בעטרן בסופו, וז"ל: השמנים שלנו שדרך העולם להדליק בו [שקורין גאז] שריחו רע במקצת מדליקין בהם בשבת כו', עכ"ל]. ועיין ג"כ שם סימן מ"ז. שמירת שבת כהלכתה, חלק שני, פמ"ג ס"ד, ובהנסמן שם הע' כ"ב. השבת והלכותי, שער ההלכות, סימן ה' ס"ט, ובהנסמן שם הע' 16. הנעתק בס' דרכי הלכה לשו"ע או"ח סימן רס"ד ס"א.

- כמובן שכל הנ"ל מדובר רק באופן שהגאז או נרות החשמל הודלקו לשם מצות נר שבת ולכבוד שבת - ששכ"ה כאן (ובהנסמן שם הע' כ"ג), ולהלן שם סעיף ל"ב.

רס"ג במשנ"ב ס"ק כ"א(שכד). **ובפרט לדעת אלה הפוסקים** (שכה) **דגם אם הנכרי מדליק יכולה האשה לברך**, ואף דלא קי"ל הכי, עיי"ש, מ"מ יש אור בבית ולא נקנוס. ועיין קצוה"ש סי' ע"ד בבדה"ש ס"ק ל"ב, עכ"ל(שכו).

שגגה והדליקה לאחר שקיבלו הקהל שבת מבעוד יום - צריכה להוסיף נר בכל שבת

(כא) בספר גידולי טהרה (חלק השו"ת סי' ל"ז באמצעו(שכז)) דן באשה ששגגה והדליקה נר של שבת לאחר שהקהל קיבל עליו שבת מבעוד יום (דהיינו שהי' עוד לערך שעה עד הלילה). דהנה הך הדלקה לאו כלום היא, והוי כאילו לא הדליקה. דלא מיבעי לדעת המרדכי דס"ל דגם באיסור דרבנן אי עביד לא מהני, וא"כ כאן דהוי איסור דרבנן להדליק(שכה) לא מהני. אלא אפי' אי דלא כהמרדכי, הכא שהדליקה באיסור, ופשוט דאסור ליהנות מאורה, ודבר פשוט הוא דנר שבת צריך להיות ראוי לשימוש, וא"כ מסיק **דצריכה להוסיף נר א' כל ימי'**, דהא הוי כאילו לא הדליקה. וע"ש דסידר לה ע"ז דרך תשובה, והעיקר שתקבל עלי' להיות מדלקת בזמן מוקדם מספיק לשבת, ע"כ.

אשה שלא הדליקה נרות משך זמן רב, ואח"כ חזרה בתשובה - האם צריכה להוסיף

(כב) ז"ל ספר שמירת שבת כהלכתה (חלק שני, פמ"ג, סוף הע' ל"ז): יש לעיין מהו הדין . . בפשעה ולא הדליקה, ואח"כ חוזרת בתשובה, הרי לא שייך הטעם כדי שתהא זהירה בכבוד שבת. וי"ל דבכה"ג לא קנסו, עכ"ל.

אפילו הדליקה לאחר נישואי' כמ"פ ב' נרות, והפסיקה, ואח"כ חזרה בתשובה, אין צריכה להוסיף

(כג) וכ"כ בספר ילקוט יוסף (סימן רס"ג סכ"ז), דאשה שפשעה ולא הדליקה משך זמן רב נרות בערב שבת, ואח"כ חזרה בתשובה, והתחילה לשמור תורה ומצוות, אין צריך לקנוס אותה ולהדליק נר נוסף. ואפילו אם לאחר נישואיה הדליקה כמה פעמים ב' נרות, יכולה להמשיך ולהדליק ב' נרות, ע"כ.

(כד) והנה בששכ"ה שם, בטעם הדבר דבכה"ג לא קנסו, כתב ד"הרי לא שייך הטעם כדי שתהא זהירה בכבוד שבת". וכ"כ בילקוט יוסף שם הע' מ"ג, "דהסברא בזה פשוטה, מפני שבנדוד"ד לא שייך הטעם שתהי' זריזה יותר במצות ההדלקה (וכ"כ הטעם הב"ח, ושאינו משום כפרה, עיי"ש)".

וכוונתם לדברי הב"ח שנעתקו לעיל סעיף זה אות ו. ועיין להלן פרק זה סעיף י"ב אות ב, ממחצית השקל, דבלי דברי הב"ח הי' עולה על הדעת דהטעם שצריך להוסיף

שכז. תור"ד הובאו בס' דרכי הלכה לשו"ע או"ח סימן רס"ג ס"א (ע' קע"ז), ומשם נעתק לכאן.

שכח. עיין ג"כ שמירת שבת כהלכתה, חלק שני, פמ"ו ס"ד, ובהנסמן שם הע' ל"ה.

שכד. ועיין ג"כ בהנסמן לעיל הע' שטז בסופה. **שכה.** עיין ג"כ שו"ע הרב סימן רס"ג ס"א. קיצור דיני נש"ק פ"ד סי"ז, ובהנסמן שם הע' 32-33.

שכו. ועיין ג"כ סי' הליכות ביתה סי"ד הע' 10.

נר הוא בא לכפרה, א"כ גם בנאנסה צריכה כפרה קצת כו' (ועיין שם הע' שלג), משא"כ לטעם הב"ח כו' (שכט).

אשה המתקרבת ליהדות דינה כנאנסה ולא הדליקה, שאין צריכה להוסיף
(כה) ובספר קיצור דיני נש"ק (פ"ה ס"ג) כתב, וז"ל: **אשה המתקרבת ליהדות המתחילה להדליק נרות, אינה צריכה להדליק נר נוסף** עבור כל הפעמים שלא הדליקה, **כי דינה כנאנסה(של)**, עכ"ל. ומציין שם לששכ"ה הנ"ל, וס' הליכות ביתה סי"ד הע' 10.

שכחה להדליק בערב יו"ט - האם צריכה להוסיף

(כו) עיין ספר שמירת שבת כהלכתה (חלק שני, פמ"ג הע' כ"ח), דשקו"ט בענין אשה ששכחה ולא הדליקה נרות בערב יו"ט (או בערב יו"ט שני של גלויות) - האם צריכה להוסיף מכאן ולהבא עוד נר, עיי"ש בארוכה, וש"נ.
ועיין ג"כ ספר הליכות ביתה סימן י"ד סכ"ג ובהע' ס"ז שם. ילקוט יוסף סימן רס"ג סכ"ח, ובהע' מ"ד שם.

שכח הבעל להדליק - אין האשה צריכה להוסיף

(כז) כתב בספר השבת והלכות' (שער ההלכות, סימן ה' ס"ל), דאם שכח הבעל להדליק נרות (באופן שההדלקה מוטלת עליו, וכגון שאשתו אינה בבית), אין מצריכים את האשה להוסיף מכאן ולהבא, ע"כ(שלא).

איש המדליק בקביעות ושכח - האם חייב להוסיף

(כח) ולענין איש המדליק בקביעות ושכח פעם אחת, אם חייב להוסיף - ראה ס' הליכות ביתה סי"ד הע' 10. ס' שמירת שבת כהלכתה, חלק שני, פמ"ג ס"ה הע' ל"ה.

הנר הנוסף שמדלקת צריך להיות משמן נוסף, ולא מן השמן של הנרות שהיא רגילה להדליק תמיד.

(כט) לכללות הענין יש להוסיף מ"ש בכף החיים (סימן רס"ג ס"ק י"א), וז"ל: **ודבר פשוט הוא, שצריך להוסיף שמן ותדליק הנוסף, אבל לא בשמן שהיתה מדלקת בו ב' נרות תדליק בו ג', דאדרבא בזה מגרעות נתן, דנכבין מהרה וממעטת יותר בכבוד שבת, עכ"ל.**

נאנסה ולא הדליקה - אין צריכה להוסיף

נאנסה ולא הדליקה, אין צריכה להוסיף

(א) ז"ל המג"א (סימן רס"ג ס"ק ג'): ומה"ט(שלב) נ"ל **דאם נאנסה ולא הדליקה, כגון שהיתה בבית האסורים וכיוצא בה, א"צ להוסיף, עכ"ל.**

שפשעה), א"כ מדוע לא תהא צריכה להוסיף?
של. כפה"נ כוונתו שהיא בבחינת "תינוקת שנשבה". - ס' הליכות ביתה אינו תח"י.
שלא. ומציין שם לשו"ת באר משה ח"ח סימן ס"ג סוף אות א'. שו"ת דברי שלום ח"ד סימן י"ב סוף אות ו'.

שכט. לכאורה צ"ע, דבמחצה"ש שם מסיים, דהטעם לזה דלדעת הבי"ח אם נאנסה ולא הדליקה אין צריכה להוסיף, הוא משום ד"בלא"ה היתה זהירה, אלא האונס גרם לה שלא הדליקה", וא"כ בנדו"ד, **שלא היתה זהירה** (ובלשון ס' ששכ"ה וילקוט יוסף הנ"ל: אשה

הא דנאנסה א"צ להוסיף הוא דוקא להב"ח, דטעם הוספת הנר הוא מפני "שבזה תהא נזהרת מאד שלא תשכח עוד", משא"כ אם הנר הנוסף הי' בא לכפרה או לתשלומין, אזי גם אם נאנסה היתה צריכה להוסיף

(ב) על מ"ש במג"א שם, "שכחה פעם אחת כו', משום היכרא כו', ומה"ט נ"ל דאם נאנס[ה] כו'", כתב במחצית השקל שם, וז"ל: ר"ל, דבלי דברי הב"ח הי' עולה על הדעת [ד]הטעם שצריך להוסיף נר הוא בא לכפרה, א"כ גם בנאנסה (צריך) [צריכה] כפרה קצת(שלג), או הוי ס"ד [ד]טעם נר הנוסף [הוא] לתשלומין מה ששכחה, א"כ ה"ה בנאנסה. משא"כ לטעם הב"ח, שתהי' זהירה מכאן ואילך, בנאנסה א"צ להוסיף, דהא בלא"ה היתה זהירה אלא האונס גרם לה שלא הדליקה, עכ"ל.

נאנסה ולא הדליקה, אין צריכה להוסיף

(ג) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"א): אם נאנסה ולא הדליק', כגון שהיתה בבית האסורים וכיוצא בזה, א"צ להוסיף כנגד זה, עכ"ל.

הדליקה וכבו - הוי כנאנסה וא"צ להוסיף

(ד) עיין שו"ת מור ואהלות (סימן ז' שלד), דאם הדליקה וכבו הנרות ע"י שלא הי' החלב טוב, ג"כ א"צ להוסיף(שלה), דהוי כנאנסה, וח"ו אין זה סכנה וסימן רע. רק שמעתה תקבל להיות נזהרת בזה לברור מחלב טוב, ע"כ(שלו).

אם לא הדליקה מחמת עוני, אין צריכה להוסיף

(ה) וז"ל כף החיים (סימן רס"ג ס"ק י'): ונראה, דה"ה אם לא הדליקה מחמת עוני, שלא הי' לה כסף לקנות, דא"צ להוסיף, עכ"ל.

קכ"ז ע"ב). ארחות חיים (החדש) סימן רס"ג סוף ס"ק ב'.

שלה. ובמכ"ש אם כבה רק נר אחד - עיין שו"ת מהר"ם בריסק (סימן מ"ז), הובא בס' דרכי הלכה לשו"ע או"ח סימן רס"ג ס"א (ע' קע"ז). ועיין ג"כ שו"ת באר משה ח"ח סי' רל"ג. שו"ת שאילת יצחק ח"א סי' ל"ב.

שלו. ועי"ש בשו"ת מור ואהלות שם (הובא בס' דרכי הלכה שם), דמסיים, שיקבל הבעל ללמוד לאור נרות של ש"ק, דכל זכות האשה בנרות מבואר בספה"ק הוא אם בעלה ובני' לומדים אצל הנרות, ע"כ. ועיין ג"כ לעיל פ"ז סעיף א' אות יד.

שלב. דהב"ח (דלעיל פרק זה סעיף י"א אות ו') שהביא המג"א לפנ"ז (נעתק לעיל שם אות ח'), דהטעם לזה ש"אם שכחה כמה פעמים, צריכה להוסיף בכל פעם", הוא מפני "כי הדבר משום היכר' שתהי' זהירה מכאן ולהבא בכבוד שבת". ועיין להלן סעיף זה אות ב' ממחצית השקל.

שלג. וכן משמע מפשטות דברי המהרי"ל (שנעתק לעיל פרק זה סעיף י"א אות א'), שלכן כתב שם "אשה שחלתה" כו', דאע"פ שאשה חולה אנוסה היא, אעפ"כ גם היא צריכה להוסיף כל ימי' נר א'.

שלד. הובא במנחת שבת, מנחה חדשה (השמטות), לקיצור שו"ע סימן ע"ה ס"ד (דף

- פרק י -

תיקון והבהוב הנרות והפתילות

תיקון הנרות והפתילות ע"י הבעל:

א) במסכת שבת (דף קי"ט ע"א): **רב הונא מדליק שרגי**. וכתב על זה בחדא"ג מהרש"א כאן, וז"ל: **דהוא [רב הונא] מרא דשמעתין בפ' ב"מ (שבת דף כ"ג ע"ב שלז)** דאמר הרגיל בנר כו', דמשמע דהאיש נמי חייב בנר, וכמ"ש התוס' (שם ד"ה ה"ג חזא דהו רגילי בשרגא) דהו רגילי בנר הבעל והאשה, ע"ש, עכ"ל.

ב) ובמהרש"ל שם, אחרי שהביא שמצא "בתוס' ארוכים" ש"היו שם הרבה נרות, והיתה אשתו מדלקת אחרת", כתב, וז"ל: **ואני אומר, דיכול להיות שהוא הדליק תחילה, כדי שאשתו תהי' מדלקת נר של מצוה (שלח), עכ"ל (שלט).**

הכנת ותיקון הנר צ"ל ע"י הבעל אבל ההדלקה תהי' ע"י אשתו

ג) אבל בכתבי האריז"ל מפורש שרק **הכנת ותיקון הנר צ"ל ע"י הבעל, אבל הדלקתם צ"ל על ידי האשה.**

ד) וז"ל שער הכוונות ענין ליל ו' (דף ס"א ע"ד): **גם תזהר בתיקון הנרות של שבת, אמנם הדלקת הנר היא מצוה על האשה בעלת הבית, כנודע, עכ"ל (שמ).**

ה) ועד"ז בסידור האריז"ל להר"ש מראשקוב (ח"ב דף מ"ט ע"ב): **כוונת הכנת הנר יהי' על ידך דוקא, והדלקתה תהי' ע"י אשתך.**

שלז. נעתק לעיל פ"ז סעיף א' אות א'.

שלח. צ"ע הכוונה. ובסי' טעמי המנהגים סימן ר"ס בקונטרס אחרון (ע' קכ"ה) העתיק את דברי המהרש"ל בזה הלשון: **שהדליק מתחילה נר אחד, כדי שאשתו תדליק בה את הנרות של שבת.** ועד"ז כתב בתוספת שבת (סימן רס"ג סוף ס"ק ז, הביאו ב"משנת יעקב" לשו"ע שם), וז"ל: **ומהרש"ל פירש . . היינו שהדליק מתחילה נר אחד כדי שאשתו תדליק בה את הנרות של שבת, עכ"ל.** וכתב עליו ב"משנת יעקב", וז"ל: **ולענ"ד הלשון במהרש"ל אין נראה כן, וגם אין עושין כן, רק עושין כמו שפירשתי, שהבעל מהבהב כל הנרות ומכבה אותן אח"כ, ועל ידי כולן הם נר של מצוה.**

ואין כוונת מהרש"ל לפי פירוש תוספת שבת, כמו שהביא עטרת זקנים בשם פענח רזא*, דיהא לה מוכן נר שממנו תדליק בכל ערב שבת הנרות ולא ע"י קינסא, דתוספת שבת מפרש דהבעל ידליק נר אחד ויניח מודלק,

ולהעטרת זקנים לא ידליק רק יהא מוכן שהאשה תדליק ע"י נר זה כל הנרות, עכ"ל "משנת יעקב".

(* פ' בשלח. וכן הביאו ג"כ בא"ר סימן רס"ג סוף ס"ק א' בשם פענח רזא. וכבר העירו על זה (ב"הגהות והערות" שבטור וש"ע הל' שבת ח"א, הוצאת הדרת קודש, תנשי"א), דלפנינו לא נמצא ענין זה בפענח רזא. וכנראה שכן הי' לפניהם בפענח רזא כתב יד. וכ"ה בפ"י רבינו חיים פלטיאל עה"ת פ' בשלח (עה"פ בשלח יג, כב) "לא ימיש עמוד הענן יומם גוי" [ועיין ג"כ לעיל פ"א סעיף ב' אות ב'], אשר הרבה דברים משמו נמצאים בפענח רזא.

שלט. ובהגהות היעב"ץ לש"ס שבת כאן מעיר: **דילמא בשעה שהי' שרוי בלא אשה, ושהיתה חולה ו[אן] יולדת או בסיבת מקרה [אחר], או שהי' מדליק נרות הרבה, עכ"ל.** **שמ.** נעתק ג"כ בס' פתורא דאבא - מנהגי האר"י.

[ובסידור האריז"ל להרי"ק הלשון הוא: "הכנת הנר תהיה על ידך דוקא, והוא שתערוך ותעמיד הנרות על המנורה, ואך הדלקתם תהיה על ידי אשתך". אבל הוספה זו לא הובאה בשאר כתבי האריז"ל שנעתקו כאן(שמא)].

(ו) ועד"ז בשו"ע האריז"ל (קבלת שבת סוף ס"ב - ירושלים תשד"מ ס"ע קב): גם תהא זהיר בתיקון הנרות, אך [ה]הדלקה תהי' ע"י אשתך.

(ז) וז"ל הפרע"ח (שער השבת רפ"ג, הובא בספר סידורו של שבת): תיקון הנר שבת תהי' אתה זהיר, אך הדלקתם תהיה על ידי אשתך, עכ"ל.

(ח) ועד"ז בספר לחם מן השמים (דף כ"ו ע"א): וצריך הוא [הבעל] לתקן הנרות, אך הדלקתם יהי' ע"י אשתך.

(ט) וכן מוכח מספר משנת חסידים, שכתב (במסכת תוספות שבת פ"ב אות ג'): "ויזהר לתקן לשבת להאיר על השולחן הנ"ר כו", ולהלן (שם אות ה) כתב: "ונרות אלו יודלקו על ידי אשתו".

(י) ובספר פלא יועץ (אות נ' ערך נר) כתב, וז"ל: וכתבו משם הארי"ז ז"ל, שהטבת הנרות צריכה להיות ע"י האיש, וההדלקה ע"י האשה, עכ"ל.

גם תיקון הנר צ"ל ע"י האשה, והתיקון של האיש הוא בזה שאומר: הדליקו את הנר, ויש בזה גם תיקון על עון העגל

(יא) אבל בספר יפה ללב (או"ח סימן רס"ג ס"ו(שמב)) כתב, וז"ל: גם ההכנה לתקן אותה צריך שתהי' ע"י האשה, וכן המנהג ... והתיקון של האיש הוא כי יבטה בשפתים לאמר: הדליקו את הנר, כי הדיבור עושה רושם גדול ותיקון גדול, וכמ"ש הרב ח"י [חמדת ימים] (דף ל"ט ע"א) יע"ש אשר בזה יש מהתיקון גם למעשה העגל אשר כבה איהו נרו של עולם שכתב הרב שם (דף ל"ז ע"א), עכ"ל.

(יב) ובמג"א (או"ח סימן רס"ג ס"ק ז') כתב, וז"ל: ומ"מ (כלומר, אעפ"י שהנשים מוזהרות בו יותר, כמ"ש בשו"ע שם (ס"ג)) האיש יתקן הנרות. ומציין ל"כתבים".

(יג) ועל יסוד דברי האריז"ל הנ"ל, כתב בשו"ע הרב בעל התניא (סימן רס"ג ס"ה), וז"ל: טוב שהוא [הבעל] יתעסק בתיקון הפתילות והנרות, וגם ידליק בשאר חדרים שאין אשה מדלקת שם.

אם מדליק בשמן זית יתקן הבעל את הפתילות, אם מדליק בנר של שעה או של חלב, יניחם הבעל בעצמו בנר על השולחן

(יד) ובספר יסוד ושורש העבודה (שער השמיני, שער העליון) כתב, וז"ל: ואחר ערובי חצרות יתקן פתילות לנר של שבת, אם מדליק בשמן זית, כי הדלקה אותה מצוה האשה חייבת בה, ותיקון הפתילות מוטל על הבעל. האריז"ל. ואם מדליק בנר של שעה ושל

מוטל על הבעל", מוסיף: ואם מדליק בנר של שעה ושל חלב, יניחם בעצמו בנר על השולחן. שמב. נעתק לעיל פ"ד סוף סעיף ב'.

שמא. ובסי' יסוד ושורש העבודה (שנעתק להלן סעיף זה אות ד), לאחר ששמביא בשם האריז"ל דאם מדליק בשמן זית הנה "תיקון הפתילות

חלב, יניחם בעצמו בנר על השולחן ... לכו נא וראו איזו דרך ישרה לפני איש, איך ומה ראוי לאדם להשתדל בהנחה עושה מצוה כתיקונו, שיהיו מונחים נרות של שבת לצד דרום ושולחנו לצד צפון כמבואר בתיקוני(שמג) כו'.

טו) ובתוס' הגרעק"א בביאור המשנה (שבת פ"ב מ"ו - דף ל"א ע"ב(שמד)) "על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר", כתב, דהא דלא תני "על שאינן זהירות בנר", כמו דתני "ובחלה" ולא תני "בהפרשת חלה" - דהתנא בא לרמוז לנו למה דאיתא בתיקוני הזוהר(שמה), **שבעל הבית יתקן את הנרות, ושאשתו תדליק**. ולכן תני "ובהדלקת", דתיקון הנר על הבעל, עיי"ש.

טז) ובספר אוצר החיים (מנהגי הרה"ק מרן בעל "דברי חיים" זצ"ל מצאנז - ע' קצ"ו) מביא שכך ה' מנהגו בקודש של בעל ה"דברי חיים" מצאנז זצ"ל, לתקן את הנרות, ואח"כ היתה אשתו מדלקת אותן.

כל דבר שבקדושה יש להכין מקודם המקום מלמטה

יז) ובספר מקוה ישראל מביא מהרה"ק משינאווא זי"ע, וז"ל: **שצריך לדקדק בכל נרות מצוה להניח ולהדביק הנרות במקומן מקודם ואח"כ להדליקן**, דאנן קיימא לן הדלקה עושה מצוה בכל מקום. על כן הדלקה במקומה בעינן כמו נר חנוכה. **אח"כ** אמר עוד טעם בזה, **שכל דבר קדושה יש לעשות ולהכין מקודם המקום מלמטה, ואח"כ ממשיכין עליו האור מלמעלה, עכ"ל**.

הטבת הנרות לכבוד שבת לשם שמים

יח) וז"ל ספר אורות מרדכי (מהצה"ק ר' מרדכיילע מנדבורנה) פ"ו (ע' צ"ג): פ"א כשבא רבינו אל סיגעט, שלח הרה"ק ה"ייטב לב" זיע"א את הרה"ח ר' רפאל פריינד ז"ל לראות האיך רבינו מהדק ומטיב את הנרות לכבוד שבת קודש, באמרו, **שכל כוונותיו לשם שמים, עכ"ל**.

טעם שנוהגין שהבעל עושה הכנה קצת דההדלקה, הוא מפני שההדלקה

מצוה בו יותר מבשלוחו, וע"י הכנה זו יוצא ידי חובתו

יט) וז"ל אשל אברהם (מבוטשאטש) לסימן ר"ס סעיף ב'(שמו): ואולי לזה כ' בספה"ק לעשות הכנה קצת דהדלקה, כגון להעמיד המנורה בעצמו, וי"ל שהוא מצד שהדלקה חשובה יותר מהסעודה, ועל ידי זה לא יצטרך לומר הדליקו את הנר(שמז) כפי סגנון לנהוג כמו זר נחשב בעיני הנשים להזכירם כן בכל עש"ק, ועל ידי ההכנה יוצא ידי חובתו היטב, עכ"ל.

הבהוב הנרות והפתילות קודם הדלקתן

א) במשנה שבת (דף כ"ח ע"ב): פתילת הבגד שקיפלה ולא הבהבה (על השלהבת, כדי שתהא מחורכחת ותדליק יפה, רש"י), ר"א אומר ... אין מדליקין בה. ובגמרא שם (דף כ"ט ע"א): רבא

שמו. בהמשך למ"ש שם לפני"ז - נעתק לעיל

פ"ד סעיף ה' אות ג'.

שמז. עיין בזה בארוכה בהנעתק לעיל פ"ד סעיף ו'.

שמג. נעתק לעיל פ"ה ס"ב אות ד'.

שמד. עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ו סעיף א'.

שמה. לע"ע לא מצאתי דבר זה בספר "תיקוני הזוהר".

אמר, היינו טעמא דרבי אליעזר, לפי שאין מדליקין בפתילה שאינה מחורכת כו'. ובתוס' שם (ד"ה רבא) כתב, וז"ל: ונ"ל דבחנם נהגו אנשים להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהא מהובהבת, דהא אין הלכה כרבי אליעזר דשמותי הוא, עכ"ל(שמח).

נוהגות הנשים להבהב הפתילה קודם הדלקתה כדי שיאחז בה האור היטב
(ב) אבל ברא"ש שם (פ"ב ס"ה) כתב, וז"ל: ונוהגות הנשים להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהא מהובהבת ויאחז בה האור היטב, ומנהג יפה הוא(שמט), עכ"ל. ועיין מרדכי שבת כאן (סימן רפ"ט). שלטי הגבורים לרי"ף כאן.

(ג) וז"ל הטור (סוף סימן רס"ד): וא"צ להבהב הפתילה, שאין הלכה כר"א שמצריך להבהב, מ"מ נהגו הנשים להדליק הפתילה ולכבותה, כדי שתהא מחורכת ותאחז בה האור יפה, עכ"ל.

(ד) ועד"ז כתב הרמ"א (על מ"ש בשו"ע שם ס"ט): אין צריך להבהב הפתילה(ש"י), וז"ל: ומ"מ נהגו להדליק הפתילה ולכבותה, כדי שתהי' מחורכת ותאחז בה האור יפה (טור), עכ"ל.
(ה) וכ"כ בשו"ע הרב (סימן רס"ד ס"ד), וז"ל: מן הדין א"צ להבהב הפתילה על השלהבת קודם שידליקנה כדי שתהי' מחורכת ותדליק יפה, אבל נהגו הנשים להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהי' מחורכת קודם שתדליקנה לשם מצוה כדי שתאחז בה האור יפה, בין בנר של שמן בין בנר הכרוך, ומנהג יפה הוא.

(ו) וז"ל ס' דרכי חיים ושלום (מנהגי בעל מנחת אלעזר ז"ע) סדר ערב שבת סימן ש"ס (ע"ק"ה): קודם הדלקת נרות ה' מכין ומהבהב הפתילות של הנרות שהדליקה הרבנית הצ' תחי', עכ"ל.

האיש יבהב הפתילה, כדי שלא תשהה האשה בהדלקתה

(ז) ובמשנ"ב (סימן רס"ג ס"ק כ"ח) כתב, שהאיש יבהב הפתילה, ויהי' תועלת שלא תשהה האשה בהדלקתה, ע"כ.

בפירושו למס' ביצה (פ"א ס"א ס"ק פ'), וז"ל: נ"ל דמהאי טעמא נהגין הנשים בכל ע"ש להדליק הפתילה ולכבותה קודם הדלקתן, מפני חשש האוסרים כשחל יו"ט אחר שבת כו'. [דיש אוסרים להשתמש ביו"ט שחל אחר השבת בפתילה שהדליק בשבת, משום הכנה. ולדיעה זו צריכין להדליק ולכבות הפתילה מקודם בחול. ומשום יו"ט שאחר השבת נהגו להדליק ולכבות הפתילה בכל ע"ש].

שנ. בשו"ע כאן ניתוסף (בחצ"ע ובאותיות קטנות): פ"י ענין הבהוב יפול על דבר שאינו נשרף לגמרי וגם לא קיים לגמרי. אל תאכלו ממנו נא (בא יב, ט) תרגום יונתן מהבהב, עכ"ל. ובקיצור שו"ע (סימן ע"ה ס"ה): דהיינו שידליקין ויכבדו כדי שיהיו נוחים אחר כך להדליק, עכ"ל.

שמח. עיין בב"י סימן רס"ד, שהביא שם דבעל הלכות גדולות פסק דהלכתא דאין מדליקין בפתילה שאינה מחורכת. וכן איתא בתוספתא. ור"י אומר שבחירוף דרך העברה בעלמא כולי עלמא מודו דצריך, אבל הבהוב גמור להדליק ולכבות אין צריך לעשותו בערב שבת, ע"כ (והוא ממרדכי פ' במה מדליקין סימן רפ"ט).

ובשלטי הגיבורים לרי"ף כאן כתב, וז"ל: רוב הפוסקים הסכימו דפתילות של נר שבת אינן צריכות הבהוב וחירוף. וכתבו הפוסקים, דאע"פ שהנשים נהגו להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהא מחורכת, לא משום הלכה נהגו כן, עכ"ל, ומביא שם דברי בה"ג ור"י הנ"ל.

שמט. ובקרבן נתנאל כאן (ס"ק ח) ציין למ"ש

(ח) אבל ב"רשימות" כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע כותב, וז"ל: לא נהגינן להבהב נר של שבת קודם ההדלקה, עכ"ל.

הבהוב הנרות הוא תיקון לפגם הברית

(ט) ובספר מקוה ישראל מביא מהגה"ק בעל ה"דברי חיים" מצאנז זי"ע, דלהבהב הנרות הוי תיקון לפגם הברית. וכן מובא ג"כ בספר אוצר החיים (מנהגי הרה"ק מרן בעל "דברי חיים" זצ"ל מצאנז - ע' קצ"ו) מעשה שהי', שרבינו אמר לאחד מהמסתופפים בצילו שבא לבקש ממנו תיקון על חטאת נעורים, שידקדק בכל ערב שבת קודש לחרוך את הנרות לפני הדלקתם.

- פרק י"א -

לבישת בגדי שבת ונתינת צדקה לפני הדלקת הנרות

להתרחץ ולהתלבש בבגדי שבת לפני הדלקת הנרות

קודם הדלקת הנרות רוחצות ולובשות בגדי שבת

(א) ז"ל קיצור שו"ע סימן ע"ה ס"ו (נעתק בכף החיים סימן רס"ג ס"ק ל"ה): נוהגות הנשים שקודם הדלקת הנרות רוחצות ולובשות בגדי שבת, ואשרי להן, עכ"ל.
(ב) וז"ל חיי אדם (כלל ה', הלכות שבת ס"ט): ונוהגות ללבוש מקודם בגדי שבת, ואשרי להם, עכ"ל.

בל תתקרב להדליק את הנרות בבגדים צואים

(ג) ובספר יפה ללב (סימן רס"ג סוף ס"ק ו') כתב, וז"ל: וצריך ג"כ כל איש להיות עיניו פקוחות על אשתו לבלתי תתקרב להדליק הנרות בבגדים צואים ובלי רחיצה] ה' במים חמין, ולרחוץ ידיהן לפני ההדלקה לברך בנקיות כפים, עכ"ל.

בימים הקצרים טוב להזהיר אותן שיקדימו לבוא לרחוץ וללבוש, ואם

נתאחרה, מצוה יותר שתדליק במלבושי חול מלבוא לידי ספק חילול שבת

(ד) וז"ל חיי אדם (כלל ה', הלכות שבת ס"ט): בימים הקצרים, שמתאחרת לישב בחנות ואחר כך רוחצת ולובשת, ובין כך יבואו חס ושלום לספק חילול שבת, לכן טוב להזהיר להן שיקדימו לבוא לרחוץ וללבוש. וכשמתאחרת, מצוה יותר שתדליק כך במלבושי חול מלבוא חס ושלום לספק חילול שבת, עכ"ל (שנא).

אשה שנתאחרה וחוששת שאם תרחץ ותתלבש תבוא לידי ספק חילול שבת,

מצוה יותר שתדליק כמות שהיא. - תדליק קודם ואח"כ תחליף בגדיה

(ה) ז"ל קיצור שו"ע שם (נעתק בכף החיים שם): ואשה שנתאחרה בעסקיה ובאה לבייתה קרוב לחצי שעה קודם שבת, שאם תרחץ ותלבש, תוכל לבוא לידי ספק חילול שבת,

לישב בחושך מלחלל שבת ח"ו, עכ"ל. ועיין ג"כ להלן הע' שנב. רש"י שנעתק לעיל הע' קצא.

שנא. ומוסיף שם, וז"ל: ואם הבעל רואה שמתאחרת, מצוה גדולה שהוא ידליק הנרות ולא ישגיח בקטטת אשתו. ומצוה גדולה יותר

מצוה יותר שתדליק כמות שהיא משתבוא ח"ו לידי ספק חילול שבת, עכ"ל(שנב).

(ו) וז"ל ספר בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח ס"ט, ציין אליו בכף החיים שם): נכון להדליק אחר שתחליף בגדי שבת. מיהו, אם אחרה וחוששת שאם תחליף בגדיה לא ישאר לה זמן להדליק, אז תוכל להדליק בבגדי חול, ואחר כך תחליף בגדיה, עכ"ל.

וכן כתב ג"כ במשנה ברורה (סימן רס"ב ס"ק י"א).

לבישת צעיף להדלקת הנרות

סגולה לפרנסה ללבוש הצעיף להדלקת הנרות

(א) מנהג הנשים ללבוש צעיף בעת הדלקת נר שבת. והמדקדקות לובשות גם סינר שקורין שירצל.

(ב) מנהג לבישת הצעיף הובא בספר דברי תורה (מהדורא ו' אות ס"ה(שנג)) וכתב על זה, דאף שהטעם הפשוט לזה הוא לכאורה משום שבעת הדלקת הנרות אז הנשים מקבלות שבת, ולכן לובשות אז צעיף או מטפחת של שבת, אך מ"מ בכל יום השבת יקילו בזה קצת, ובעת הדלקת הנרות מדקדקות בצעיף דייקא, כי נ"ר בגימטריא צעיף, דשניהם סגולתם להשפיע פרנסה. כי ידוע אשר נ"ר בגימטריא ג' יחודים(שנד), וממנה(שנה) נמשך פרנסה, ובצעיף אמרו דורשי רשומות עה"פ ותקח הצעיף ד"צעיף" הוא ר"ת עמך ישראל צריכין פרנסה, עי"ש.

(ג) ובפשטות אפשר לומר טעם לבישת הצעיף, כי בעת קבלת שבת צריכה האשה להיות בצניעות יתירה. וטעם זה שייך גם על מנהג לבישת השירצל, דהוי גם כן מלבוש של צניעות, כדאיתא בבבא קמא(שנו) שמתקנת עזרא שתלבוש אשה סינר, ולדעת המאירי והשיטה מקובצת שם הכוונה על שירצל, עיי"ש.

נתינת צדקה לפני הדלקת הנרות

נתינת איזה פרוטות לצדקה לפני הדלקת הנרות

(א) ז"ל קיצור שו"ע (סימן ע"ה ס"ב): וטוב שתתן מקודם איזה פרוטות לצדקה.

(דף שפ"ח טור ב). שער הכוונות ענין קבלת שבת (דף נ"ד טור ב).

שנה. מן מלכות, רחל - עיין פע"ח שער הזמירות פ"ה, נעתק בספר אור עינים (להרה"ק מוה"ר אליעזר צבי ספרין מקאמרנא) ח"א אות פ"ר ערך פרנסה (דף ר"א ע"ג).

שנו. דף פ"ב ע"א: עשרה תקנות תיקן עזרא.. ושתהא אשה חוגרת בסינר משום צניעותא. וכעין זה הוא בירושלמי מגילה פ"ד ה"א קרוב לסופה.

שנב. ומסיים שם, וז"ל: ואם הבעל רואה שהיא מתאחרת מלבוש, מצוה גדולה שידליק הוא ואל ישגיח ברוגזה, עכ"ל. ועיין ג"כ לעיל הע' שנא. **שנג.** ומשם נעתק בס' דרכי חיים ושלום (מנהגי בעל מנחת אלעזר ז"ע) סדר ערב שבת סימן שס"א (ע' ק"ה).

שנד. יש במלכות רחל ג' יחודים: יחוד הוי"ה **אדנ"י** (כזה: יאהדונה"י); יחוד הוי"ה **אלהי"ם** (כזה: יאהלוהה"ם) ויחוד הוי"ה **אהי"ה** (כזה: יאההויה"ה) , שעולים למספר נ"ד - פע"ח שער השבת פ"ד

על פי הסוד יש ליתן ג' פרוטות לצדקה

ב) וז"ל ספר כף החיים (סימן רס"ג ס"ק ל"ד): **טוב שתתן מקודם פרוטה לצדקה**, עכ"ל. (ומציין שם, בסוף הענין לקיצור שו"ע שם). ואח"כ מוסיף שם: **וטוב ליתן ג' פרוטות לצדקה, משום שיש להם טעם בסוד, כמ"ש לעיל סי' נ"א אות מ"ד ואו' מ"ה וסי' קל"ב אות ו' ד"ה ועוד ענין וכו', יעו"ש.**

ושם (בקטע שלאח"ז) כתב, וז"ל: סדר הדלקה כך הוא. תחילה תאמר לשם יחוד וכו' הריני בא לקיים מ"ע של הצדקה, והריני נותנת ב' פרוטות לצדקה, ועוד הריני נותנת פרוטה אחת לצדקה לתקן את שורש מצוה זו וכל תרי"ג מצוות הכלולות בה במקום עליון. ויהי נועם וכו', עכ"ל.

נתינת ב' או ג' פרוטות לצדקה, להיות עזר לסליחה ולכפרה

ג) וז"ל בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח לפני סעיף א'): ולכן (שינז) **טוב שהאשה תפריש קודם הדלקה שתיים או שלש פרוטות לצדקה, להיות הצדקה עזר לסליחה ולכפרה**. וכן נהגו פה עירנו קצת נשים להפריש לצדקה קודם הדלקה, עכ"ל.

לפני הדה"נ הוא עת רצון לקבלת בקשות נשים ובנות, ולכן צריך להרבות בברכות השי"ת ע"י נתינת הצדקה

ד) וז"ל כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע באגרת שלו (נדפסה ב"אגרות-קודש" חלק י"ד ע' תקכ"ט): בשאלתו כמה תפריש אמו ת[י] לפני הדלקת הנרות בערב שבת וערב יום טוב, מובן שזה תלוי ביכולתה. והנקודה בזה, **כיון שעת רצון היא לקבלת בקשות נשי [ו]בנות ישראל קודם קיום המצוה הדלקת הנרות בעש"ק וערב יום טוב, צריך להרבות בברכות השי"ת בזה על ידי נתינת הצדקה**, עכ"ל.

כבר נתפשט המנהג לתת לצדקה לפני הדלקת הנרות לקופת רבי מאיר בעל הנס

ה) ובבדי השולחן (בס' קצות השולחן) סימן ע"ד ס"ק י"ט כתב, וז"ל: **כבר נתפשט המנהג בכל תפוצות ישראל שבגולה**, ע"פ תקנות הגאונים וצדיקים ז"ל, **שקודם הדלקת הנרות תתן צדקה לקופת רמבעה"נ להחזקת הישוב באה"ק ת"ו**, ואין לשנות. וגם הר"ש אלקבץ ז"ל מחבר פזמון לכה דודי תיקן החרוזים מיוחדים לבנין ציון וירושלים בפזמון הנ"ל. [מזה] נראה שיש ענין לזכור את ירושלים קודם קבלת שבת, עכ"ל.

ו) וז"ל כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע באגרת שלו (נדפסה ב"אגרות-קודש" חלק ו' ע' ק"ה שינח): **תחזיק במנהג הטוב של בנות ישראל להפריש צדקה לקופת רבי מאיר בעל הנס - רמבעה"ן - לפני הדלקת נרות בעש"ק וערב יו"ט**, עכ"ל.

שינוי. בא בהמשך למה שכתב שם לפני זה, ד"שתי פעמים נ"ר עולה מספר "חנון המרבה לסלח" כו' (נצתק לעיל פ"ט סעיף ב' אות יח). **שינוי.** במענה לאשה שנכנסה להריון ומבקשת ברכה.

להזהיר את הנשים והבנות המדליקות שלא לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחרי ההדלקה

(ז) וז"ל כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע (בלקוטי שיחות חלק חכ"ד ה' 298 הערה 75): מובן ופשוט - שצריך להזהיר וככל הדרוש את הנשים והבנות המדליקות שלא לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחרי ההדלקה (שנט), עכ"ל(שס).

- פרק י"ב -

תפילת האשה בעת הדלקת הנרות

ראויה האשה להתפלל בשעת הדלקת הנרות שיתן לה ה' בנים זכרים מאירים בתורה

(א) ז"ל רבינו בחיי (עה"פ יתרו יט, ג): כה תאמר לבית יעקב אלו הנשים... צוה לדבר אל הנשים תחלה... שהאשה הטובה היא סיבה לתורה, שהיא יכולה להמשיך את בנה לבית המדרש... ולכן ראויה האשה להתפלל לשם יתברך בשעת הדלקת הנר של שבת, שהיא מצוה המוטלת עליה, שיתן לה ה' בנים מאירים בתורה, כי התפלה יותר נשמעת בשעת עשיית המצוה(שסא). ובזכות נר של שבת שהוא אור, תזכה לבנים בעלי תורה הנקראת אור, שנאמר (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור. וכן דרשו רז"ל (שבת כג, ב(שסב)): האי מאן דרגיל בשרגי הויין ליה בנים תלמידי חכמים, עכ"ל.

תתפלל שיהיו בניה מאירים בעולם בתורה ובמצוות וביראת שמים

(ב) ובאגרת התשובה לרבינו יונה(שג) כתב, וז"ל: ותברך... להדליק נר של שבת. ותתפלל באותה שעה על בני' שיהיו בני' מאירים בעולם בתורה ובמצוות, ותפלל ותאמר יהי רצון שיהיו בני מאירים בעולם בתורה ובמצוות וביראת שמים, מפני שתפלה זו נאה להתפלל בשעה שהאירה נר של שבת(שסד), כענין שנאמר כי נר מצוה ותורה אור(שסה).

כי בשעת קיום המצוה, התפילה על השכר המיוחד לאותו מצוה יותר רצוי לפניו ית', עכ"ל. ועיין בלשון אגרת התשובה לרבינו יונה דלהלן בסמוך, ובהע' שסד שם.
שסב. עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ז סעיף א'.
שסג. בהוצאה עם ביאור דברי האגרת (ירושלים, תשכ"ב) הוא בסוף אות פ"א.
שסד. ושם לפני"ז (אות פ'): כשהיא נותנת צדקה תתפלל באותה שעה... שיהיו בניה יראי שמים ומצליחים בתורה ובמצוות, מפני שתפילתו של אדם נשמעת בשעה שהוא עושה מצוה, עכ"ל.
שסה. כפה"נ שדברי רבינו יונה אלה שמשו

שנט. "ולכן צ"ל [קופת הצדקה] לכתחילה במקום שתשאר שם עד לאחרי הבדלה" - לקוטי שיחות חלק כ"א ע' 381.
שס. ומוסיף שם, וז"ל: ואולי זהו הטעם שלא נתפשט כ"כ מנהג נתינת הצדקה לפני הדה"י מפני חשש האמור. ומפני גודל ענין השבת הנה גם לספק חששו. ועוד וג"ז עיקר שהחשש הוא בנוגע לקדושת שבת (ושמירתה) - וה"ז סתירה מיני' ובי' להכנס לחשש כזה ע"י הוספה במצות נש"ק שכל ענינה קדושת שבת, וצ"ע בכ"ז. עכ"ל.
שסא. ובמחצית השקל למג"א שבאות ד' דלהלן (ומקורו ממט"מ בשם רבינו בחיי) הלשון הוא:

תתפלל שיתן לה הרחמן בנים צדיקים ויראי השם ויודעין שמו יתברך
 (ג) וז"ל ה"הגהות דשייכי לספר זרעים" (שנדפסו ברמב"ם סוף ספר זרעים), הלכות חלה בסופן(שסו): ובכן תתפלל אשה תמיד בשעה שהמצוה בידה ומקיימת אותה בהלכותיה,

שיתן לה הרחמן בנים צדיקים ויראי השם ויודעין שמו יתברך, עכ"ל.

(ד) דברי רבינו בחיי הנ"ל הובאו (בשינויים קלים) גם להלכה, במטה משה (ח"ד סימן תי"ז), עולת שבת (סימן רס"ג ס"ק ד'), ועד"ז במגן אברהם או"ח הל' שבת (סימן רס"ג ס"ק י"א), וז"ל שם: ראוי שתתפלל האשה בשעת הדלקה שיתן לה הקב"ה בנים זכרים מאירים בתורה, עכ"ל. ומציין שם: מט"מ בשם בחיי פ' יתרו.

בעת ההדלקה תתפלל על חיי בעלה ובניה שיזכו לתורה אור

(ה) וז"ל ספר מעבר יבק (שפתי צדק פ"ה): **חובה עליה להתפלל בהדלקת נר שבת ויו"ט ויום הכפורים על חיי בעלה ועל בניה, שיזכו לתורה, כדאמרו בזוהר(שסז), עכ"ל.**

(ו) ושם (פט"ו): **וצוה רשב"י בפרשת ויקהל(שסח) כי תתפלל האשה בעת הדלקתה נר של שבת על חיי בעלה ובניה שיזכו לתורה אור, עכ"ל.**

נר שבת היא נשמת אדם הראשון (שקלקלה חוה בחטא עץ הדעת), ולכן ראוי לאשה להתפלל בשעת ההדלקה על בנים מאירים בתורה

(ז) ובדרשות החתם סופר (לז"ך אלול דף שני"ז, טור ב) כתב, אשר חנה הוא ר"ת: חלה, נדה, הדלקת הנר(שסט). והענין, כי גוף האדם הוא בבחינת חלה מעיסה, כמ"ש על עפר מן האדמה שהי' אדה"ר חלתו של עולם(שע), ודמו של אדם הוא נגד דם נדה, ונשמת

להם תמיד וילמדם כל הלכות המוטלות עליהם עד שיהו בקיאים בהן ובהלכותיהן. ועל שם זה נקראת צדקת הגדולה חנה, ר"ת חל"ה נד"ה הדלק"ה, שקיימה ג' מצוות אלו כראוי, ובכן נתן לה הקב"ה תאות לבה וארשת שפתיה בעל מנע, עכ"ל.

שסז. כפה"נ כוונתו לזוהר פ' בראשית (דף מ"ח ע"ב), שנעתק לעיל פ"ז סעיף ב' אות א'. ועיין להלן באות שלאח"ז, ובהערה ששח שם.

שסח. ובמעבר יבק שנעתק באות שלפנ"ז כתב "כדאמרו בזוהר" סתם. ועיין שם הע' שסז.

שסט. וכבר הובא דבר זה בס' מגלה עמוקות עה"ת, פ' שלח, ד"ה ג' מצוות (דף י"ז זרעים), בשם הגהות מיימוני (עיי' "הגהות דשייכי לספר זרעים" - שנדפסו ברמב"ם סוף ספר זרעים - בסופן. נעתק לעיל הע' שסו). ועיין ג"כ לעיל פ"ד סעיף ב' הע' נב בסופה, דחו"ה הוא ר"ת חלה, ווסתה, הדלקה. **שע.** ב"ר ר"פ י"ד. ועיין בהנסמן לעיל פ"ו סעיף א' הע' קעד.

מקור לדברי רבינו בחיי הנ"ל. וכידוע מ"ש רבינו בחיי (ב"פתיחה" לפירושו עה"ת), שבראשי פרשיות התורה יכלול רוב עיקרו של ספר משלי על פי פירושו של רבינו יונה ז"ל (שהי' רבו המובהק של הרשב"א - רבו של רבינו בחיי).

שסו. בהמשך למ"ש שם לפני"ז בגודל מצות חלה וחביבותה. וז"ל שם: והנה על מצוה זו נצטוו הנשים והזוהרו יותר מן האנשים, כדתנן פרק במה מדליקין [עיי' בארוכה בהנעתק לעיל פ"ו סעיף א'] על ג' עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה בחלה ובהדלקת הנר, ומפרש טעמא בגמרא, ראשית קראתי אתכם, על עסקי ראשית הזוהרתי אתכם. ופי' רבינו משה גבי הדלקת הנר [רמב"ם הל' שבת פ"ה ה"ג. ועיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ד סעיף א' וסעיף ו']: נשים מצוות על דבר זה יותר מן האנשים, לפי שהן מצויות בבתיהם והן העוסקות במלאכת הבית. ואעפ"כ צריך האיש לזהירן ולבדוק אותן על כך, עכ"ל. לפיכך יזהיר אדם בני ביתו וידרוש

אלקים שבתוכו הוא נגד נר שבת (שעא), ומשום הכי ראוי לאשה שתתפלל על בנים מאירים בתורה בשעת הדלקת הנר, כי הוא נגד נשמתו. ע"כ.

התפילה לאו דוקא בלשון הקודש

ח) ובספר טעמי המנהגים (בקונטרס אחרון - ע' קכ"ה) הביא מס' דעת משה לבנו של המגיד הקדוש מקאזניץ זצוק"ל (פ' תרומה), שסיפר לו אביו הה"ק זללה"ה על אמו של הרה"ק מוה"ר שמואל קאיינדאווער זללה"ה (בעל ספר "ברכת הזבח" על סדר קדשים וספר "ברכת שמואל" עה"ת ועוד ספרים), שלא היתה יודעת להתפלל כלום, אמנם בשעת הדלקתה נרות של שבת התפללה בלשון רוסית: יה"ר שיהא בנה שמואל תלמיד חכם.

התפילה לאחרי שנהנית מהנרות

ט) עיין שו"ת "תשובות והנהגות" (ח"ב סימן תפ"ז), שהתפילה צריכה להיות אחרי שהאשה נהנית מן הנרות (שעב).

נוסח תפילת האשה בעת הדלקת נרות שבת

י) וז"ל כף החיים (סימן רס"ג סל"ד): אחר שתדליק ... ותברך ... אח"כ תראה הנרות ותתפלל שיתן לה השי"ת בנים מאירים בתורה. וזהו נוסח התפילה:

יהי רצון מלפניך ה' אלקי ואלקיי אבותי, שתחוס ותרחם עלי ותגדיל חסדך עמדי לתת לי זרע אנשים עושי רצונך ועוסקים בתורתך לשמה, ויהיו מאירים בתורה בזכות נרות השבת הללו, כמו שכתוב פי גר מצנה ותורה אור. וגם תחוס ותרחם על בעלי, פלוני בן פלוני, ותתן לו אורך ימים ושנות חיים עם ברכה והצלחה, ותסייעהו לעשות רצונך בשלימות, כיר"א, ויהי נעם וכו', ויהי לרצון וכו'. עכ"ל (שעג).

יא) והנוסח הרגיל בפי כל הוא כדלהלן:

יהי רצון מלפניך, יי אלהי ואלהי אבותי, שתחונן אותי ואת אישי [ואת בני ואת אבי ואת אמי] ואת כל קרובי, ותתן לנו ולכל ישראל חיים טובים וארוכים, ותזכרנו בזכרון טובה וברכה, ותפקדנו בפקדת ישועה ורחמים, ותברכנו ברכות גדלות, ותשלים בתינו, ותשפן שכינתך בינינו, וזכני לגדל בנים ובני חכמים ונבונים אהבי יי וראי אלהים אנשי אמת זרע קדש בני דבקים ומאירים את העולם בתורה ובמעשים טובים ובכל מלאכת עבודת הבורא. אנא שמע את תחינתי בעת הזאת, בזכות שרה וברכה רחל ולאה אמותינו, והאר גרינו שלא יקבה לעולם ועד, והאר פניך ונושעה, אמן.

... אח"כ תראה הנרות ותתפלל, עכ"ל.

שעג. ומעיר על זה כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע (בלקוטי שיחות חלק ס"ז ע' 578), וז"ל: לא שמעתי לא הן ולא לאו, ולא ראיתי בבית הרב [הוא כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע] תפילת בקשה להדלקת הנרות כו', עכ"ל.

שעא. וזהו הסוד שע"י הנרות מבטלים הדינים, כמ"ש בספר נפש החיים להר"ח פלאג"י (מערכת הנ' אות ל"ט). ועיין עוד ארחות חיים הל' יוה"כ (דף ק"ד ע"א אות י"א), עי"ש.

שעב. וכן משמע מלשון כף החיים דלהלן בסמוך, שכתב, וז"ל: אחר שתדליק ... ותברך

אשה קשת רוח בגידול בנים תאמר לאחר הדלקת הנרות הפטרה דיום ראשון דראש השנה

(יב) ז"ל קיצור שו"ע (סימן ע"ה סוף ס"ב(שע"ד)): אשה קשת רוח בגידול בנים, או שאין לה כלל, סגולה שתאמר לאחר הדלקת הנרות הפטרה של יום ראשון דראש השנה. וטוב שתבין מה שהיא אומרת, ותאמר בכונה, עכ"ל.

(יג) וכפה"נ שמקורו מאל"י רבה (סימן רס"ג ס"ק א'), שכתב שם (על מ"ש בלבוש שם ס"א: ויהא זהיר לעשות נר יפה לשבת ... וכל הזהיר בו ביותר הויין לו בנים ת"ח, וסימנך נר מצוה ותורה אור(שעה)), וז"ל: ולכך יש לאשה להתפלל בשעת הדלקה על בנים בעלי תורה. וטוב שתקרא בעת הזאת הפטרה מר"ה של חנה, עד וירם קרן משיחו, עכ"ל, ומציין לשל"ה (והוא בשל"ה מס' שבת פ' נר מצוה ד"ה כשאשה).

- פרק י"ג -

ליקוטי הלכות

(א) מי שאין לו אשה מדליק ומברך. ובזה נתספק מהר"ח אם ד' דרים בבית א' והדליקו ג' וד' לא הדליקה כיון שאין הנר כי אם בשביל שלום בית וכבר יש שלום בית אם יש לו להדליק אם לאו. ומיהו נהגו שכל א' מוזהר על שלום בית ומברך. פסקי מהר"ם, - שלטי הגבורים פרק במה מדליקין אות ב'. "וכן כתב בכנסת הגדולה (הגה"ט). ועוד. ועיין עוד בשו"ת דברי חנוך (סימן ח בהשמטות), ע"ש" - ילקוט יוסף סימן י' הערה כ'.

(ב) ז"ל המרדכי פרק במה מדליקין סימן רע"א: מדליקין מנר לנר, וכן הלכתא, הלכך מותר להדליק קינסא או נר של חול מנר של מצוה כדי להדליק בו נר של מצוה אחרת, וכן בנר של שבת וכן בנרות של בית הכנסת. אבל נר של חול אסור להדליק מנר של מצוה אם לא שמדליקין מאותם של חול נר מצוה אחרת כדמוכח בההוא דאין שוקלין כנגד מעשר שני דיני זהב (סה"ת) [וצ"ע השתא מסוגיין דגמ' דפריך תיובתא לשמואל מהא דסלא של מעשר שני אין שוקלין כנגדו דינרי זהב דהא התם אינו שוקל דינרי זהב כדי לשקול כנגדן מעשר שני אחר מה שא"כ הכא דפלוגתייהו כדי להדליק בו של מצוה אחרת - חידושי אנשי שם אות א']. (הגה"ה) מיהו התוס' פירשו נהגו להחמיר שלא להדליק מנר לנר [ע"כ] [מהר"ם. נ"א וכן כתב רבינו שמשון. ואין לשנות המנהג. וה"ר ישראל כתב אע"ג דקי"ל מדליקין מנר לנר היינו דוקא קודם שנעשית המצוה, אבל כבתה מאחר דקי"ל אין זקוק לה אין להדליק מנר לנר. ולהכי יש ביזוי מצוה בחנם, ע"כ. - אנשי שם אות ב']. וכ"כ רבינו שמשון משאנץ, ואין לשנות המנהג (ע"כ), עכ"ל.

(ג) ראה שלטי הגבורים לרי"ף פ' ב"מ (ט, סע"ב ס"ה).

ד) מרדכי סימן רע"ג: הדלקה במקומה בעינן. כתב הר"ר יעקב ישראל ה"ה לנר של שבת. ובירושלמי דפ' הרואה גרסינן המדליק נר של שבת צריך לברך להדליק נר של שבת, וכן ביום טוב של יום טוב ונראה דביום הכיפורים בלא שבת אין מברכין על הדלקת הנר דלא חשו לשלום בית אלא בשבת מפני כבוד שבת.

יולדת בשבת ראשונה; בימי נדוּתה מברכת בעצמה

ה) וז"ל המגן אברהם (סימן רס"ג ס"ק ו'): וכשהיא יולדת בשבת ראשונה מדליק הבעל ומברך (מנהגים מט"מ ושל"ה). משמע דבימי נידוּתה האשה מברכת בעצמה, ועמ"ש סי' פ"ח, עכ"ל. ובבאר היטב כאן, בקיצור, "חוץ אם היא יולדת", ומציין למ"ש שם לפנ"ז (בס"ק ג'). וכמו שיתבאר להלן.

ו) **ראה** בשו"ע הרב סעיף ה': ונוהגין כשהאשה יולדת...

ז) ובספר עולת שבת...

ח) דברי המג"א סרס"ג ס"ק ג' הובאו בבה"ט ס"ק ג'. וממשיך בסומא, יולדת, ימי נדוּתה ... וממשיך, וז"ל: ואשה ששכחה ולא ברכה על הדלקה, אם נזכרת קודם זמן איסור הדלקה, תברך עוד, אבללאחר זמן איסור הדלקה לא תברך. כנה"ג בשם מהר"י ברונא. ועיין תשובת נחלת שבעה סימן ח' [העתיקה בשערי תשובה דלהלן], עכ"ל.

ט) יולדת - קיצור נש"ק ע' ל"ב ס"ו.

י) וז"ל שערי תשובה ס"ק ג': וכת' בתשו' נחלת שבעה סי' ח' אשה שהדליקה ב' נרות ע"ד שתעשה ברכה, וע"י טרדת שבת נסתפקה אם עשתה ברכה, וכת' לחלק בין אם הדליקה בזמנה ע"ש. ואין נלענ"ד, והרא"י שהביא מטעם בוכתבתם אין הנידון דומה כלל, והעיקר בזה כל שהדליק מפלג המנחה ולמעלה מסתמא לשם מצות שבת הדליקה ובירכה, ואפי' אם ספק לה א"צ להדליק נר בברכה, ואם מסופקת אם הדליקה קודם פלג המנחה או אח"כ, יש לחזור ולהדליק לשם מצוה בלא ברכה. וע' בא"ר מ"ש בזה.

כשאינה בביתה - שש"כ שם הע' י"ד מיסודי ישורון ח"ג דף קל"ה ד"ה נוהגים הנשים; בקיצור דיני נשק מציין (גס): הליכות בת ישראל ע' רג, שו"ת בית ישראל סקמ"ח.

שבח הנרות (סתם)

יא) ז"ל ספר שערי אורה (לכ"ק אדמו"ר ר' שלום דובער, בנו של הרב בעל התניא) ע' 170: **עד מהרה ירוץ דברו, מהר"ה גימטרי' ר"נ, שהוא נר שבת, עכ"ל.**

— פרק י"ד —

ליקוטי הלכות ומנהגים בקיצור ומבוארים באריכות בע"ה בחלק ב'

הדלקה בזמנה סגולת הנרות, עבודת הצדיקים, ועוד

א. אודות הדלקה בזמנה ראיתי מכתב מהיטב לב זי"ע שאמר סגולה לאחד שלא היה לו בנים רח"ל, שידליק נרות שבת חצי שעה לפני שקיעת החמה.

סגולת ריבוי הנרות

א ז"ל ספר מעשה רוקח על מסכת כריתות (נעתק בספר מעשה רוקח השלם, ירושלים תשנ"ג): ידוע (יומא יד, ב ואילך) שקטורת ונרות כחדא אזלין, כמבואר בכתוב (שמות ל, ז): "בהטיבו את הנרות יקטירנה", ובין בערב ובין בבוקר היו שתי מצות אלו זה אחר זה, לכן גם נרות עולה "כרת לו", שגם מצוה זו מכפרת על ל"ו כריתות.

בקשה מהנשמות

א כאשר הכין רבינו הפתילות לנרות נשמה לטובת הנשמות הצדיקים הכין אז גם פתילה לנשמת אור ישראל הבעש"ט^(שעו) הקדוש זיע"א ואמר בזה הלשון: מיר בעטן פון אייך אז איר זאלט קומען צו אונזער דאווענען, אבער מיר בעטן איר זאלט קומען אן קיין גרויס גערודער, כדי מיר זאלן זיך נישט דערשרעקן. (מבקשים אנו מכם שתבואו אלינו בעת התפילה אך בקשתינו שתבואו בלא רעש גדול כדי שלא תפחידו אותנו). וכן היה מדליק לטובת נשמת אבותה"ק ולשאר צדיקים, כגון הרה"ק רבן של כל בני הגולה, מוהר"ר אלימלך מליזענסק זצלה"ה זיע"א, וגם הדליק נר לטובת נשמת הרה"ק מוהר"ר מ"מ מרימנוב זצלה"ה זיע"א.

ב בשיחותיו הק' אמר פעם ששמע שהה"ק מרימנוב הבטיח שמי שידלק נר לטובת נשמתו לא יחזירו את תפילותיו ריקם, וסיים רבנו הק' הגם שאיני בטוח ולא ברור אצלי שאמר זאת, אבל נר אני מסכן ומדליק (ובל"ק: א לעכטל שטעל איך איין). וכל הדלקה הזאת היתה דווקא בעצי גפרית (גפרורים) והרבה נרות הדליק בגפרור אחד, בהתלהבות ומהירות גדולה ובשקט ופחד גמר עבודתו זאת ברגעים ספורים בלבד.

ג ז"ל מדרש פנחס (סימן א'^(שעז)): איתא במנהגים שיש להדליק בשבת קודש ל"ו נרות, כנגד ל"ו שעות ששימש אור הראשון, דהיינו, שאדם הראשון נברא בערב שבת, נמצא י"ב שעות של ערב שבת וכ"ד של שבת, ואחר כך נגנזו. ואמר מורי, שהוא האור של ל"ו מסכתות שבש"ס, והוא ל"ו נרות דחנוכה (ופעם א' אמר שהאור נגנז בל"ו מסכתות), ועל

גם אני מזכיר פה מה שראיתי כתוב בספר שערי אורה שער שביעי מהמקובלים הראשונים, כתוב דע שחכמי המשנה והתלמוד מרוב קדושתם ותפילתם היו מונעים מישאל כל מיני צרות כל אחד ואחד בדורו כמו רבן גמליאל דיבנה זקנו של רבינו הקדוש בכוח קדושתו ה' מאריך האף מלמעלה ולא היו מחנות המשחיתים יכולים להזיק את ישראל כפי מה מה שנגזר עליהם ולפיכך ה' רבן גמליאל דיבנה נקרא בעל החוטם בסוד שנא' למען שמי אאריך אפי ותפילתי אחטם לך לבלתי הכריתך.

שעו. נעתק כאן מדפוס אשדוד, תש"נ. ומשמע נעתקו גם ההערות דלהלן.

שעו. בספר אה"ח פ' שמיני ע' ל"ב וז"ל: בענין האמונה בליל ל"ג לעומר שנוהגים למכור נרות ומזכירים שמות כמה תנאים ואמוראים ומי שמדליק נר לכבודם, שמעתי שאותו הרגע אותו הצדיק בא מעולם האמת ומסתכל בפרצופו של אותו האיש והולך הצדיק ושומר שמו וצורתו ובמותו של אותו האיש בא אותו הצדיק ומדבר סגוריא ואומר כמה האיש הזה בזבו כסף והדליק נרות לכבוד הצדיקים, מאחר שלא ראה אותנו ולא הכיר אותנו רק עבור האמונה שהי' לו, מחפשים זכות עליו עד כמה שאפשר וכל שכן הלומד ומזכיר שמותיהם תוך המשנה או המסכתא ששפתותיו דובבות בקבר על אחת כמה וכמה עוזרים לו

כן נעשה נס בחנוכה, כי אז נתגלה אור הגנוז(שע"ח). (ופעם א' שמעתי ממנו, שבכל חנוכה בשעת הדלקת נרות נתגלה אור הגנוז, והוא אור של משיח(שע"ט)).

ד) הדברים הנ"ל שמעתי מפיו בליל שבת, והוא היה ליל שבת הראשון שהתפלל בבית הכנסת שלו בקהילה קדושה אוסטרהא. ואחר כך **כשבא בשחרית לבית הכנסת, מנה את הנרות שדלקו בבית הכנסת, ומצא מצומצם ל"ו נרות, לא פחות ולא יותר והנאהו מאוד**. (גם היה מנהגו בחנוכה בשעת הדלקת הנרות שלא לסגור את החלונות ברחוב משום פרסומא ניסא), ובשאר לילות הקפיד מאוד לסגור החלונות בתחילת הלילה(ש"פ), ואמר כי איתא בזוהר שבלילה תרעין דגן עדן סתימין ותרעין דליבא אינון עייני מסתתמין (והוא ברעיא מהימנא פרשת פנחס דף רכ"ב), בגין דלא יסתכלו באינון מזיקין, עד כאן. ולכן צריך לסגור גם את החלונות(שפ"א), והבן.

הדלקת הנרות בגפרורים דוקא

ה) ובספר רזא דעובדא (עולת שבת - ע' כ"ג) מספר אודות הצה"ק ר' מרדכי'לע מנדבורנא, "וז"ל): בהגיע זמן הדלקת הנרות ... בריצה גדולה נכנס לבית מדרשו, והדליק את הנרות שהוכנו להדלקה בעדו סביבות הקירות, וכן במנורה גדולה התלויה על התקרה שקרוא (הענג ליכטער), ס"ה מ"ט נרות לכבוד שב"ק, וכן לטובת נשת אבותה"ק ולשאר צדיקים, כגון הרה"ק רבן של כל בני הגולה, מוהר"ר אלימלך מליזענסק זצלה"ה זיע"א, וגם הדליק נר לטובת נשמ תהרה"ק מוהר"ר מ"מ מרימינוב זצלה"ה זיע"א, ובשיחותיו הק' אמר פעם, ששמע שהה"ק מרימינוב הבטיח שמדי שידליק נר לטובת נשמתו לא יחזירו את תפילותיו ריק, וסיים רבינו הג', הגם שאיני בטוח ואל ברור אצלי שאמר זאת, אבל נר אני מסכן ומדליק (ובלשון-קדשו: א ליכטל שטעל איך איין). וכל **הדלקה הזאת היתה דווקא בעצי גפרית** (גפרורים). והרבה נרות הדליק בגפרור אחד, בהתלהבות ומהירות גדולה ובשקט ופחד גמר עבודתו זאת ברגעים ספורים בלבד, עכ"ל.

ו) מה שהדליק דווקא בעצי גפרית, איני יודע טעמו, אבל מצאתי מובא בעטרת זקנים בשם הפענח רזא (פרשת בשלח) **דטוב לאשה יראת ה' שלא תדליק הנרות שבת בקינסא**

ואחד מהם צוה לו כי בעש"ק קודם כניסת השבת כשילך להתפלל ינעול החלונות בהתריסין, כי שבת קודש הוא אור הגנוז, שבת אחד מס' מעוה"ב [ברכות דף נ"ז ע"ב] וצריך להיות בצינעא, חוץ משבת שנתן להם בצינעא, שנאמר ביני ובין בני ישראל. וגם יש לי בבית גנוזי (אור הגנוז) ונעול ומשומר. [הגדת אור גנוז]. **שפא**. ז"ל הזוהר: דכד אתי לילא תרעין דגהינום אתפתחו וכו' וכמה חיילין דיצר הרע מתפשטין בכל איברין בגופא וכו', בההוא זמנא אינין(י) כולהו נהוריין סתימין בלבא ומתכנשין לגבי' כיונים אל ארובותיהם וכו'.

שעה. אמרי פנחס איתא: ושנתגלה האור נעשה נס.

שעט. שם: על כן יש לכל אדם לישב אצל נרות שלו אחר הדלקה חצי שעה.

שפ. שם: וכשם שיש לחלונות דלתות שקורין לאָדִין, כך יש לעינים עפעפיים. וכשם שנסתמו בעינים(י), כך צריך לסתוך החלונות של יביטו דרך חלונות שהם משוטטין בלילה בעולם. ולכן צריך להיות לאָדִין מבחוץ ולא מבפנים כמו העפעפיים.

וידוע שהרה"ק האלוקי ה"ר פנחס מקוריץ זצ"ל הי' פעם אצל הבעש"ט ז"ל, ואמר לו ג' דברים,

רק יהיה לה נר של שיעור מיוחד להדליק מידי שבת בשבתו, ע"כ. (ובספר מנהג ישראל תורה (אות ו') הוסיף: אמנם רוב נשים אין נזהרות בזה).

ז) וז"ל ספר אורות מרדכי (מהצה"ק ר' מרדכי'לע מנדבורנא) פרק י' (ע' צב): העבודה הגדולה הזאת [הדלקת הנרות ע"י הרצה"ק ר' מרדכי'לע מנדבורנה] היתה מעין עבודתו של הכהן גדול בהדליקו את הנרות במנורה הטהורה בזמן שבת המקדש היה קיים, שיבנה במהרה בימינו, ורבינו תיקן והאיר נשמות ישראל לאביהם שבשמים על ידי נר ה' נשמת אדם.

ח) [ובספר יפה ללב (סימן רס"ג ס"ד): וכל מי שיאיר נרו שהדליק לשבת, מורה על הארת נשמתו יתירה. וז"ש בהקדמת התיקונים (דף י"א ע"א): ובגין דבשבת וי"ט מתלבשין נשמתין בכתנות אור אמר הנביא על כן באורים כבדו ה', עכ"ל].

ט) והא"ר כתב בשם פענח רזא, שטוב שיהי' נר מיוחד להדליק בו תמיד כל הנרות של שבת (משנ"ב, ביאור הלכה, רס"ג סוף קטע הא').

להזהר מדרכי האמורי

י) מה שנוהגין לעשות סגולה בליל שבת נגד הנרות שאינה דולקת יפה או כשהפתילה נתעקם לצד אחר נוהגין להפוך ספר או חלה נגד הנר, אין לעשות כן אפי' בחול משום דרכי האמורי (פ"ת בשם ספר עמודי כסף). וכ"כ בספר דברי יצחק בשם רב שר שלום זללה"ה זיע"ע ועכ"ל מבעלזע שאסור לעשות כן. (סגולות ישראל, מערכת נ' ער נר (סימן כ"ה). - הפתחי תשובה נעתק בלקוטי מהרי"ח סדר התנהגות ע"ש).

סגולה להסתכל בנרות בשעת קידוש

יא) סגולה להסתכל בנרות של שבת בשעת החלת הקידוש ואח"כ בשעת הקידוש להסתכל בכוס של קידוש, והוא סגולה לפסיעה גסה שנוטלת אחד מת"ק מאור עיניו של אדם כמ"ש המג"א סי' רע"א ס"ק כ"ג, ע"ש (סגולות ישראל, מערכת נר, ערך נר (סימן כו)).

כוונת הכלי, הפתילה, השמן והאש (האור)

יב) ז"ל ס' תוצאות חיים (קיצור ס' ראשית חכמה שחיבר בעל הר"ח) סימן צ': נר שבת (ש) צריך שיהי' בב' פתילות, וכן [אי'] בתיקונים [הנ"ל], ויכוין שהם זכור ושמור. ועוד יכוין בכלי ובפתילה ובשמן ובאש הנאחז בפתילה: הכלי מט"ט, פתילה שכינה, שמן צדיק, אור תפארת. וצריך שיורה קבלתו מהימין. ופירשו בתיקונים [בהקדמה - דף י"ד ע"ב] שבאדם הם הכלי - גוף האדם, ופתילה נפש, והשמן רוח, והאור נשמה. וברמז המדות ע"ש, עכ"ל.

יג) וז"ל ספר תוצאות חיים (קיצור ס' ראשית חכמה שחיבר בעל הר"ח) סימן צ': ומורי נשמתו עדן כתב(שפב) שיפנה קורי עכביש מהבית, לסוד הרמוז. ויתקן הבית בנרות דולקות כו', עכ"ל.

— פרק ט"ז —

פירות הנושרים להלכה, שנכללו בפרקים של ספר זה, בקיצור

א. הדלקת נרות שבת - מקורה (א. הדלקת נרות שבת ע"י שרה אמנו. ב. קבלה היתה לישראל מימי משה רבינו; הדלקת נרות שבת ע"י בני במדבר. ג. הדלקת נרות שבת מצוה מדברי סופרים; נמנית בז' מצוות דרבנן).

ב. הדלקת נרות שבת - טעמה (א. משום כבוד שבת. ב. משום שלום בית (שלא יכשל בעץ או באב). ג. משום עונג שבת).

ג. מי ומי המדליקין (א. אחד האנשים ואחד הנשים).

ד. הדלקת נרות שבת ע"י הנשים (א. הנשים מוזהרות בו יותר, מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית. ב. האשה כבתה נרו של עולם, לכך נתנו לה מצות הדלקת נר שבת, לתקן מה שקלקלה. ג. אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו ולברך, אין בידו לדחות את אשתו ממצוה זו. ד. עצה שגם הבעל יקיים מצות ההדלקה בעצמו. ה. האשה היא שלוחו של הבעל בהדלקת נר שבת. ו. צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם שכיחה ... הדליקו את הנר).

ה. שבח יקר וגדולת מצות הדלקת נרות שבת (א. ויברך אלקים את יום השביעי (ויקדש אותו) - ברכו (וקדשו) בנר. ב. נר דלוק, שולחן ערוך ומטה מוצעת. ג. אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ומדליק את הנר. ד. נר ביתו ונר חנוכה; נר ביתו וקידוש היום - נר ביתו עדיף).

ו. הדלקת נרות שבת - אזהרתה (א. על שלשה עבירות (נדה, חלה והדלקת הנר) נשים מתות בשעת לידתן (וילדותן)).

ז. שכר מצות הדלקת נרות שבת (א. הרגיל בנר הויין ל' בנינים (וחתנים) תלמידי חכמים. ב. ע"י הדלקת נרות שבת האשה מרבה שלום בעולם, ונותנת לבעלה אריכות ימים. ג. ברוך אתה בעיר).

ח. במה מדליקין - הפתילות והשמנים (א. פתילות מדברים שאין האור נאחז בהם; שמנים שאינם נמשכים אחר הפתילה. ב. מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית).

ט. מספר הנרות שמדליקין לכבוד שבת (א. נר אחד. ב. ב' נרות (או פתילות). ג. ג' או ד' נרות. ד. שבעה נרות. ה. עשרה נרות. ו. ל"ו נרות. ז. מ"ט נרות; ק"ס נרות או נרות כמספר שב"ת. ח. ירבה בנרות ככל יכלתו. ט. נרות כפי מספר נפשות ביתו. י. אין האשה רשאית לפחות ממספר הנרות שהיא רגילה בהם. יא. שכחה פעם אחת להדליק - מדלקת כל ימיה נר א' יותר על מה שהיתה רגילה להדליק עד עתה. יב. נאנסה ולא הדליקה - אין צריכה להוסיף).
י. תיקון והבהוב הנרות והפתילות (א. תיקון הנרות והפתילות ע"י הבעל. ב. הבהוב הנרות והפתילות קודם הדלקתן).

יא. לבישת בגדי שבת ונתינת צדקה לפני הדלקת הנרות (א. להתרחץ ולהתלבש בבגדי שבת לפני הדלקת הנרות. ב. לבישת צעיף להדלקת הנרות. ג. נתינת צדקה לפני הדלקת הנרות).

יב. תפילת האשה בעת הדלקת הנרות.

יג. ליקוטי הלכות (השמטות).

יד. ליקוטי הלכות ומנהגים בקיצור (השמטות) ומבוארים בע"ה באריכות בחלק ב'.

